

భారతి

స్థాపకులు
దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావుపంతులు

ఏప్రిల్ 1976

భారతి

మాసపత్రిక

*

శివలెంక శంభుప్రసాద్

సంపాదకుడు

(1938-1972)

*

ఏప్రిల్ 1976

సంపుటము : 53 సంచిక : 4

విడిపత్రిక వెల రూపాయిన్నర

సౌకర్యాల పథంలో చైతన్య రథం

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 20 అంశాల ఆర్థిక కార్యక్రమం ఎంతో సమర్థవంతంగా, చురుగ్గా అమలు జరుగుతోంది. నిత్యావసర వస్తువుల సేకరణ, వాటి పంపిణీ బాగా ఎక్కువయ్యాయి. 1974–75లో మున్నెన్నడూ లేనంతగా 8.83 లక్షల టన్నుల ధాన్యం సేకరణ జరిగింది. ప్రస్తుతం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 19,200 చౌక ధరల దుకాణాలు వున్నాయి. నిత్యావసర వస్తువుల ధరలు యిప్పుడు అదుపులో ఉన్నాయి.

భూ సంస్కరణల చట్టం రాష్ట్రంలో పటిష్ఠంగా అమల్లో ఉంది. బంజర్ల పంపిణీ క్రింద మొత్తం 18 లక్షల ఎకరాలు పంపిణీ అయ్యాయి. ప్రభుత్వ స్థలాలను అక్రమంగా ఆక్రమించిన దాదాపు 80 వేలకు పైగా ఆక్రమణదారులను ఆ స్థలాల నుండి ప్రభుత్వం ఖాళీ చేయించింది.

1975 ఏప్రిల్ 1వ తేదీ నుంచి తెలంగాణా ప్రాంతంలో హైదరాబాదు కౌలుదార్ల రక్షణ చట్టం, వ్యవసాయ భూముల చట్టం క్రింద 81,872 మంది కౌలుదార్లకు రక్షణ కల్పించి, 3,99,26 ఎకరాలపై వారికి యజమాన్యపు హక్కును బదలాయింపు చేయడం జరిగింది.

స్వంత ఇళ్ళు లేని – బలహీన వర్గాలవారికి ఇళ్ళు నిర్మించుకునేందుకు ఒక్కొక్క కుటుంబానికి పల్లపు భూముల్లో అయితే 3 సెంట్లు మించకుండానూ, మెట్ట భూముల్లో అయితే 5 సెంట్లు మించకుండానూ ఉచితంగా ప్రభుత్వం పంపిణీ చేస్తోంది. మొత్తం రూ. 10 కోట్ల విలువ మేరకు స్థలాలను సేకరించి 3 లక్షల కుటుంబాలకు పంపిణీ చేయాలని ప్రభుత్వ సంకల్పం. ఇప్పటికి 2.70 లక్షల పట్టాలు పంపిణీ అయ్యాయి.

భూ వసతి లేని వ్యవసాయ కూలీలు ప్రయివేటు స్థలాల్లో ఇళ్ళు నిర్మించుకుని నివసిస్తున్నట్లయితే, వారికి ఆ యిళ్ళ స్థలంపై యాజమాన్యపు హక్కు కల్పిస్తూ ప్రభుత్వం ఒక ఆర్డినెన్సు జారీచేసింది.

గ్రామీణ ఋణంపై మారిటోరియం విధించబడింది. దీనికి ప్రత్యామ్నాయంగా పరపతి సౌకర్యం కల్పించే ఉద్దేశంతో సహకార పరపతి విధానాన్ని ప్రభుత్వం పటిష్ఠవంతం చేసింది. గత ఏడాది ఖరీఫ్ పంట కాలంలో రూ. 35 కోట్లు మాత్రమే స్వల్ప కాల వ్యవధి ఋణాల క్రింద పంపిణీ చేయగా యీ ఏడాది ఖరీఫ్ పంటకాలంలో రూ. 52 కోట్లు పంపిణీ అయ్యాయి.

1975 ఏప్రిల్ 1 నుంచి సన్నకారు రైతులకు, అంతగా లాభసాటికాని వ్యవసాయం గల రైతులకు వ్యవసాయ పనులకోసం మొత్తం 4,10,582 మందికి రూ. 38 కోట్లూ, పాడి పశువులు, గొర్రెలు మొదలైన వాటి కోసం మొత్తం 36,220 మందికి రూ. 5 కోట్లూ పంపిణీ చేశారు.

చిన్న చిన్న వృత్తి పనివారు 35,374 మందికి స్వయం ఉపాధి పథకాలను చేపట్టే నిమిత్తం రూ. 5 కోట్లు ఋణాలు పంపిణీ చేశారు.

1975 డిసెంబరులో వ్యవసాయదారుల కనీస వేతనాలను ప్రభుత్వం హెచ్చించింది. ఈ హెచ్చింపు ఆడ, మగ కూలీలు యిద్దరికీ సమానంగా వర్తిస్తుంది.

డైరెక్టర్,
సమాచార, పౌర సంబంధ శాఖ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం

వి. నం. 38/75–76

వి ష యా ను క్ర మ ణి క

ఏ ప్రి ల్ 1976

ఉండండుండండి!

శ్రీ జె. ఎస్. ఆర్. కె. ప్రసాదరావు

ఎవరక్కడ
అలా మీదిమీదికి రాకండి
మీరక్కడే ఉండి చూడండి

ఇదంతా మా వాకిలి
ఇదంతా మా లోగిలి

మేం గీచిన గిరి దాటకండి
మీ పునాదులను మీరే పెకలించుకోకండి

సనాతన సాంప్రదాయాలు
మా బూజు పట్టిన భావాలకు
ప్రతిరూపాలంటారా? అనండి మరి!—

మా ఎడదలలో పెరిగిన కఠిన శిలలు
వెయ్యిగొడ్డళ్లు పెట్టి కొట్టినా
వ్రక్కలు కావి అవి
మా అడ్డుగోడలు ఛేదించకండి

ఉండండుండండి!
మీ రక్కడే ఉండి పరికించండి

మా మాటల మూటలు విప్పి
మీ కనుకూల వ్యాఖ్యలు చేయకండి

మాలో బడభాగ్నులు నింపకండి
మేం పీల్చే గాలివి పీల్చకండి

మా పరవరాలల్లో నిర్మించుకున్న
సాంప్రదాయపు గూళ్ళను కూల్చకండి!
మేం చెప్పేదే వేదం

మేమే దేముళ్ళం

చట్టాలభయం పెట్టి మమ్ము
కటకటాలకు బందీలు కానీయకండి

ఎందుకు మా నీటిని అలా త్రాగుతారు
ఎందుకలా గుడ్లురిమి చూస్తారు

నాగరికతా వ్యామోహంలో
మా ప్రాచీనత్వాన్ని తగలేయమంటారా?

మాలోని జ్యోతులు ఇంతకన్నా వెలగవు
మాలోవి కాంతులు ఇంతకన్నా చిందవు

ఓపిగుంటే మీరే—
మీలో ఒక్కరొక్కరే—ఇటొచ్చి
మమ్మల్ని తాకండి!

మా మసిబారిన హృదయాలను గీచి
తెల్లగా శుభ్రపరచండి

ఈ జగత్తంతా మీది నాదని
తరతమ భేదా లుండవని

కులం మతం ప్రసక్తే లేదని
కొత్త ఆలోచనా లోచనాలను
మా కళ్ళకు తగిలించండి
అప్పుడు ఈ లోకం పోకడ
ఎలా ఉంటుందో గమనిస్తాం
కొత్తబాటలో అందరితోబాటే
మేమూ పయనిస్తాం!!

ఆధునిక వ్యవసాయోత్పత్తి పెరుగుదలలో పంటల భీమాపథకముల ప్రాముఖ్యత

శ్రీ అన్నపరెడ్డి కృష్ణారెడ్డి

భారతదేశ వ్యవసాయరంగము అనేక యిబ్బందులను యెదుర్కొనుచున్నది. అతివృష్టి, అనావృష్టి, వరదలు, తెగుళ్లు మొదలగు వాటివలన పంటలు నాశనమై రైతులు పలు యిబ్బందులకు గురియగుచున్నారు. ఈ యిబ్బందులు రైతులను బాధించడమేగాక, దేశ వ్యవసాయాభివృద్ధికి అవరోధముగావున్నవి. పైన ఉదహరించిన ఇబ్బందులు రైతుల ఆదాయమును తగ్గించుటయేగాక, ఆహారధాన్యాల కొఱతను మరింతగా పెంచుచున్నవి. వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరలు పెరుగుటవలన వినియోగదారుని ఖర్చులుకూడ పెరుగుచున్నవి. వ్యవసాయముపై ఆధారపడిన పరిశ్రమలకు ముడి పదార్థాల కొఱత ఎక్కువై, ఉత్పత్తి కుంటుపడుచున్నది. ప్రకృతి వైపరీత్యములు వ్యవసాయరంగమును ప్రభావితముచేసినంతకాలము పేదరైతులు ఆర్థికముగా నష్టపడుటయేగాక వ్యవసాయకూలీలుకూడ పనిపాటలులేక పతమతమౌదురు. ఈ యిబ్బందులను తొలగించుటకు తీసికొనదగు యితర చర్యలతోపాటు పంటల భీమాపథకములను (Crop Insurance Schemes) దేశవ్యాప్తముగా అమలు జరుపుట ప్రధానాంశము. కొంతకాలము క్రిందట అప్పటి ఆర్థికమంత్రి శ్రీ వై. బి. చవాన్ సాధారణ భీమాకార్యనిర్వాహకులతో (General Insurance executives) ముచ్చటించుచూ వ్యవసాయరంగములో పంటల భీమా ప్రాముఖ్యతను నొక్కి చెప్పిరి. సన్నకారు రైతుల మరియు పేద రైతుల ఆదాయములు, పైన తెల్పిన వైపరీత్యములవలన తగ్గిపోకుండ రక్షించుటకు పంటల భీమా పథకము ఎంతగానో ఉపకరించును. దీనిని గుర్తించి ప్రభుత్వము ఈ సమస్యా పరిష్కారమునకు, పంటల భీమాపథకములను రూపొందించు విధానమును పరిశీలించుటకు సాధారణ భీమాసంస్థ కార్య నిర్వాహక సంఘ సభ్యులతో నొక కమిటీని ఏర్పాటుచేసినది. ఈ కమిటీ ప్రస్తుతము పంటలకై ఉపయోగించబడిన ఉత్పాదకముల (Inputs) ఆధారముగా కొంత ఉత్పత్తికి హామీ కల్పించుచున్నది. ఈ పథకము క్రింద ప్రస్తుతము ప్రత్తి, వేరుశనగ పంటలు వచ్చును.

పంటలభీమాపొందుటవలన రైతులకు పంటలమీద ఆర్థికముగా నష్టము రాగలదనే భయము తొలగును. పంటలభీమా పొంద దలచిన ప్రతిరైతు కొంత మొత్తమును ప్రీమియముక్రింద సాలుసరి భీమా సంస్థకు చెల్లించవలయును. ఏదేని ప్రమాదము జరిగి పంటలు నాశనమగుచో భీమాసంస్థ నష్టమును అంచనావేసి, నష్ట పరిహారము రైతునకు చెల్లించును. కాబట్టి పంటలభీమా అతివృష్టి, ఈదర గాలులు, మొక్కలతెగుళ్ళు, అగ్నిప్రమాదము గాలివాన మొదలగు ఆపదలవలన కలుగు నష్టములనుండి ప్రతిరైతును రక్షించును. దీనివలన వ్యవసాయపు ఆదాయస్థిరీకరణకూడ జరుగును.

పంటల భీమావ్యాప్తి — భారతదేశము

పంటల భీమాను అమలుపరచు ఆలోచన సుమారు మూడు

దశాబ్దముల క్రితము కలిగినప్పటికీ, యిప్పుడిది భారతదేశములో ఒక నూతన ప్రయోగమనే చెప్పవచ్చును. కాని ఇతరదేశములలో చాల కాలము నుండి ఈ పథకములు అమలులో ఉన్నవి. ప్రప్రథమముగా క్రీ. శ. 1788లో ఫ్రాన్సు దేశములో వ్యవసాయరంగములో భారీఎత్తున పంటలు నాశనమయినప్పుడు, శ్రీ బెన్‌జమిన్ ఫ్రాన్క్లిన్ [Benjamin Franklin] పంటల భీమాను గూర్చిన సలహా ప్రభుత్వమునకు యిచ్చెను. అమెరికా, రష్యా, కెనడా, జపాన్, శ్రీలంక, ఆస్ట్రేలియా, బ్రెజిల్‌లాంటి దేశముల జాతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థలో పంటల భీమా ప్రముఖ స్థానమును ఆక్రమించుచున్నది. రష్యాలో ఈ పథకములు, స్టేట్ ఇన్‌సూరెన్స్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ [State Insuranc Administration] ఆధ్వర్యమున జరుగుటయేగాక, అనివార్యము [Compulsory] కూడా చేయబడినది. అమెరికాలో యిది పూర్తిగా ఐచ్ఛికముగా అమలు జరుపబడుచున్నది. ఫెడరల్ క్రాప్ ఇన్‌సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ అనెడి సంస్థద్వారా [Federal InsuranceCorporation] పథకములు అమలు పరచబడుచున్నవి. జపాన్‌లో సహకార సంఘములు, భీమా సంస్థలు మరియు ప్రభుత్వముల సమష్టి కృషిద్వారా పంటల భీమా పథకములు రూపొందుచున్నాయి. ఈ పథకములద్వారా రష్యాలో అన్ని పంటలకు రక్షణ యివ్వగా, అమెరికాలో గోధుమ, ప్రత్తి పంటలకు, జమైకాలో చెరకు, అరటిలాంటి వాణిజ్య పంటలకు, బ్రెజిల్, జపాన్‌లలో కొన్ని ముఖ్యమైన పంటలకు రక్షణ యివ్వబడుచున్నది. శ్రీలంకలో క్రీ. శ. 1961వ సంవత్సరములో అమలులోనికి వచ్చిన క్రాప్ ఇన్‌సూరెన్స్ చట్టము [Crop Insurance Act] క్రింద పంటలభీమా పథకములు నడుచుచున్నవి. 1966–67లో ఈ పథకముల రక్షణక్రింద 2 లక్షల ఎకరముల భూమియున్నది.

మన దేశములో 'రబ్బరు బోర్డు' వారికృషి ఫలితముగా రబ్బరు తోటల పెంపకమునకు పంటలభీమా క్రింద రక్షణ లభించినది. ముఖ్యముగా అగ్నిప్రమాదము, గాలి, వరదలవలన రబ్బరు తోటలకు నష్టము సంభవించును. రబ్బరుచెట్ల జీవిత కాలములో (25 నుండి 30 సం.) అగ్నిప్రమాదము, గాలి, వరదల వలన మొత్తము పెట్టుబడిలో 7.5%నష్టము కలుగుచున్నదని రబ్బరు బోర్డువారు చేసిన ఒక పరిశీలనద్వారా తేలినది. అయితే యీ మాదిరి క్రమపద్ధతిలో యిటువంటి పథకములు, సాధారణ పంటల భీమాపథకములుగా రూపొందుటకు ప్రయత్నములు జరిగించుటలేదు. మొదటిసారిగా క్రీ. శ. 1943లో నిరాటంకముగా సాగు అనివార్య పథకములు అమలుజరుప ప్రయత్నించబడినది. తరువాత క్రీ. శ. 1948 సం. లో శాస్త్రీయ పద్ధతిలో ప్రత్యేకాధికారి డాక్టర్ జి. యస్. ప్రియోల్‌కర్ [Dr. G. S. Priolkar] ఆధ్వర్యమున కూలంకషముగా, దేశ వ్యాప్తముగా వీటిని అమలుపరచుటకు పరిశీలన జరిగినది. ఈ పరిశీలన పంటల భీమాపథకములను వరి, గోధుమ, ప్రత్తి చెరకు పంటలకు వర్తింపజేయవలయునని సిఫార్సు చేసినది. క్రీ. శ. 1961 సం.లో పంజాబ్‌లో ఈ భీమాపథకములు 'పైలెట్' పథకములుగా [Pilot schemes] అమలులోనికి వచ్చినవి. వీనిక్రింద 6 జిల్లాలలోని, 100 గ్రామములు ఈ సౌకర్యమును పొందినవి. కాని రైతులనుండి సహకార లోపముచేతనూ, సాంకేతిక పరిశీలనలేని కారణముగానూ పైలెట్ పథకములు ఎక్కువ కాలము కొనసాగలేదు.

ప్రణాళికాబద్ధమైన ప్రయోగములు

ఇప్పుడు సాధారణ భీమాసంస్థ [General Insurance Corporation] పశ్చిమ బెంగాల్, మహారాష్ట్ర, గుజరాత్, తమిళనాడు, ఆంధ్రప్రదేశ్, కర్ణాటక రాష్ట్రములలో ప్రవేశపెట్టుటకు పంటలభీమా పథకములను రూపొందించుచున్నది. ఈ రాష్ట్రము లన్నియూ అభివృద్ధికి కావలసిన అవస్థాపన, ఉత్పాదకములు మొదలగునవి కలిగియున్నవి. ఈ పథకముక్రింద భారత ఎరువుల సంస్థ [Fertiliser Corporation of India] యొక్క సహాయ సహకారములతో పశ్చిమ బెంగాల్ రాష్ట్రములో భీమాపథకములు అమలు జరుగుచున్నవి. ఫర్టిలైజరు అండ్ కెమికల్ ట్రావెన్‌కూర్ లిమిటెడ్ [Fertilizer and Chemical Travancore limited,] ఇ. ఐ. డి. ప్యారి [E. I. D. Parry] సంస్థల సహాయమును ప్రస్తుతము తమిళనాడు రాష్ట్రము పొందుచున్నది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ప్రత్తి, వేరుశనగ పంటల భీమాపథకముల అమలుకు ఇ. ఐ. డి. ప్యారి సంస్థ చేయూత నివ్వగలదు. ప్రత్తిపంట భీమాకు మాంగలూర్ కెమికల్&ఫర్టిలైజర్స్ లిమిటెడ్ [Mangalore Chemical & Fertilizers limited] పూర్తిసహాయమును అందించగలదు. ప్రత్తిపంటను భారీఎత్తున పండించే మహారాష్ట్ర, తమిళనాడు రాష్ట్రములు ప్రత్తిపంట భీమాలో అగ్రస్థానము ఆక్రమించుచున్నవి. ఇప్పటికే గుజరాత్ రాష్ట్రము అధికోత్పత్తి నిచ్చు ప్రత్తి–4రకము పంట భీమా విషయములో పైలెట్ పథకము అమలుపరచుచూ ముందడుగు వేయుచున్నది. ఈ పథకమునకు స్టేట్ ఫర్టిలైజర్ కంపెనీ లిమిటెడ్ [State Fertiliser Company limited] అవస్థాపన సౌకర్యములు, బ్యాంక్ ఆఫ్ బరోడా [Bank of Boroda] ఆర్థిక సౌకర్యములు కల్పించుచున్నవి. అద్యతన భావిలో వనస్పతి మాన్యుఫాక్చరర్స్ అసోసియేషన్ (Vanaspati Manufacturers Association) సహాయముతో గుజరాత్ రాష్ట్రములో వేరుశనగ పంటకు కూడ వర్తింపచేయబడగలదు.

ఇబ్బందులు—సలహాలు

కేంద్ర ప్రభుత్వము దేశవ్యాప్తముగా పంటలభీమా అమలుకు

మూడవ ప్రణాళికలో రూ 40 లక్షలు కేటాయించి నాంది పలికినది. కాని భీమా వ్యాపారమును పూర్తిగా కేంద్రప్రభుత్వము చేపట్టడములో రాష్ట్ర ప్రభుత్వములు వీనిని అసలు పర్యజాలకపోయినవి. ఈ పథకములను రాష్ట్ర ప్రభుత్వములు సులభముగా అమలుపరచుటకు వీలుగా కేంద్ర ప్రభుత్వము శాసనములను సవరించవలయును.

వ్యావసాయిక విషయములందు సంబంధించిన సవివరమైన సమాచారలోపము పెద్ద ఆటంకముగా ఉన్నది. పంటలభీమా పథకములు అమలుకు రాకమునుపే వ్యవసాయ విస్తీర్ణము, ఉత్పాదకముల వ్యయము (Cost of inputs) సాలుసరి సగటువంట, నీటిపారుదల సౌకర్యములు, పంటల నాశనమునకుగల కారణములు మున్నగు విషయములపై అంకెలను సేకరించుట ఎంతో అవసరము. అవసరమైతే విషయసేకరణకు తగిన యంత్రాంగమును ఏర్పాటు చేయుటకు ప్రభుత్వము సత్వర చర్యలు గైకొనవలయును.

పంటల భీమాపథకములు జయప్రదమగుటకు రైతుల నిరక్షరాస్యత ఎంతవరకు అవరోధమో ఆలోచింపవలసిన సమస్య. విద్యావంతులైన రైతులు మాత్రమే ఈ పథకములను ఆదరించగలరను వాదము ఒకటున్నది. శైశవదశలో విద్యావంతులు ఆదరించినప్పటికీ, ఈ పథకముల ప్రయోజనములను ప్రచారముచేసినచో అవిద్యావంతులు గూడ తెలిసికొని వాటి అమలుకు తప్పక సహాయపడగలరు. ఈ విషయములో ముందంజవేసి పథకములను ప్రవేశపెట్టి రైతువర్గములలో విశ్వాసమును కలిగించవలసిన బాధ్యత సాధారణ భీమాసంస్థపై ఎంతయినా వున్నది.

ప్రస్తుత వ్యవసాయ మార్కెటులో ధరలస్థిరీకరణ లేదు. ముఖ్యముగా ఆహారధాన్యముల ధరలు చాలత్వరితముగా మార్పుచెందుచున్నవి. రైతులకు లాభదాయకమైన ధరలకు హామీనిచ్చు విధముగా మార్కెట్ సౌకర్యములు కల్పించవలయును. ఈ లక్ష్య సాధనకు వ్యవసాయ రంగములో సంఘటిత మార్కెట్ల ఏర్పాటు ఎంతో అవసరము.

వ్యవసాయరంగములో యాంత్రికీకరణజరిగినపుడే అధికోత్పత్తిని సాధించగలము. అలాగే ఉత్పత్తి ఖర్చులను తగ్గించి, అధికరాబడుల సాధనకు, రైతులకు క్షేత్ర నిర్వహణాజ్ఞానము ఎంతో ఆవశ్యకము. కావున వ్యవసాయములో ఎక్కువగా యంత్ర సామగ్రిని వాడుట, క్షేత్ర నిర్వహణ, బడ్జెటింగ్ మొదలగు విషయాలలో రైతులకు శిక్షణ యిచ్చుట అవసరము. శిక్షణ యిచ్చుటకు శిక్షణా శిబిరములు నెలకొల్పవలయును. ఆర్థిక సంస్థలు మార్కెటింగ్ సంస్థలు ప్రభుత్వము వీటిమధ్య సమన్వయము ఉన్నచో రైతులకు ఆర్థికముగా తోడ్పడి, వారిని వడ్డీవ్యాపారస్థులబారినుండి తప్పించవచ్చును.

పథకముల నిర్వహణకు భూకమతముల పరిమాణముకూడ కొంత ఆటంకముగాఉన్నది. 1961–'62లో 17వనేషనల్ శాంపుల్ సర్వేవారు చేసిన లెక్కల ప్రకారము ఇండియాలో సగటు భూకమతముల పరిమాణము 2.63 హెక్టార్లు. చిన్నకమతములమీద వ్యవసాయపు ఆదాలు తక్కువ. ఖర్చులు ఎక్కువ. నష్టములుకూడ చాల ఎక్కువగా కలుగుటకు వీలున్నది. సన్నకారు రైతులు ప్రీమియం మొత్తములు సకాలములో చెల్లించగలరనే నమ్మకము తక్కువగా వున్నది. చిన్నకమతముల సంఖ్య ఎంతో తెలిసికొనుటకు ప్రభుత్వము సత్వర చర్యలు తీసుకొనవలయును. సన్నకారు రైతుల యిబ్బందులను తొలగించుటకు ప్రభుత్వము మరింత బాధ్యతను భుజస్కంధములపై వేసుకొనవలయును. రైతులు చెల్లించు ప్రీమియములో కొంత భాగము ప్రభుత్వము భరించవలయును.

ఋణాలు మంజూరుచేయు ప్రాంతములో పంటల భీమాపథకములను విస్తృతపరచినచో ఎక్కువ ఫలితములు రాగలవు.

వ్యవసాయ ప్రముఖులు, విస్తరణాధికారులు, బ్యాంకింగ్ ప్రముఖులు, వ్యవసాయదారులు మొదలగువారితోకూడిన స్థాయీ సంఘములను ఏర్పాటుచేయవలయును. ఈ సంఘములు క్రింది విధులను నిర్వహించవలయును :

(ఎ) ప్రీమియము చెల్లింపులు, క్లెయిములు నిర్ణయించుట;

(బి) ప్రారంభములో పథకముల నిర్వహణను పరిశీలించుట

(సి) పథకములు జయప్రదమగుటకు యితర సలహాలు ప్రభుత్వమున కిచ్చుట.

ఇవిగాక, ఋణ విముక్తి, భూమిశిస్తు తగ్గింపులు, నీటిపారుదల సౌకర్యములు, క్షేత్రపరిశోధన, గ్రామీణ ఋణ సౌకర్యముల పెంపుదల మొదలగు విషయములలో ప్రభుత్వము శ్రద్ధవహించి అనేక చర్యలు తీసుకొనవలయును. ఆధునిక వ్యవసాయరంగములో పంటల భీమా ప్రముఖస్థానమును కలిగియుండుటయేగాక, రైతుల ఋణశక్తినిపెంచి, వారి ఉత్పత్తి విక్రయములలో బేరమాడుశక్తిని పెంచగలదు.

ఈ పథకములు జయప్రదముగా కొనసాగుటకు, అటు ప్రభుత్వ యంత్రాంగములోనున్నవారికి, ఇటు వ్యవసాయదారులకు ఐకమత్యము, చిత్తశుద్ధి, విశ్వాసము, బాధ్యత, పరస్పరసహకారము అత్యంతావశ్యకమైన వనుటలో సందేహములేదు.

ఆరాకుల చక్రం

శ్రీ మేకా సుధాకరరావు

కోటి చుక్కలు పూయించుకుని
నీటుగా కులుకుతున్న నింగితో పోటీపడి
శత కోటి సుమాలు అలరించుకుంది, అవని—
శోభన వధువులా! షోకేలా మగువలా !!

నింగి తల్లికి జరిగిన అవమానానికి
ఉగ్రుడైన సూర్యుడు
ధరణిని దాహంతో మాడ్చాలని
అవనీతల జలమంతా ఆపోశనం పట్టేశాడు—
గోదావరి మేటేసుకు పోయె!
గోమాతల పొదుగు లెండిపోయేలా!!

పొట్ట బరువెక్కిన జలద భాండాలు మత్తుగా
మసకబారిపోయింది, లోకం!
తూలుతూ పోయి నిదురపోతూన్న
కొండలను గుద్దుకుని బద్దలై
నేల పాలయింది, జీవనం—
పుడమి తల్లి ఒడలు
పులకరించి మొలక లెత్తేలా!
ఎండిపోయిన నదులు
వరదలై పొంగి పారలేలా !!

వినీల నీరద అనీల జలాల
సుస్నాతయైన వనసుందరి వదనంలా;
మబ్బుపొగల మసగేసుకు పోయిన చందమామ ముఖం
స్వచ్ఛంగా—వెన్నెల పసందుగా—విందుగా
కళకళలాడుతూంది—

విద్యుల్లతా విలసనంలా! లావణ్యాల లాస్యంలా
వియత్తలంనుంచి విసూత్నకాంతులు కురిసే
వెన్నెల కన్నె సోయగానికి
వెర్రెత్తిన ఘనీభశీతలుడు
విరహతాపంతో కరిగిపోయి
పొగలు చిమ్ముకుంటూ వెంబడించి
కర్కశ కౌగిలిలో
బలవంతంగా బంధించాడు—
వృద్ధులుసైతం స్పందించేలా!
సిద్ధులుకూడ చలించేలా !!

బిగి చలి కౌగిలిలో
రాలిన చేమంతి రేకులు మిగిల్చిన
జడలోని తొడిమలా—
రాలిపోయిన ఆకులు మిగిల్చిన
వృక్షసంతతి జడిమ—
కడతేరని కష్టాల, మోడువారిన
సామాన్యుని బ్రతుకు గోడులా!
ఆశలన్నీ కూల్చుకున్న రోగిలా !!
కర్మలన్నీ రాల్చుకున్న యోగిలా

ఈ చక్రం
అలానే తిరుగుతూ—ఆకులు మారుతూ
దిగంతాలలోనూ
యుగయుగాంతాలలోనూ
అనంతం సాగుతూనే ఉంది !!

—

"బాలవ్యాకరణము - త్రిలింగలక్షణ శేషము"

శ్రీ నాగళ్ల గురుప్రసాదరావు

(గతసంచిక తరువాయి)

"అనేక కర్తృక క్రియ" కను సూత్రమునుగూర్చి నేను వ్రాసినపుడు, "అగు నని సూత్రమున నున్నంతమాత్రమున నది నిత్యవిధియని భావింపరా" దని పాతకోటవారు తమ పొల్లుమాటలకు బలిమి కలిగింప సూరి రచించిన "కర్మధారయంబులం దుత్తున కచ్చు పరంబగునపుడు టుగాగమంబగు" నను సూత్రము చూపిరి. ఆ సూత్రమున "అగు" నని యున్నది కదా! కావున నా సూత్రకార్యము నిత్యమని నేనంటిని. పేర్వాదులలో నుత్తున కచ్చు పరమయినపుడు టుగాగమము నిత్యము గాకుండుటచే సూరియే "కర్మధారయంబునందుఁ బేర్వాది శబ్దముల కచ్చు పరంబగునపుడు టుగాగమంబు విభాషనగు" నని సూత్రము రచించెనని వ్రాసితిని. అగునన నిత్యవిధిగాదని నెఱనమ్మిన రాధాకృష్ణమూర్తిగారు పయి రెండు సూత్రములకు, వ్యాకరణ సంప్రదాయమును విస్మరించి తమ యిష్టము వచ్చినట్లు వ్యాఖ్యానము చేసిరి. నవంబరు "భారతి" లో వారు వ్రాసిన వ్రాఁత లెట్టివో చూడుఁడు.

"కర్మధారయంబులం దుత్తున కచ్చు పరంబగునపుడు టుగాగమం బగు. ఇది నాగళ్లవారి మతమున వారు చెప్పినట్లు సంజ్ఞా — పరిభాషా—విధి—నియ—మాతిదేశాధికారములలో నే తెగకుఁజెందునో? విధి యన్నచో బ్రక్కటెముక యిత్యాదులు సాధువులు గానేరవుగదా? కర్మధారయంబునందుఁ బేర్వాది శబ్దముల కచ్చు పరంబగునపుడు టుగాగమంబు విభాషనగు ననునది విభాషకే యన్వయించునా? ఈ సూత్రముచే నుదంత స్త్రీసమముల కొన్నింటిమీఁదనే యచ్చులకు టుగాగమము విభాషగానగు. కాని పుంపులమీద నిత్యమనిపించును. నరసపుటలుక — సముద్రపుటొడ్డు మున్నగునవి. మరి యిప్పుడు సూత్రమున విభాషయనునది సార్థకమా? దీని నేమనవలె?

పాతకోటవారి పలుకుల కేమనవలె? వారు అగునన సూత్రకార్యము నిత్యముగాదని తలంచి యొక పెద్దతప్పు చేసిరి. ఆ తప్పును సమర్థించుకొనుటకో లేక కప్పిపుచ్చుకొనుటకో పడరానిపాట్లు పడుచున్నారు. బోడితలకు మోఁకాలికి ముడిపెట్టినట్లు పేర్వాదుల సూత్రమునకు, నరసపుటలుక మున్నగు లక్ష్యములకు ముడిపెట్టుచున్నారు. కర్మధారయాదులలోఁ బుంపుల కచ్చు పరమైనపుడు టుగాగమము నిత్యమనియే సూరి సంప్రదాయము. ఆయన యాంధ్ర శబ్దానుశాసనములో సైతము "పుంపులకు నిత్యంబు" అని నిర్ద్వంద్వముగాఁ జెప్పెను. కావుననే నరసపుటలుక యను లక్ష్యమున నిత్యవిధియగు "కర్మధారయంబులం దుత్తున" కను సూత్రము క్రిందఁ జూపెను. పేర్వాదుల సూత్రమునకు, నా లక్ష్యమున కెట్టి పొత్తు లేదు. "మరి యిప్పుడు సూరి సూత్రమున విభాషయన్నది సార్థకమా?" యను పాతకోటవారి ప్రశ్నము వ్యర్థము. అది వారి బూకరింపులకు మచ్చుతునుక. పేర్వాదుల సూత్రమునందలి విభాషా పదము సర్వవిధముల సార్థకము. అది ప్రాప్తవిభాషయని రాధాకృష్ణమూర్తిగారికిఁ దెలియదు. ఏసూత్రముచేనైన నిత్యముగాఁ బ్రాప్తించు కార్యమును వికల్పముగా విధించునట్టిది ప్రాప్తవిభాష యగును. "కర్మధారయంబులం దుత్తున" కను సూత్రముచే నిత్యముగా నగు టుగాగమము "కర్మధారయంబునఁ బేర్వాదుల" కను సూత్రముచే వికల్పితమగుచున్నది. కాన యా సూత్రమునందలి విభాష ప్రాప్తవిభాష యగును. ఈ రహస్యము తెలియని రాధాకృష్ణమూర్తిగారు వ్యాకరణ వేత్తవలె నభినయించుచు వంకరవ్రాఁతలు వ్రాసిరి.

"కర్మధారయంబులం దుత్తున" కను సూత్రమున "అగు' నిత్య విధిని నిరూపించును. ప్రక్కటెముక మున్నగువానికి, నా సూత్రమునకు సంబంధములేదు. సంబంధమున్న దనుట సూరి సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకము. పల్లెటూరు మున్నగువాని మూలతత్త్వమును రాధాకృష్ణమూర్తిగారు ముట్టలేదు. ఆంధ్రవ్యాకరణ వేత్తల యభిప్రాయము లాలింపలేదు. ఆపని యదృష్టవశమున నా

కప్పగించిరి. సూరిసూత్రములకు వంకలొత్తు సీతారామాచార్యుల వారు పల్లెటూరు మున్నగు వానిని త్రిలింగలక్షణ శేషమున సాధింప లేదు. అది యాచార్యులవారి దోష మని నే ననుటలేదు. వారు శబ్ద రత్నాకరమున దుక్కిటెద్దు,—పడుకటిల్లు, తేనెటీగ యను వానిని మాత్రమే స్వీకరించిరి. స్వీకరించియుఁ బ్రయోగములు చూపరైరి. పల్లెటూరు, పక్కటెముక యనువానిని వదలిరి. మిద్దెటిల్లు ప్రత్యేకముగాఁ జూపరైరి. గుప్తార్థప్రకాశికా కర్తయుఁ గావ్య ప్రయోగములు చూపలేదు. వీనికిఁ గావ్య ప్రయోగములు లేవా ? ఒక కొన్నిటికి మాత్రమే యున్నవి. వానిని వరుసగాఁ జూపుదును.

"పల్లనాటిసీమ పల్లెటూళ్ళు" అని శ్రీనాథుని చాటువు— "కోరినయన్ని దుక్కిటెద్దుల బళ్ళితోడనిచ్చు" అని నీలాసుందరీ పరిణయము— "గొఱియలమంద, యాఁబసుల గుంపు, కృషికియ దుక్కిటెద్ద" అని వేంకటనాథుని పంచతంత్రము—దుక్కెద్దు అని ప్రామాణిక కవిప్రయోగమును గలదు ."...దుక్కెద్దు దేశాంతర, మరిగినట్లుగు"నని భోజరాజీయము—"పాఁవజవరాలి బంగారు పడుకటిల్లు "అని విజయవిలాసము—పడుకిల్లు రూపమును గలదు. "బయలు నవ్వుచుఁ బడుకిండ్లు వాచికొనుచు" అని దశకుమార చరిత్రము. "అంతటఁ దెల్లవాఱిన లచాంగి ననుం బడుకింటి మిద్దెపై"నని శుకసప్తతి—నేను జూచిన కవిప్రయోగము లివియే. "మిదెటిల్లు" "పక్కటెముక" పాతకోటవారికిఁ గనబడిన, నవియొక ప్రామాణిక కవివి యైనఁ దప్పక నేనొప్పుకొందును.

ఇఁక వీనిని గూర్చి వజ్ఝల చినసీతారామస్వామిశాస్త్రి గారేమనిరో చూతము. వారు

"తేనెటీఁగ—దుక్కిటెద్దు—పల్లెటూరు—మిదెటిల్లు మున్నగు వ్యావహారిక శబ్దములం దీ టుగాగమము కన్పట్టుచున్నది. ఇట్టివానికి నిరాధారముగాఁ గోశకర్తలు గ్రాంథికత నంగీకరించుట యుక్తమని తోఁపదు...కోశకారు లిచ్చిన ప్రయోగములలోని టుగాగమము యతి ప్రాసాది స్థలఖచితము కామింజేసి యట్టియెడ తేనెయీఁగ—దుక్కియెద్దు మున్నగు రీతిని నిల్పినను క్షతి యేమియులేదు. తుది కాంధ్ర భాషార్ణవమందు సైతము తేనెటీఁగ యనునది పేర్కొనఁబడలేదు. [అందుఁ దేనీఁగయని మాత్రమే స్వీకృతము] ప్రామాణికకవి ప్రయోగముగాని, ప్రామాణిక వైయాకరణ వచన సామాన్యముగాని లేనపుడు వ్యావహారిక శబ్దములకు గ్రాంథికత నంగీకరించుట సంప్రదాయ విరుద్ధము"

అని వ్రాసిరి. దుక్కిటెద్దు మున్నగువానిని దారకాణించి పాతకోటవారు సూరి రచించిన "కర్మధారయంబులం దుత్తున" కను సూత్రము నందలి "అగు"నకు నిత్యవిధిగా దని యర్థము చెప్పుట పొసగదు. చెప్పిన సూరి సూత్రరచనా పద్ధతికి విరుద్ధమగును. "....పూర్వరచనములలోఁ దాను సేకరించియుంచిన విషయము లన్నింటిలో ముఖ్యములు, అవశ్యజ్ఞాతవ్యములు నిష్కృష్టములు, నిరంతరావశ్యకములు నగు ప్రధాన విషయము లెన్నుకొని" "సంగ్రహ రూపమున బాలవ్యాకరణము" రచించిన సూరిసూత్రమునకు వెలియైన పల్లెటూరు మున్నగు లక్ష్యములను వదలుట వింతగాదు. కాని రాధాకృష్ణమూర్తిగారు "కర్మధారయంబులం దుత్తున" కను సూత్రము "విధి యన్నచోఁ బక్కటెముక యిత్యాదులు సాధువులు గానేరవు కదా?" యని ధీరముగాఁ బ్రశ్నించుట వ్యర్థము.

పాతకోటవారు వాదమును వక్రమార్గము పట్టించిరని వ్రాసితిని. తద్భవముల విషయమున వారు వ్రాసిన వ్రాతలే దీనికి సాక్ష్యములు. తద్భవములం దలఘురేఫము కలదని యాచార్యులవారనిరి. సూరి యీ సత్యము గుర్తించెనని నిఘంటు ప్రమాణము చూపితిని. అహోబల పండితుని వాక్యము లుద్ధరించితిని. ఇప్పట్లున రాధాకృష్ణమూర్తిగారు సూరి తనకుఁ దెలిసిన విషయమును బాలవ్యాకరణమున సూత్రబద్ధముగాఁ జేయలేదేమి? యని ముందు ప్రశ్నించిరి. లహోబలుఁడు చెప్పినంత మాత్రమున నంగీకరింపవలయునా? యని ఓభీషికలు కొట్టిరి. "వారు ప్రయోగ మొక్కటియైనను జూపినారా? పోనీ ప్రసాదరావుగారైనను జూపినారా ? మహాకవి ప్రయోగము చూపక," నేను జెప్పితిని నీవు వినవలె ననుట తగునా?" యని బలవనముతోఁ బలికిరి.

పాతకోటవారు పలుకుచున్న "నేను జెప్పితిని, నీవు వినవలె" నను విధానము ప్రథమ ద్వితీయాచార్యుల వ్యాకరణములందే యున్నదే! ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి, వికృతివివేకము నే లక్ష్యములు చూపి లక్షణములు స్థాపించినవి? మూర్తిగారి సూక్తిని మూడలగాఁ గొనిన నా రెండు వ్యాకరణములు విలువ లేని వగును. అదియునుగాక పాతకోటవారు "పడు" ధాతువునకు "దిగు" అని యర్థమును నిపుణముగా నిర్ణయించిరి గదా! వారే కవిప్రయోగము చూపి యీ లెన్నుపట్టిరి.

పాతకోటవారి వాదము చేవచచ్చినట్టిది. అహోబల పండితుని మాటల యథార్థములని వారు భావింపవచ్చు. కాని దానికి హేతువులు వారు చూపవలయును. ఆ పని వారు చేసిరా? చేయలేదు. సూరినిఘంటు ప్రమాణము నిలువదని వారు తలంచిన నుపపత్తులు చూపవలయును. చూపిరా? లేదు. కవిప్రయోగములు కావలయునని బూకరించిరి. దానిమీఁద నేను నిఘంటువులోఁ జెప్పిన విషయమును

సూరి బాలవ్యాకరణమునఁ జెప్పక, తద్వ్యతిరేకముగా వక్కాణించుటకు హేతువులు వంతరాం రామకృష్ణారావుగారి పలుకులలోఁ జూపితిని. కవిప్రయోగములు చూపితిని. ఇఁక నవంబరు "భారతి"లో వైయాకరణ శిరోమణి యగు మూర్తిగారు.

"ఈ శబ్దము తద్భవమని—యిందలిది శకటరేఫమని నిష్కర్షగా నిరూపించు లక్షణము లేదని విజ్ఞులెఱిగినదే"

యని యొక మెట్టు క్రిందికి దిగి వ్రాసిరి. వా రహోబల పండితునిపై నభియోగము తెచ్చినపు డీవిజ్ఞత యేమయ్యెను? అప్పుడు కవిప్రయోగములు కావలయునని ఘోషించుటేల? కవిప్రయోగములు చూపిన నిప్పు డీమాటలు వ్రాయుటేల? ఈ పెడసరము నేమనవలె? కవిప్రయోగములు కంటగింపులు కాఁగా, నోటమి యంగీకరింపక పాతకోటవారు పలుకుమాటలు గావా యివి?

ఈ శబ్దము తద్భవమని, యిందలిది శకటరేఫమని నిష్కర్షగా నిరూపించు లక్షణము లేదని రాధాకృష్ణమూర్తిగారు రాద్ధాంతము చేసిరే! అట్లయిన నిన్నివందల యేండ్లనుండి యెందఱో విజ్ఞులు తద్భవ శకటరేఫముల విషయమునఁ జేసినకృషియెల్ల దేనికిఁ బనికిరాని దగునే! పండిత ప్రకాండు లామహామహులు లక్ష్య లక్షణ వేత్తలే! కారణములు చూపక వారిమాటలు కాదనఁదగునా? చివరకు పాతకోటవారెట్లు బరితెగించిరో పరికించితిరా! ప్రక్కదారులుపట్టి పాతకోటవారు తాము చెప్పెడు తప్పుమాటలు కాచార్యులవారు బలి యగుచున్నారని గ్రహించిరా?

ఆచార్యులవారు "తద్భవములందును నలఘురేఫము గలదు" "కోటపేటలు వైకృతములు" కపిలశబ్ద భవము కవిలశబ్దం బౌటను గానం బడెడి"నని ప్రవచించిరే! ఆ లక్షణములు గంగలోఁ గలసినవి యునా? మొదట లహోబల పండితు నభిశంసించిన మూర్తిగారు ఉద కాచార్యులవారి కెసరువెట్టిరి!

పాతకోటవారి మాటలు ప్రమాణములయిన, నాంధ్ర వ్యాకరణవేత్తలు, నాంధ్రనిఘంటుకారులు తద్భవములని, శకటరేఫ ఘటితములని చూపినపదములనెల్ల రూపుమాపవలయును. పాతకోటవారి వలె వ్యాకరణము చదివినవారు తప్ప, దానికి విజ్ఞులెవ్వరు నంగీకరింపరు, అంగీకరింపరాదు. ఆచార్యులవారు తద్భవములుగాఁ జూపిన పదములలో గొఱ్ఱె, కఱ, సెఱ యనునవి తద్భవములు గావని వజ్ఝలవారు కొన్ని హేతువులు చూపిరి (వైయాకరణ పారిజాతము). అట్టి

కారణములు చూపకుండ "విజ్ఞులెఱిఁగినదే" యని రాధాకృష్ణమూర్తిగారు కప్పదాఁటులు వేయనేల?

పాతకోటవారు శబ్దరత్నాకరమును ప్రమాణీకరించి "పాఱుఁడు" దేశ్యమనిరి. మఱి "ద్విరేఫవర్ణ దర్పణము"న (3 ఆ. 108).

"కాటె జాఱుట చాఱలు చూఱలాడె
తీఱు పాఱుఁడు దేఁడు సాన్నాటి, దీర్ఘ
పరములై బండిఱాలు తద్భవములందుఁ
గానఁబడుఁ బ్రాతరుత్ఫుల్ల కమలనేత్ర!

అని యున్నదే! ఇపుడు పాతకోటవా రేమందురు? "పాఱ" శబ్దము ప్రాచీన శాసనములో (క్రీ. శ. 641) నున్నది. దాని యిప్పటి రూపము పాఱుఁడు. చిన్నయసూరి సూత్రాంధ్ర వ్యాకరణమునఁ గారక పరిచ్ఛేదాంతమున "వర్ణాభిధానాని" యనుచోట "పాఱు—పాఱుండు" అని యిచ్చెను. పాఱుటక్క, పాఱుటయ్య, పాఱుటసుర, పాఱువాఁడు మున్నగు వానిని కవులు వాడిరి. శ్రీకృష్ణదేవరాయలే "పాఱుటక్కలు" "పాఱుటసుర" "పాఱువారల సుద్ది"యని ప్రయోగించెను.

"సూరిపై నభిమానమున బహుజనపల్లివారిని కించపఱచుట నమంజసముగాదు." "విమర్శకులు రెండువైపుల సావకాశముగా ప్రవర్తింపవలెనే కాని యొకరిపై పక్షపాతము వహించుట భావ్యము గాదు."

అని వ్రాసిరి. ఈ వాక్యముల కర్థమేమి? నేను సూరికోపు వేసికొంటినని కాదా? నన్నుఁ గూర్చి వారికా యభిప్రాయము లేని యపుడు వారు బాలవ్యాకరణ సూత్రముల జోలికిఁ బోనేల? "అనేక కర్తృకక్రియ" కను లక్షణము చేసినవా రాచార్యులవారు. ఆ లక్షణమున "అగు నని యున్నంత మాత్రమున నిత్యవిధి యని భావింపరా" దన్నవారు రాధాకృష్ణమూర్తిగారు. తమ మాటకుఁ బ్రమాణములు త్రిలింగలక్షణ శేషమునుండియే చూపి "యాచార్యులవారి సూత్ర రచనా విధాన మిట్లుండు"నని వారు సిద్ధాంతము చేయవచ్చునే! చిన్నయసూరియూసెత్తనేల? బాలవ్యాకరణమున "అగు"నని యున్న నిత్యవిధిగాదని మాటవరుస కొప్పుకొందము. అంతమాత్రమున నాచార్యులవారి త్రిలింగలక్షణశేషమునందు నదియే యర్థమని చెప్పుట తగునా? అంతరంగ సాక్ష్యము బలీయముగదా! తగుదునని సూరి సూత్రముల ప్రసంగము తెచ్చి యసంగతము లగు మాట లాడనేల? పాతకోటవారి వాదము ప్రకారము తుదకేమి తేలును? బాలవ్యాకరణమున "అగు"నని యున్న సూత్రకార్యము నిత్యమని దువ్వూరివారు వక్కాణించిరిగదా. దానినిబట్టి త్రిలింగలక్షణ శేషమునందు సైత మదియే యర్థమని మూర్తిగా రంగీకరింపవలసివచ్చును. వారంగీకరింతురా? ఆచార్యులవారి సూత్రార్థమును సమర్థించుటకు మూర్తిగారి చర్చనుబట్టి సూరిసూత్రములు ప్రమాణములుగదా!

అప్పుడు త్రిలింగలక్షణశేషమున "అగు"ననని నిత్యవిధి యనుట కదియే ప్రమాణము లగును. రాధాకృష్ణమూర్తిగారి వాద పద్ధతి ముల్లుదీసి కొఱ్ఱు కొట్టినట్లుండును. వారు నేను సూరిపయిఁ బక్షపాతము చూపితినని యూనాఁ డనుకొనుట పరమ సత్యము ఈ నాఁడు కాదనుట పచ్చికల్ల.

మూర్తిగా రాడిన యసత్యము మఱొకటి యున్నది. నవంబరు "భారతి"లో వారు "జవ్వనంబున యను నకార విషయము. ఈ విషయమున వారెందులకో శాంతగంభీరులైనారని తోఁచుచున్న"దని వ్రాసిరి. అక్కడికి వా రొక గంభీరశాస్త్ర ప్రసంగము చేసినట్లు! నేను దానిని బూర్వపక్షము చేయలేక తప్పుకొన్నట్లు! పాతకోటవారు బూటకపుమాటలాడుచున్నారు. జూన్ "భారతిలో" లో వారు వ్రాసిన ప్రతి విషయమునకు నేను సెప్టెంబరు "భారతి"లో సమాధానము వ్రాసితిని. మూర్తిగారు జూన్ "భారతి" లో " ... ... జవ్వనంబున యందు నని బహుజనపల్లివా రదంతము లగు నమహత్తుల కందు వర్ణకము వరంబగునపుడు నగాగమము కొన్నియెడల కానంబడియెడి" నని చెప్పిరి. సూరి "సమాసంబున యందు" అని ప్రయోగించియే యున్నాడనియు, నట్టి ప్రయోగములు సూరికి తెలియుననియు ప్రసాదరావుగారు వ్రాసినారు. అస్తు. మరి సూరియేల యా విషయమును సూత్రింపలేదని వ్రాసిరి. దానికి నేను సెప్టెంబరు "భారతి" లో "......బాల వ్యాకరణమున లేకపోవుటకుఁ దద్రచనా ప్రణాళికయే హేతువు. సూరికిఁ దెలియునని నిరూపించుట నాలక్ష్యము. దానికి బాలవ్యాకరణ సూత్రరచనా విధానము నుదాహరణముగాఁ జూపితి" నని

గ మ ని క

మార్చి 1976 భారతిలో శ్రీ నాగళ్ల గురుప్రసాదరావుగారి 'బాలవ్యాకరణము—త్రిలింగలక్షణ శేషము' వ్యాసం చివర 'సశేషం' అన్నమాట పడలేదు.

ఇదే సంచికలో **'Book Printing in India'** అన్న శీర్షికలో పడిన వ్యాసం ఆ పేరుకల పుస్తకం సమీక్ష. సమీక్ష చేసినవారు శ్రీ నిడుదవోలు వెంకటరావుగారు.

పొరపాటులు జరిగినందుకు చింతిస్తున్నాము.

— సంపాదకుడు

సమాధానము చెప్పితిని. నేను మిన్నకున్న దెక్కడ ? నా వాక్యములు మూర్తిగారే యుదాహరించిరే !

సూరి బాలవ్యాకరణమున లక్షణము దిక్ప్రదర్శనముగఁ దెలిపెద ననెను. ఆయన సేకరించిన లక్ష్యము లెన్నియో యున్నవి. అవి యన్నియు బాలవ్యాకరణమున కెక్కలేదు. బాలవ్యాకరణ స్వరూపమును గూర్చి సూరియు దువ్వూరివారును జెప్పిన మాటలనుగూడ నుదాహరించితిని. నే నాచార్యులవారి "కించపఱచు" చున్నాఁడ నను నింద వేయుటకు ననుకూలములుగావు కావున వారామాటలు ప్రక్కకునెట్టుచున్నారు. సూరి చెప్పని లక్షణము లాచార్యులవారు చెప్పిరి. ఈ మాత్రము త్రిలింగలక్షణశేషతత్త్వము నేను గ్రహించితినో గ్రహింప లేదో నావ్యాసములు చదివిన "భారతి" పాఠకులు సహృదయులు సాక్షులు — రాధాకృష్ణమూర్తిగారు గారు.

బాలవ్యాకరణమున కెక్కని, త్రిలింగలక్షణశేషమున కెక్కిన లక్షణములకు లక్ష్యములుగాఁ దిగిన ప్రయోగములు సూరి స్వకీయ రచనములలోఁ జేసెనే ! అవి యెన్నియో కన్నులకుఁగట్టుచున్నవే! మూర్తిగారి కీగుట్టు తెలియునా ? సూరి తాను గావించిన ప్రయోగములకు లక్షణము బాలవ్యాకరణమునఁ జెప్పలేదుగదా ! విమర్శకు లేమనుకొనవలయును ? ఆచార్యులవారు చెప్పిన లక్షణము సూరికిఁ దెలియునని యనుకొనవలయునా ? తెలియవని యనుకొనవలయునా ? తెలియునని యన్నచో సూరిమీఁదిపక్షపాతమగునా ? ఆచార్యులవారి నవమానించుట యగునా ? అగునని మూర్తిగా రనుచున్నారు. "తెలిసియుఁ దెలియని నరుఁ దెల్ప బ్రహ్మదేవుని వశమే ?" యని యనుకొనుట తప్ప నేను జేయఁగల దేమున్నది? ఏలయన నాచార్యులవారిమీఁద నా కెట్టి యీరసము లేదని నేనెప్పుడో వ్రాసితిని.

"పేట విషయమున నా వాక్యమును నాగళ్లవారర్థముచేసి కొన్నట్లులేదు. నాగళ్లవారి కర్థము తెలియుట సాధ్యమా ? కాన వారు విపరీతముగా వ్యాఖ్యానించినా" రని పాతకోటవారు పలికిరి. విషయములు వివరింపక చప్పనఁ దప్పుకొనిపోవుట పాతకోటవారి కలవాటు. వారు చెప్పిన మాటల యర్థము నాకుఁ దెలియని యపుడు, వారి మాటలకు నేను విపరీత వ్యాఖ్యానము చేసినపు డర్థము తెలియునట్టు చెప్పి, సద్వ్యాఖ్యానము చేయుట వారి ధర్మము. మహాపండితులయిన రాధాకృష్ణమూర్తిగారు నవంబరు "భారతి"లో నా ధర్మమును గాలికి వదలిరి. అది వారి వాద దౌర్బల్యమున కుపలక్షణము. "నా యభిప్రాయ మిది" యని స్పష్టముగా వక్కాణింపవచ్చును గదా! బూకరింపులు చర్చలకు సాధనములుగావు, కారాదు. నాగళ్లవాఁడను గాన చెప్పుచున్నాఁడను—పాతకోటవారితో వాదము చేయుట చెత్త నూర్చిడి.

"లజ్జావారిధి దిగ" అని నేను చూపిన పాఠము వావిళ్లవారిని [వావిళ్లపాఠము నని నేను వ్రాసితిని] వలచి వ్రాసినవ్రాఁతలట! అవి యప్రమాణమట. వీరు చూపిన "తగ" ప్రయోగములు వావిళ్లవారి పుస్తకములలోనివిగాదా ?" యని మూర్తిగారు వ్రాసిరి. ఇట "కావా ?" యని యుండఁదగును. తమమాట యితరుల కర్థముగాలే దనువా రన్యులమాటలను సక్రమముగా సమీక్షింపవలయును. వావిళ్లవారు ప్రకటించిన కావ్యములోనిది కావున "దిగ" యను పాఠ ముచితము గాదని వే ననలేదే! ప్రకరణోచితముగాదుగాన యసమంజసమంటిని. ఎట్లసమంజసమయినదో వివరించితిని. "సందర్భము లెస్సగా విచారించినఁ బయిపద్యమున "దిగ" నని యుండరాదు. ఉన్నచో ద్రౌపది లజ్జావారిధిలో దిగిన దను దురర్థము దోఁచును. ఆమె లజ్జావారిధి యందుఁ దనంత తాను దిగలేదు"—ఇవి నేను సెప్టెంబరు "భారతి"లో వ్రాసిన వాక్యములు. నేను వావిళ్లవారి భారతమునుండియే "తగ" ననుదానికిఁ ప్రయోగములు చూపితినని పాతకోటవారు భావించుట కాధారమేమి ? తిక్కనప్రయోగము మంచి సెబ్బఱల నెంచుటకు నే నెన్ని భారత ప్రతులను సంప్రతించితినో వ్రాసితినే! పాతకోటవారావాక్యములు చూచియుండరు. నాకడ వివిధ సంస్థలు, భిన్నవ్యక్తులు ప్రకటించిన యాంధ్రమహాభారత ప్రతులుగలవు—ఇట్లనుట యాత్మప్రశంసయని తలంపఁగాదు. రాధాకృష్ణమూర్తిగారుగాని, వారి సహాయులుగాని, యనుయాయులుగాని వచ్చి వానిని జూడవచ్చును.

రాధాకృష్ణమూర్తిగారు "దిగు" ధాతువునకు "పడు" అను నర్థము చెప్పుకొనవలయునని జూన్ "భారతి"లో వ్రాసిరి. "లజ్జావనరాశిలో మునిగి"యని ద్రౌపది శ్రీకృష్ణునితో ననినమాట నిజమే. అయిన నేమి ? అంత మాత్రమున "దిగు" ధాతువు "పడు" అను నర్థ మీఁగల్గునా? ఈ యర్థమును సమర్థించుకొనుటకుఁ బాతకోటవారు ప్రాచీనకవిప్రయోగములేల యియ్యరు ? అర్థనిర్ణయమెట్లు చాగునో విజ్ఞులకుఁ దెలియని యగాధ విషయము గాదు. నిఘంటువులు భిన్నార్థముల నిర్ణయించునపుడు కవిప్రయోగము లౌనఁగును. లోక వ్యవహారమును గుర్తించును. మూర్తిగా రావనిచేయక స్వైరవిహారము చేయుచు నర్థ నిర్ణయము గావించుటకు గాలిని మూటగట్టుచున్నారు.

తత్త్వదర్శిత లేని రాధాకృష్ణమూర్తిగారు నే నాచార్యులవారిని "కించపఱచు" చున్నాఁడనని చర్చను ప్రక్కదారులు పట్టించిరి. నిరాధార ప్రసంగములు చేయుట నేర్చిరి. సూటిగా వారినొకే యొక ప్రశ్న నడుగుచున్నాఁడను. ఆచార్యులవారు చెప్పిన లక్షణములు సూరికిఁ దెలియునని సిద్ధాంతము చేసితిని. సాక్ష్యములు చూపితిని. అవి సబల ప్రమాణము లగునా ? కావా ? ఈ ప్రశ్నమునకు సోపపత్తికముగా నగుననియో కాదనియో సూటిగా సమాధానము చెప్పఁగలిగినఁగాని వారు నాతో వాదముచేయుట కర్హులుగారు.

—: స మా ప్త ము :—

కార్తికస్నానం

శ్రీ వేలమూరి ప్రసాదరావు

కార్తికిక మాసావృత్త వృత్తాంధకారంలో
    గ్రాంధికంలా గజగజా వొణికిస్తున్న చలిలో
కళ్ళుమూసుకుని, పళ్ళు గిట్టకరుచుకుని
చాదెడు నీళ్ళ నెత్తిన ద్రిమ్మరించుకుని
'కవితాకూపంలో గ్రుంకా' ననుకుంటూన్న కవిలాగా
పురాణ స్నానం చేస్తున్న పుణ్య స్త్రీవి నువ్వు.

స్నానం మాలిన్యాన్ని క్షాళితం చెయ్యాలి.
కానీ, ఒళ్ళు రుద్దుకోవు నువ్వు.
ఏడుకొండలవాడి అర్చకులు సైతం
నుదుటన అర్ధచంద్ర హస్తప్రయోగంచేసి
పంగనామాలు చెరగని పట్టు నేర్చుకొని
చేస్తున్నారు వాస్తవ నాస్తిక స్నానాలు.

తెల్లవారుజామున వెలిగించిన వొత్తివెలుగులో
తెల్లవారితే యెవర్ని సాధించాలా అని ఆలోచిస్తూ
దీపంవేడిలో చలికాచుకోవాలని
దీవ్యద్వ్యాసక్త ప్రయత్నం చేస్తున్నావు.
కాలం కార్చి బూడిదగా మార్చిన కవితాధోరణిలో
నిప్పుకణికల్ని వెదికి చలి కాచుకుందా మనుకుంటున్నావు.

కాలాన్ని చూడనని కళ్ళుమూసుకున్నవాడికి
ఆలస్యంగానైనా అచ్చమైన భావాలు రావు
కళ్ళుమూసుకుని స్నానంచేస్తూన్న నీకు
బావిప్రక్క, చెట్టుక్రింద, బాధలతో మూల్గుతూన్న
కుంటివాళ్ళు, బిచ్చగాళ్ళు, గుడ్డివాళ్ళు, మడి వాళ్ళు
కన్పిస్తున్నారా? మూలుగులు విన్పిస్తున్నాయా?

రాత్రంతా నిద్రించి పురాణ పుణ్య లాభానికి
స్తోత్రంచేస్తూ? చాదలతో స్నానం చేస్తున్నావు.
రాత్రంతా నిద్రలేక, రాలుతున్న హిమకణాల్లో
గాత్రం కంపిస్తుంటే, అతగాడూ స్నానంచేశాడు.
వెచ్చటి గదిలో చల్లటివేళ వెలిగిస్తే నీవు దీపం
వెచ్చటి గుండెలో చల్లటిమంచులో వెలిగింది వాడి బుభుక్షా
శాపం.

వాడి కర్మకు 'నేనేం చెయ్య'నని వాపోతావు;
కనుకొలుకుల్లో బాష్పాలను అవసరమైతే కురికిస్తావు.
వాడి 'కర్మ: నువ్వుకాదూ? ఉంటూన్నయిల్లూ,
తింటూన్న తిండీ, కడుతూన్నబట్టా, వాడి 'కర్మ' కాదూ?
నిజం నీకు తెలుసు. నీళ్ళు పల్లానికి పోవటంలేదు.
అందుకే చాదల్తో అవసరానికి కాస్త బాధను కొనుక్కుంటు
న్నావు.

మంచివాణ్ణి చంపిన మాక్బెత్ చేతుల రక్తాన్ని
కడగటానికి సప్తసముద్రాలూ చాలలేదు.
కన్నబిడ్డల్ని చంపగల్గిన కఠినత్వం ఉందనుకొన్న
లేడీ మాక్బెత్ చేతుల్ని యింకా కడుక్కుంటూనే వున్నది.
కార్తిక స్నానాల్లో కాలుష్యం కరిగిపోదు.
వార్తిక విజ్ఞానంలో నర్తించదు కవితాసతి.

జాతీయ వేతనా విధానము

శ్రీ యిమ్మానేని సత్యసుందరం

ఇటీవల కాలంలో జాతీయ వేతనా విధానాన్ని రూపొందించుటకు ప్రభుత్వము కృషిచేయుచున్నది. మన ఆర్థిక వ్యవస్థలో విపరీతంగా పెరిగే ఆదాయ సంపద వ్యత్యాసాలను తగ్గించి, వివిధ రంగాలలో పనిచేయువారికి న్యాయమైన వేతనాలు సమకూర్చుటయే ఈ జాతీయ వేతనావిధానముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము. మన ప్రణాళిక సంఘము నియమించిన కమిటీ జాతీయ వేతనా విధానముపై నివేదిక సమర్పించి సంవత్సరం దాటినప్పటికీ, ప్రభుత్వము ఈ విషయంలో ఇంకా ఎటువంటి చర్యలు తీసికొనలేదు.

ఉత్పత్తిని పెంచుటయేగాక, అభివృద్ధి ఫలితాలు అన్నివర్గాల వారికి లభించేటట్లు చూచుట ప్రభుత్వ బాధ్యత. సాంఘిక న్యాయము చేకూర్చవలసిన అవసరం మన దేశంలో ఎంతైనా వున్నది. కారణం: ప్రజలలో ఎక్కువమంది దారిద్ర్యాన్ని అనుభవించుట సుమారు జనాభాలో 40 శాతం మంది దారిద్ర్యరేఖకు (Poverty line) దిగువనే ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది. అంటే, 1960–61 ధరలలో వారి సగటు నెల ఆదాయము 20 రూపాయలలోపు. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో దిగువనున్న 20శాతం ప్రజలు మొత్తం ఆదాయంలో 9 శాతం అనుభవించగా, పైనవున్న 5 శాతం ప్రజలు 17 శాతం ఆదాయాన్ని అనుభవించుచున్నారు. పై 50 శాతం మంది ఆదాయంలో 69 శాతం అనుభవించగా, దిగువ 50 శాతం మంది 31 శాతం ఆదాయాన్ని అనుభవిస్తున్నట్లు అంచనా వేయబడినది. గ్రామీణ దారిద్ర్యము విపరీతంగా పెరుగుచున్నది. ఉదాహరణకు' 1950–51, 1960–61 మధ్యకాలంలో గ్రామీణ ప్రజల తలసరి ఆదాయం 14 శాతం పెరగగా, పట్టణ ప్రజల తలసరి ఆదాయం 68 శాతం పెరిగెను. దీనినిబట్టి పెరుగుతూవున్న జనాభాని పోషించే శక్తి వ్యవసాయరంగానికి లేదని తెలియుచున్నది.

పట్టణ ప్రాంతాలలో పై 10 శాతం 'కుటుంబాలు ఆదాయంలో 42.4 శాతం అనుభవించుచున్నారు. (ఈ శాతం గ్రామీణ ప్రాంతాలలో 34) పట్టణ ప్రాంతాలలో దిగువనున్న 10 శాతం మంది ఆదాయంలో 1.3 శాతం అనుభవించుచున్నారు. (గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ఈ శాతం 1 కంటె తక్కువ) పై 50 శాతం మంది మొత్తం ఆదాయంలో82.5 శాతం అనుభవించగా, దిగువ50 శాతం మంది మిగిలిన 17.5 శాతం ఆదాయాన్ని అనుభవిస్తున్నట్లు **N. C. A. E. R. (National Council of Applied Economic Research)** అంచనాల వలన తెలిసినది. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో 57శాతం కుటుంబాలు నెలకు 100 రూపాయలలోపు ఆదాయంలో జీవించుచున్నారు. పట్టణప్రాంతాలలో ఈశాతం 39వున్నది. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో దిగువనున్న 5 శాతం మంది, పట్టణ ప్రాంతాలలో దిగువనున్న 40 శాతం మంది విషయంలో వినియోగస్థాయి పెరగక పోగా తగ్గినది. దేశంలో దారిద్ర్యం ఈ విధంగా వున్నపుడు జాతీయ వేతనా విధానానికి ప్రత్యేకమైన ప్రాముఖ్యత వున్నది.

జాతీయ వేతనా విధానం కొన్ని ఆర్థిక లక్ష్యాలను సాధించుటకు ఉపయోగపడును. ద్రవ్యసరఫరా ద్రవ్యఆదాయాలు విపరీతంగా పెరుగుటవలన ఇటీవలకాలంలో ధరలు విపరీతంగా పెరిగినవి. దేశంలో వున్నమొత్తంఉత్పత్తికి, మొత్తంద్రవ్యపరిణామానికి సమానత్వంఏర్పరచుట జాతీయ వేతనా విధానముయొక్క ఉద్దేశము. అటువంటప్పుడే ఆర్థిక వ్యవస్థలో అభివృద్ధితోపాటు, సుస్థిరత ఉండును. పెరుగుతూ వున్న ఆదాయం కొంతమంది చేతులలోనే కేంద్రీకృతం కాకూడదు. ఈ ఆదాయంలో ఎక్కువ భాగం బలహీనవర్గాలకు చేకూర్చవలసిన ఆవశ్యకత వున్నది. ఉదాహరణకు, మన గ్రామీణులలో ఎక్కువమంది వ్యవసాయకార్మికులు. వీరికి బేరమాడేశక్తి తక్కువ. వీరికి కార్మిక సంఘాలు అంటూలేవు. అందువలన వీరి వేతనాలు చాలాకాలంగా తక్కువస్థాయిలో వున్నవి. ప్రభుత్వంవారి విషయంలో ప్రత్యేకశ్రద్ధ తీసికొనవలసి వున్నది. ఆదాయ వ్యత్యాసాలు తగ్గకపోగా పెరుగుచున్నవి. శ్రామిక జీవులలో చాల ఎక్కువ శాతము కనీస వినియోగ స్థాయిని కూడ చేరుకోలేని స్థితిలో వున్నారు.

బలహీన వర్గాలకి న్యాయమైన వేతనం చేకూర్చుట అవసరం. ఇలా జరగనినాడు, శ్రామికులలో అశాంతి బయలుదేరి, వారి

రచయిత మచిలీపట్నం హిందుకాలేజిలో పోస్టుగ్రాడ్యుయేటు అర్థశాస్త్ర శాఖలో లెక్చరర్.

శ్రామిక సంబంధాలను కుంటుపరచును. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో వేతనా విధానాన్ని ధరలను అదుపులో వుంచుటకు ఉపయోగించు చున్నారు. అయితే, అభివృద్ధి చెందుతూవున్న దేశాలలో ఆదాయ వ్యత్యాసాలు ఎక్కువగా ఉండుటచే వేతనా విధానంద్వారా వాటిని తగ్గించుటకు ప్రయత్నాలు జరుగుచున్నవి. వేతనా విధానంయొక్క లక్ష్యాలలో అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు, అభివృద్ధి చెందుచున్న దేశాలకు ఈ విధంగా తేడా వున్నది. అయితే వర్తమాన దేశాలలో కూడా వేతనా విధానము ఆదాయ వ్యత్యాసాలను తగ్గించుటకే కాకుండా ధరలను అదుపులో వుంచుటకు కూడ ఉపయోగపడును.

జాతీయ వేతనా విధానాన్ని రూపొందించునపుడు మనదేశ ఆర్థిక సాంఘిక రాజకీయ పరిస్థితులను దృష్టిలో వుంచుకొనక తప్పదు. ఉదాహరణకు, మనదేశంలో కొన్ని రంగాలు బాగా అభివృద్ధి చెందినవి. మరికొన్ని రంగాలు బాగా వెనుకబడినవి. ఇటువంటి పరిస్థితులలో జాతీయ వేతనా విధానాన్ని రూపొందించుట కష్టమగును. వ్యవసాయరంగంలో ఆర్థిక, సాంఘిక పరిస్థితులు వ్యవసాయ ప్రజలు ఆదాయాలను పెంచుకొనుటకు వీలుగా లేవు. ఈ రంగంలో నిరుద్యోగము, ప్రచ్ఛన్న నిరుద్యోగము హెచ్చుస్థాయిలోవున్నవి. తమ న్యాయమైన వేతనాలకు పోరాడేశక్తి తెలివితేటలు వ్యవసాయ కార్మికులకు లేవు. పారిశ్రామిక రంగంలో శ్రామికులు మాత్రం కార్మిక సంఘాలుగా ఏర్పడి న్యాయమైన వేతనాలను పొందుచున్నారు. చిన్నతరహా పరిశ్రమల అభివృద్ధికి అనేక విధాల ప్రభుత్వం ప్రోత్సాహం కల్పించినా, అవి తగినంతగా అభివృద్ధి చెందలేదు. వాటిలో పనిచేసే శ్రామికుల పరిస్థితి, వ్యవసాయ కార్మికుల పరిస్థితి ఒకే విధంగా వున్నది. అంతే కాదు, భారతదేశంలో ప్రాంతీయ అసమానతలు ఎక్కువగావున్నవి. అభివృద్ధిచెందిన ప్రాంతాలలో వేతనాలు వెనుకబడిన ప్రాంతాలలో వేతనాలకంటె చాల ఎక్కువ.

జాతీయ వేతనా విధానము పరిశ్రమ పరిశ్రమకు మధ్య, ప్రాంతము ప్రాంతమునకు మధ్య అనవసరపు వేతనా వ్యత్యాసములను తొలగించుటయేగాక, వేతనా ఆదాయాలకు, ఇతర ఆదాయాలకు మధ్య వ్యత్యాసములనుకూడ తొలగించ వలెను. ధరల పెరుగుదలను అరికట్టి అతి తక్కువ ఆదాయములను పెంచుటకు వేతనా విధానము తోడ్పడ వలెను. అయితే, వేతనా విధానము ఉద్యోగావకాశములను పెంచవలెనే గాని, తగ్గించరాదు. అంటే ఒక పరిశ్రమ అభివృద్ధికి వేతనా విధానము అడ్డుగా వుండరాదు.

ఏవిధవర్గాల శ్రామికులకు కనీస వేతనాలు నిర్ణయింపబడినవి. అయితే, కనీస వేతనాలు నిర్ణయించుటకు ఏయే అంశములను లెక్కలోనికి తీసికొనవలెనో మనము ఖచ్చితంగా నిర్ణయించలేదు. అయితే కనీస వేతనాలను నిర్ణయించుటలో గుర్తించుకొనవలసిన కొన్ని అంశాలు ఇవి: శ్రామికుని, అతని కుటుంబ అవసరాలు, సంస్థకు వేతనాలు చెల్లించగలశక్తి, ఇతర శ్రామికులు పొందుచున్న వేతనాల స్థాయి. అయితే దీనిలో ఏ ఒక్కదానిని ఆధారం చేసికొని జాతీయ వేతనా విధానాన్ని రూపొందించలేము. ఉదాహరణకు కార్మికుని అతని కుటుంబ అవసరాలు అంటే ఏమిటి? అవి మారుతూ వుంటాయి. శ్రామికులకు కనీస వేతనాలు ఇవ్వడం అవసరం. అయితే ఒక సంస్థ కనీస వేతనాలు ఇవ్వలేకపోయినందున, దానిని మూసివేసినచో కార్మికులకు నష్టం కలుగుతున్నది. అదేవిధంగా సంస్థ వేతనాలు చెల్లించగల శక్తి (**Capacity to pay**)ని బట్టి వేతనాలు నిర్ణయిస్తే, సంస్థకు సంస్థకు మధ్య వేతనాల వ్యత్యాసము విపరీతంగా వుండవచ్చు.

వేతనాలు చెల్లించగల శక్తిని బట్టి వేతనాలు ఇవ్వమని శ్రామికులు అనవచ్చు. అయితే ఈ సూత్రానికి కట్టుబడితే అనేక సమస్యలు ఎదురగును. ఈ సూత్రం సంస్థకు సంస్థకు మధ్య వేతనాల వ్యత్యాసమునకు దారితీయుటయేగాక, కొంతమందికి అన్యాయము జరుపును. ఉదాహరణకు, భారీ పరిశ్రమలలో పనిచేయువారికి ఆ పరిశ్రమలకు ఆర్థిక వ్యవస్థలో వున్న ప్రాముఖ్యతనుబట్టి హెచ్చు వేతనాలు ఇచ్చుచున్నారు. అయితే యిలాచేయుట ఎంతవరకు న్యాయము ? ఈ పరిశ్రమల స్థాపనకు దేశప్రజలందరు తోడ్పడ్డారు. ఎక్కువ పన్నుల రూపంలోగాని, పొదుపురూపంలోగాని– అటువంటప్పుడు ఈ పరిశ్రమల లాభాలను ఆ పరిశ్రమలో పనిచేసేవారికే సమకూర్చుట న్యాయమని తోచదు. విదేశీ ఋణాలలో ఈ పరిశ్రమలను స్థాపించినా, ఆ ఋణభారం ప్రజలందరిమీద పడునుగదా ? అంతేకాదు. పరిశ్రమ ప్రాధాన్యతను బట్టి వేతనాలు హెచ్చు స్థాయిలో నిర్ణయిస్తే మిగతా పరిశ్రమలలో పనిచేయువారు తమకు అవే వేతనాలు కావాలని ఆందోళన చేయుదురు. ఒక సంస్థ అధిక లాభాలు పొందుచున్న మాత్రాన దానిలో పనిచేయువారందరికి అధిక వేతనాలు ఇచ్చుట కేవలం అన్యాయమే కాకుండ అది ప్రమాదకరమైన పరిస్థితులకు దారి తీయును. అలా అని, సంస్థ ఆర్జించే లాభాలకు ఆ సంస్థ యిచ్చే వేతనాలకు ఎటువంటి సంబంధం వుండకూడదని కాదు. కేవలం లాభాలపైన ఆధారపడే వేతనాలు నిర్ణయించరాదు.

శ్రామికుల వేతనాలు వారి ఉత్పాదకతపై ఆధారపడవలెనని కొందరి అభిప్రాయం. కొందరికి ఇది నచ్చదు. కార్మిక సంఘ నాయకులు కార్మికుల ఉత్పాదకతతోసంబంధంలేకుండా వారికి కనీస వేతనాలు చెల్లించవలెనని వాదించెదరు. ఉత్పత్తిని గరిష్ఠం చేయుటకు వేతనా

లను ఉత్పాదకతలో కలుపవలెనని ఇటీవల కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యం వెలిబుచ్చారు. వేతనాల పెరుగుదల ఉత్పాదకత పెరుగుదలలో ముడిపడి వుండవలెనని ప్రభుత్వ అభిప్రాయము. అయితే ఈ పద్ధతిలోకూడ అనేక చిక్కుసమస్యలు వున్నవి. ఉత్పాదకత పెరిగినా, పెరగకపోయినా వస్తువుల ధరలన్ని పెరుగుచున్నపుడు కార్మికులు హెచ్చువేతనాలు కోరుట సమంజసమే. ధరలు విపరీతంగా పెరుగుటవలన కార్మికుల వాస్తవిక ఆదాయంలో (వస్తురూపంలో ఆదాయంలో) మార్పు వుండుటలేదు. కేవలం ద్రవ్య వేతనంమాత్రం పెరుగుటవలన ప్రయోజనం లేదు. వాస్తవిక వేతనం పెరగకపోగా తగ్గుచున్నట్లు ఈ దిగువ పట్టిక తెలుపుచున్నది.

పరిశ్రమలలో పనిచేయు కార్మికుల ద్రవ్య / వాస్తవిక ఆదాయాల సూచీ సంఖ్య **(Index Number) (Base 1961-100)**

సంవత్సరము	జాతీయ విని యోగదారుల ధర సూచిసంఖ్య	ద్రవ్య ఆదాయ సూచీ సంఖ్య	వాస్తవిక ఆదాయ సూచీసంఖ్య
1962	103	106	103
1963	106	109	103
1964	121	114	94
1965	132	128	97
1966	146	139	95
1967	166	151	91
1968	171	160	94
1969	169	166	98

శ్రామికుని వేతనమునకు అతడు చేసే పనికి సంబంధము వుండవలెనని అందరు అంగీకరించినదే! అయితే, శ్రామికుని పని ప్రాముఖ్యత నిర్ణయించుటెలా? అతని ఉత్పాదకతను నిర్ణయించుటెలా? శ్రామిక ఉత్పాదకత అనేక అంశములపై వుండును. పెద్ద పరిశ్రమలలో శ్రామిక నైపుణ్యం ప్రాముఖ్యంగాని లతడు ఎన్ని గంటలు పనిచేస్తున్నదికాదు. శ్రామిక ఉత్పాదకతను నిర్ణయించుటలో ఈ విధంగా అనేక సమస్యలు వున్నవి. జాతీయ శ్రామిక కమీషన్ కూడ పనినిబట్టి వేతనాన్ని నిర్ణయించడం కష్టమని. ఆ పద్ధతి కొన్ని పరిశ్రమలకే పరిమితమై ఉండునని అభిప్రాయం వెలిబుచ్చినది. వేతనా పద్ధతికి సంబంధించిన కొన్ని సమస్యలను చక్రవర్తి కమిటీ పరిశీలించెను. వేతనాలు జీతాలు పొందేవారి సంఖ్య ఇతరుల సంఖ్య కంటె తక్కువగావున్నా. వారికి ఆర్థిక వ్యవస్థలో అత్యధిక ప్రాధాన్యత వున్నది. 1971 మార్చిలో మన దేశంలో శ్రామికశక్తి 180 మిలియన్లు. వీరిలో 72 మిలియన్లు (40 శాతము) వేతనము, జీతాలు పొందేవారే. సుమారు 47.5 మిలియన్లు వ్యవసాయ కార్మికులు. 17.5 మిలియన్ల శ్రామికులు పరిశ్రమలలో పనిచేయుచున్నారు. (రిజిష్టరు చేసుకున్న పరిశ్రమలు). 7 మిలియన్ల శ్రామికులు వ్యవసాయేతర సంస్థల (రిజిష్టర్ చేసికొననివి)లో పనిచేయుచున్నారు. 17.5 మిలియన్ల శ్రామికులలో ప్రభుత్వరంగంలో 10.7 మిలియన్లు. ప్రైవేటు రంగంలో 6.8 మిలియన్లు పనిచేయుచున్నారు. వేతనాల నిర్ణయంలో ప్రభుత్వజోక్యం వుండాలని దానిని మార్కెటు శక్తులకు వదిలివేయరాదని చక్రవర్తి కమిటీ అభిప్రాయపడెను.

ఉద్యోగాలమధ్య, పరిశ్రమలమధ్య ప్రాంతాలమధ్య వుండే వేతనా వ్యత్యాసాలు నేర్పరితనంలోను, పనిచేయు పరిస్థితులలోను వుండే వ్యత్యాసాలకు అనుగుణంగా వుండవలెను. అయితే, మనదేశంలో ఎక్కువగా అవి యజమాని-శ్రామికుల బలాబలాలపై ఆధారపడినవి. ఈ కారణంగా, కొన్ని సంస్థలలో (రిజిష్టరు చేసినవి) వేతనాలు అతి తక్కువ స్థాయిలో వున్నవి. కష్టపడి పనిచేసేవారికి కనీస వేతనము చెల్లించుటలో ప్రభుత్వజోక్యం తప్పదని చక్రవర్తి కమిటీ తెలిపెను. శ్రామికుని మొత్తం వేతనంలో ఈ అంశములు వుండవలెనని కమిటీ అభిప్రాయము. 1. కనీస వేతనము. 2. నేర్పరితనంకు గుర్తింపు. 3. ఉపాయకరమైన పనులకు నష్టపరిహారము. 4. అభివృద్ధి వాటా (Grouth Dividend). 5. కరువుభత్యము మరియు 6. లాభాలలో వాటా.

వేతనాల నిర్ణయం విషయంలో మనకు నిర్దిష్టమైన అంశాలు అంటూ ఏమి లేవు. కరువుభత్యము విషయంలో కూడ ఇదే పరిస్థితి వున్నది. కరువుభత్యము వేరు వేరు సంస్థలలో వేరువేరుగా వున్నది. సామాన్యంగా కరువుభత్యమును బేసిక్ జీతంలో కొంత శాతంగా నిర్ణయిస్తారు. చాల సంస్థలలో కరువు భత్యము బేసిక్ జీతము కంటే ఎక్కువగా వుంటాయి. కాని బ్యాంకులు, జీవిత భీమా సంస్థ మొదలగువాటిలో కరువుభత్యము ఈ జీతము కంటె 1.5 లేక 2 రెట్లు ఎక్కువగా వున్నది. హెచ్చు స్థాయిలో వున్న కొన్ని జీతాలు వుండవలసిన స్థాయిలోకంటె హెచ్చుస్థాయిలో వున్నవని ప్రణాళిక సంఘ సభ్యుని ఆధ్వర్యంలో ఏర్పడిన కమిటీ అభిప్రాయపడెను. ప్రభుత్వ రంగంలో వున్న జీతాలకు, ప్రయివేటు రంగంలో వున్న జీతాలకు కూడ దగ్గర సంబంధం వుండవలెను.

జాతీయ వేతనా విధానమును రూపొందించుటలో ఇంకొక ఇబ్బంది కూడ వున్నది. కొన్ని జీతాల విషయంలో [illegible]

తోషికం మనం చూస్తున్నాము. ఉదాహరణకు ఉచితఇల్లు, ఉచితంగా తిరుగుటకు వాహనము (ఆఫీసుపనిపైనే అనుకోండి), ఉచిత భోజనము, అధిక కాలం పనిచేసి అధిక వేతనం (Over time) లాభాలలో వాటా–బోనసు మొదలగునవి. ఇంకొక విషయం ఏమిటంటే, ఇవి పరిశ్రమకు, పరిశ్రమకు మారుచున్నవి. వాటిని Basic జీతంలో శాతంగా నిర్ణయించినపుడు Basic జీతం పెరిగినపుడు ఇవికూడ పెరుగుచున్నవి. అటువంటప్పుడు జాతీయ వేతనా విధానాన్ని రూపొందించుట కష్టము. కొందరి విషయంలో ఈ పారితోషికాలన్ని జీతంలో 40 శాతం వరకు వుంటున్నవి.

దేశంలో పెరుగుతున్న ఆదాయ వ్యత్యాసాలనుగూర్చి చక్రవర్తి కమిటీ ఆందోళన వ్యక్తపరిచినది. ఆదాయాల పెరుగుదలను అరికట్టుట ద్వారా ఈ వ్యత్యాసాలను కొంతవరకు తగ్గించవచ్చునని ఈ కమిటీ అభిప్రాయపడెను. ఆదాయ వ్యత్యాసాలు ముఖ్యంగా నేర్పరితనం వ్యత్యాసాలకు అనుగుణంగా వుండేందుకు ఈ పద్ధతి తోడ్పడును. అభివృద్ధిలో శ్రామికులకు వాటా వుండుట జాతీయ వేతనా విధానంలో ఒక ముఖ్య అంశము. అంతేకాకుండా సంస్థ లాభాలలో కూడ శ్రామికులకు వాటా వుండవలెనని కమిటీ అభిప్రాయపడెను. ఒక జాతీయ వేతనా కమీషన్‌ను ప్రభుత్వం స్థాపించవలెనని చక్రవర్తి కమిటీ సూచించెను.

బ్యాంకులు, కంపెనీలలో పనిచేసే కొంతమంది నెలకు 4000 రూపాయల జీతం పొందుచున్నారు. ఇది రిజర్వుబ్యాంకు గవర్నరు జీతంకంటె ఎక్కువ. గుప్తధనం పెరుగుదల ఆదాయ వ్యత్యాసాలను ఇంకా పెంచినది. కొన్ని రంగాలలో ముఖ్యంగా వ్యవసాయ రంగంలో శ్రామికుల జీతాలు అతి తక్కువ స్థాయిలో వున్నవి. పారిశ్రామిక రంగంలో ద్రవ్య వేతనాలు పెరిగినా, వాస్తవిక వేతనాలు పెరగలేదని, పైగా వేతనాల పెరుగుదల ఉత్పాదకత పెరుగుదలకంటె తక్కువగా వున్నదని జాతీయ పారిశ్రామిక కమీషన్ అభిప్రాయపడెను.

అయితే అన్నిటికంటె ముఖ్యమైనది ఒకటి వున్నది — ధరల స్థిరీకరణ. ధరలు పెరుగుతూవున్న పరిస్థితులలో ఒక నిర్దిష్టమైన వేతనా విధానాన్ని రూపొందించుట సాధ్యపడదు. ధరల పెరుగుదల వలన వేతనాలు పెరిగి, మరల ధరల పెరుగుదలకు దారి తీయుటచే ఆర్థిక వ్యవస్థ ఒక విష వలయంలో చిక్కుకొనును. శ్రామికులకు న్యాయమైన ధరలకు అత్యవసర వస్తువులను సరఫరా చేయవలసిన ఆవశ్యకత వున్నది. వేతనా విధానము ఆదాయ విధానము రెండు ఒకదానికొకటి సహాయపడును. అత్యధిక ఆదాయాలపై గరిష్ట పరిమితిని నిర్ణయించవలసిన అవసరం వున్నది.

వేతనాన్ని నిర్ణయించుటలో జ్ఞాపక ముంచుకోవవలసిన ముఖ్య విషయాలు :— 1. శ్రామిక ఉత్పాదకత 2. అదే పరిశ్రమలో గాని, ఇతర ప్రాంతాలలో గాని అదే పనికి చెల్లించే వేతనాలస్థాయి. 3. జాతీయ ఆదాయస్థాయి, పంపకము. 4. ఆర్థికవ్యవస్థలో పరిశ్రమకుగల స్థానం. అయితే, వీటిలో ఏఒక్క అంశమును ఆధారము చేసికొని వేతనాలను నిర్ణయించరాదు. వీటి కన్నిటికి తగు ప్రాముఖ్యత యివ్వవలెను.

ఇంకొక విషయం. ప్రతి సంస్థ తన శ్రామికులకు ఒక నిర్ణీతమైన కనీస వేతనం చెల్లించాలి. కనీస వేతనంకూడ చెల్లించలేని సంస్థకు పనిచేసే అర్హత వుండదు. ఆ సంస్థ అత్యవసరమైనచో ప్రభుత్వము సబ్సిడీ ఇవ్వవచ్చును. అంతేగాని, శ్రామికులకు అన్యాయం చేయుట ద్వారా ఏ సంస్థ పనిచేయకూడదని ప్రస్తుతం అందరి అభిప్రాయము.

అయితే, శ్రామికులకు న్యాయమైన వేతనాలు సమకూర్చే ఆవశ్యకత వున్నప్పటికి, వేతనాలు విపరీతంగా పెరిగినచో శ్రామికులకే హాని జరుగును. వేతనాలు పెరుగుదల వలన యజమానులు శ్రామికులకు బదులు యంత్రాలను ఉపయోగించినచో నిరుద్యోగం పెరుగును. వాస్తవిక వేతనాలు, శ్రామిక ఉత్పాదకత ఒకే దిక్కులో పయనించవలెను.

రెండు కవితలు

"నిఖిల్"

"31 డిసెంబరు 1975"

కనుచూపుమేర పాకిపోయిన
మంచు పొరలో
ఆడే నీడల ఆకారాల సందుల్లో
జల్లెడపడుతున్న సూర్యకిరణాలు
365 రోజుల మైదానాల గుండా
పాతుకున్న జీతాల మైలురాళ్ళ దగ్గర
180 రోజుల సమాధి బ్రతుకుల్లోన
బిక్కుబిక్కుమని అరిచే క్షణాలు,
చావు ఈ రోజు
చాస్‌నాలా బొగ్గుగనిలోకి చొచ్చి
వికటాట్టహాసం చేస్తున్నది
జలసమాధిలో
372 బొగ్గు జీవితాలను మాడ్చి-పూడ్చి.
చావు ఎక్కడో ఎదురుపడి
పలకరించక మానదు,
అయినా
మరణాన్ని గుర్తించని బతుకు మనది
భయాల కొండలమీద
జీవితారోహణ —,
నిర్భయపు పలుగు-పారలు-చేతుల్లోన.
చచ్చినా అందరి బతుకుకోస మనే భావన
మంచును కరిగించే బలమైన నడక
పాతపదాల సమాధులపైన
ఊగుతూ పిలుస్తున్నాయి
కొత్తపదాల ఎర్రగన్నేరులు.

"1 జనవరి 1976"

తలవొంచుకుని పోతున్న
వీథిలోని పెద్దన్నా!
ఇంకా తలవంచుకుని కూచున్న
ఇంటిలోని చిన్నన్నా!
ఏనాడో తలవొంచుకుని —
వెళ్ళి పోయింది 1975.
నీటిధార
వంచుకున్న తలపై నుంచి
నెమ్మదిగా తలను
ఇంకా వొంచుతూనే జారుతుంది
మట్టిలోకి తొక్కేస్తుంది.
తల ఎత్తుకుని
నడిచేవాడి తలను ఢీకొన్నా.
నీరు జారక తప్పదు భుజాలపైనుంచి.
వెళ్ళిపోయిన సంవత్సరం
నిన్న తలవొంచుకున్నా
తిరిగి నేడు 1976 గా తల ఎత్తుకొని
వీథిలోని పెద్దన్నను
ఇంటిలోవి చిన్నన్నను తలఎత్తి
పైకి చూడమంటుంది.
తల వొంచుకుని పోయేవాడికి
ఏనాటికీ
ఎలాంటి బాధ లుండవనేది—
నిన్నటి సత్యం
ఈ రోజు—రేపు ఏ మాత్రం కాదు.
గెలుపొందేవాడి పక్కే
కలకాలం తాళం వేసేవాడు
వోడినవాడి పుంజుకుంటున్న బలాన్ని చూడడు.
వోడిన నిజం ఏనాటికైనా
అసత్యం—పాశవికత్వపు తలలను వొంచుతూ
తలఎత్తుకునే వుంటుంది కొత్తసంవత్సరంలా!

చిన్న కథ

మానస సరోవరం

(చైతన్య స్రవంతిలో రచన)

శ్రీ పి. యస్. శాస్త్రి

"మనయేవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయో !" అవునవు నవును. మనస్సే అన్నింటికీ మూలం. మనస్సు లేకపోతే మనమూ లేం! అంటే మనస్సు జడమైనప్పుడు మనిషికి ఐహిక బంధాలు నశిస్తాయి! అంతే...అంతే...అంతేనా ! "నీ మనసు నా మనసు ఏకమై..." అయి, అయి, అవడం అసలు సంభవిస్తుందా ? అంటే ఇక్కడ మనస్సంటే ఆలోచన. లోచనాలకందనిది ఆలోచన... సులోచన ఎక్కడవుంటెక్కడవుంది ?...అక్కడే అక్కడే ఇంద్రజిత్తు దగ్గర...అంటే ఇంద్రుణ్ణి జయించినవాడనేనా?...–జిత్తునుంచి పుట్టిన తెనుగుపదం చిత్తు...అంతే! బ్యూటీ! మనం తెనుగు పదాలవ్యుత్పత్తి అండ్ వికాసంకవి పెట్టగలమన్నమాట...గలం,గలం. గురు లఘువుల కలయిక గలం! నల, నగ, సల, భ, ర, త, లలో ఈ గలం లేదు...అన్నట్టు గురువు, లఘువులను కలిపి ఏకసమాసం చేయడం సోషలిజంలక్ష్యంకదూ?...అందుకే..."అందుకే యూహోయి" అందుకే ఆంధ్ర సాహిత్యంలోకూడా గురు, లఘువులు ఎగిరిపోయి వచన కవిత్వం రాజ్యం చేస్తోంది...సో...ప్రభుత్వంవారి ఆదేశిక (ఆదేశికా, నిర్దేశికా?) సూత్రాల ప్రకారమే ఆంధ్రసాహిత్యమూ నడుస్తోంది...

భేష్! భేష్! యీ విషయాన్ని వచ్చే సాహితీ సదస్సులో చెప్పి బూజుపట్టిన, బుర్రలు పండిన, పండితులకు వచనకవితా వికాసాన్ని నిరూపిస్తా...ఆహా సుదినం! ఒహో సుదినం...ఛందో పండితులకు దుర్దినం...అవునవును! అంతే...లేకపోతే ఆ 'సూర్యం' కవి "నీకు పద్యాలు రాయడం రాదు కనుక వచనం రాసి దాన్ని కవిత్వం అంటున్నావు" అంటాడా?...చట్రాలలో బిగించకుండా ఆధునిక నైరూప్య చిత్రకళలాగే సాహిత్యమూ నైరూప్యంగా వర్ధిల్లడానికి "అనిబద్ధ" లేక 'స్వేచ్ఛా', లేక 'పద్యగంధి' కవిత్వాన్ని రాస్తాం!...అది తప్పయితే దానికి 'కుందుర్తి'ని తిట్టాలి లేదా 'బాలగంగాధర తిలక్'నీ, నేసుంట మోహన్ ప్రసాద్‌ని లేదా తిరగబడు, విరగబడు, అరస, విరస, సరస కవుల్ని తిట్టాలి కాని నన్ను సభామధ్యంలో ఎంత అహంకారం ఆ పద్య కవికి?...

"వస్తున్నానయ్యా బాబూ! వస్తున్నా! తలుపు తీసేవరకూ ఆగలేవూ ?...వూ ?...ఎందుకని ? మీ ఆవిడ "నేను వచ్చేవరకూ వచ్చినట్టు కదలకుండా కూర్చోండి" అంటే నోరు మూసుకు కూర్చుంటావేం?...ఉండు...ఉండు వస్తున్నా..."

"హహహ! నిజమండీ! మీరు తలుపుకొట్టటం వినిపించ లేదు... అబ్బే మీరు వస్తారనుకుంటే నా యింటి తలుపులు బార్లా తెరిచిపెట్టి కూర్చోనూ ?...ఎంతమాట! మీరు నన్ను కలుసుకోవడానికి రావడం మహదానందకరమైన విషయం..."("...వెధవ వెధవ పెంట వెధవ! ప్రొద్దున్నే అయిదురూపాయలు అప్పు కావాలిట. నాకూ కావాలి యిచ్చే వెధవుంటే! ... చక్కటి ఆలోచనలు ఆగి పోయేలా చేశాడు...")

"అయ్! హహహ! ఏమీ ఆలోచించటంలేదండీ! 'ఊరక రారు మహాత్ములు...' అన్న పద్యం గుర్తుకు వచ్చి... భలేగా చెప్పారు; 'అప్పంటే తప్పు'! నిజమే! నిజమే... నేను వైద్యుణ్ణి మీరు రోగిసూ...(రోగం! వెధవ పాతకలా వున్నాడు, అప్పులుచేసుకు తిని!) నిజమే... 'అప్పిచ్చువాడు వైద్యుడు' అన్నాడు కదా సుమతీశతక కారుడు..."

"అబ్బే కాఫీ, సిగరెట్లు అన్నీ మానేశానండి ఖర్చులు పెరిగి పోయి... అందుకే మీకేదీ ఆఫర్ చెయ్యలేకపోతున్నా ... వెళ్తా మంటారా... శుభం... వెళ్ళిరండి !"

"ఉలాఫుగా అయిదు రూపాయలు కొట్టేశాడు... ఇచ్చేదీ లేదు వచ్చేదీ లేదు !..."

"హహహహ...ఈ నవ్వెక్కడిది ? మదీయ మానసాంతరాళము నుండియే ఈ నవ్వు వెలువడుచున్నది... చాలు చాలు ..."ఓ అజ్ఞాత శక్తీ! బయటకు వచ్చి నీ నిజస్వరూపమును చూపుము..."

"ఓరీ రామారావూ! నీ పిచ్చికవిత్వాలన్నింటినీ శ్రద్ధగా విన్నట్టు నటించినందుకు, శంకర్రావుకు డబ్బియ్యక తప్పుతుందా?... 'ధనమూల మిదం జగత్' అన్న సూక్తి మరచిపోయావా ?... నీ కవిత్వానికి, కడుపులో త్రిప్పినా, ఆ భావాన్ని పైకి కనబడకుండా వుండ

టానికి ఎంత తిప్పలు పడివుంటాడో గ్రహించలేవు నువ్వు! ... హహహ! బాగా అయింది. ఇంకెప్పుడూ ఎవరికీ బలవంతంగా కవిత్వం వినిపించరు! ...!"

"హోరి మనసు లోని మనిషి! సూక్ష్మ శరీరంలోంచి నువ్వు చేసే సహాయం ఇదా!... కారణ శరీరానికి తోడునీడగా, అండగావుండి నన్ను మంచి మార్గంలో నడిపించి మోక్ష సామ్రాజ్యాధిపతిని చెయ్య వలసింది పోయి, నన్నే అవహేళన చేస్తావా? "కవయః నిరంకుశా" అన్న సూక్తి వినలేదా?...నేను నిరంకుశుణ్ణి! నా యిష్టం వచ్చి నట్లు చేస్తా! చార్వాక మతంలో కలిసి నీ అస్తిత్వాన్నే కాదంటా! ఈ శరీరం, దానిలోని కోరికలు, యివే నిత్యమైనవి, సత్యమైనవి. ఆత్మలు, పరమాత్మలు, మోక్షం, పాపం, పుణ్యం, నువ్వూ, నీ సూక్ష్మ శరీరం, అన్నీ వొట్టి హంబగ్! ...పో! పోయి నిన్ను సృష్టించిన విధాత అంటూవుంటే వాడికి చెప్పుకో!..."

"దెబ్బకి నోరు మూసాడు!" నువ్వే లేవు! ఒకవేళ వున్నా "నీ అస్తిత్వాన్ని నేను గుర్తించను!" అంటే ఏంచేస్తాడు లోక మునవటం లేస్! ఏం? పీపిల్స్ రిప్లబిక్ ఆఫ్ చైనా అనేది లేనే లేదు...ఫార్మోజాయే చైనా అని అమెరికా యిరవై యేళ్ళపైన బుకాయించలేదూ?...అంతే అంతే...

"......రా శారదామణీ ..." "నీవు లేక వీణ నిదురపోవు చున్నదీ..."

..."అమ్మోయ్... నిజంగానే బెడ్‌రూమ్‌లోంచి ముందుగది లోకి వస్తోంది..."...

"ఏంలేదు శారదా... ఉత్తినే పిలిచా... అదా ఏదోపాట నోటి కొస్తే..." "తప్పే తప్పే!... నోటికి వచ్చిన పాట పాడటం తప్పే, కాని... చూశావూ... శారదకూ వీణకూ అవినాభావ సంబంధం వుంది... అందుకని... రైట్... ఎగ్రీడ్!... సరేకాని శారదా మనం యీ ఆదివారం అలా సరదాగా తిరిగి రావాలి... మొదట మేట్నీకి, తరువాత పార్కుకి... పిల్లల్ని ప్రక్కింటి అత్తయ్యగారింట్లో వది లేద్దాం ప్లీజ్ శారదా! కాదనకు... తొందరగా తయారవ్వు..."

..."శారదా నను చేరగ......" ...రారాదా మది నిన్నే పిలిచే గాదా..."గాథా సప్తశతి" 'ఆంధ్ర శాతవాహన చక్రవర్తి హాలుని...' హాలికులైననేమి నిజదారసుతోదర పోషణార్థమై ... ... హా! ఇప్పుడు అందరికంటే హాలికుల పనే బావుంది! అన్ని అప్పులూ, సబ్సిడీలు, గ్రాంటులూ వాళ్ళకే! చివరకి యిన్‌కమ్ టాక్సు కూడా లేదు... పోతన్నగారు యిప్పుడుంటే ఎంత సంతో షించేవాడో!..."

"మా తెలుగు తల్లికీ మల్లె పూదండా..." కాదు... "అహో ఆంధ్రభోజా శ్రీకృష్ణదేవరాయా!"...ఇదీకాదు "కనుపించవే నేడు కాకతీయుల మహా"...నవలక్ష ధనుర్ధరాధిపతులట "ఓరుగలు జండాలు ఎగురునందాకా"...రావు్రపోలు..."తెలుగదేల యన్న దేశంబు తెలుగు" ...శ్రీకృష్ణదేవరాయలవారు, కన్నడ రాయడు, కన్న కలలు యిన్నా ళ్ళకు ఆకృతి దాలుస్తున్నాయి... తెలుగువాళ్ళ కెప్పుడూ తెలుగు ఎంత గొప్ప భాషో, తెలుగుదేశం యెంత గొప్పదో, ఎవళ్ళైనా పైదేశస్థులు చెప్పాలి. అప్పుడు వేడి పుడుతుంది. రాటాకు మంటలా మండి చల్లారుతుంది. తెలుగువాళ్ళ యీ తెగులుకు మందిచ్చే నాథుడే లేడే...

"ఒస్తున్నానండీ బాబూ, ఎవరో ఆగండి..." "హో మీరా... మీరాదేవిగారూ... రండి కూర్చోండి. మావారు లోపల వున్నారు...'నారీ లోకా'నికేమండీ?... మీలాంటి నారీమణులందరా దాన్ని కొంటున్నంత కాలం చక్కగా నడుస్తుంది. ఇంతకీ మీరేపని మీద...అదా...అనుకున్నాలెండి. (కాగితాల దొంతర తెచ్చిందిరా బాబూ యీవిడ!... సీరియల్‌లా వుంది. చదవటం మొదలుపెడితే ఆపదు ...ఏం చెయ్య నేం చెయ్యను...)

"ఓహో! "సీతాపతిగారి సంసారం"లాంటి ధారావాహిక నవలా! శహభాష్! భలేగా రాశారండీ!... ముగింపు అక్కర్లేదు... పాత కథతో సంబంధం లక్కర్లేదు. కరెంట్ టాపిక్స్‌తో, పాత పేర్లతో, వ్రాసేస్తూపోవడం... మీ యిష్టం! ఎన్నాళ్ళైనా నడు స్తుంది!... ఉండం డుండండి... శారదను పిలుస్తాను... ఆమెకు తెలుసుకాని యీ కథల, నవలల బాగోగులు నాకేం తెలుసండీ... వస్తాను కూర్చోండి...

"...అమ్మయ్య! వీక్షస్సులోనహో, చదివి వినిపించే మీరాదేవిని తప్పించుకోగలిగా... పాపం శారద ఏం తంటాలు పడుతోందో యేమో!... ఒక్కసారే మాదిరెడ్డి, యద్దనపూడి, సులోచనలంత గొప్ప రైటర్ని అయిపోవాలని ఆవిడనవల వెండితెర కెక్కాలని, కోరిక పాపం ఆ మీరాదేవికి."

..."అరే! అరే! ఆవిడని అవతానే వొదిలి వచ్చేశావా శారదా?... లేదూ!... మరి...మరి..., అయ్యో నీ అసాధ్యంకూలా! దాన్ని చదివి నీ అభిప్రాయం చెబుతాననీ,... చంద్రకళామందిర్‌లో క్రొత్త సినిమా గురించిన పరిచయ సభ వుందనీ చెప్పావా... ఆహా!

'బుద్ధికి బృహస్పతివి'కదా... అది సరే, మరి యింతకీ... "అబ్బబ్బ ఈ కథలలో నాలుగు మంచి కథలుచూసి చెప్పమంటే నా తరమా?... ఏది ప్రచురించబడిందో, ఏది ప్రచురించబడలేదో, నా కసలు గుర్తుండదు కదా! పోనీ అని, యీ రచయితలు పాత కథలు పంపక మానరుకదా! ఎందుకో పొరపాటున వో చ్చయిన కథనే మళ్ళీ అచ్చువేయిస్తే ఇంటెలిజెంట్ పాఠకులు ఊరుకోవటంలేదుకదా!... కనుక వో నారీలోకపు సంపాదకమణీ, నా శారదా రమణీ... నువ్వే ఆ కథలసంగతి చూసుకో...ఇంకా కావాలంటే వో గంట వంటపని చూస్తా! నాకేం నామోషి లేదు...వెనుకటికి లింకన్ అన్నట్టు, మన వంట చూస్తానుకాని వేరేవాళ్ళకి వంట పని పెట టం లేదుకదా?... ఈ అంతర్జాతీయ మహిళా సంవత్సరంలోనైనా మనిద్దరం సంసారపు బరువు బాధ్యతల్ని సమానంగా వహిద్దాం..."

"ఛ! ఎంతమాటంది! మీరు వంటసంగతి చూస్తే యింక తిన్నట్టే అనా? హవ్వరా కలికాలం! వంటలో పురుషుల ఆధిక్యత తెలియక అన్నమాట అది...నల, భీమ పాకం అన్నారేకాని ఆడవాళ్ళ పేరెత లేదే! వడ్డన గాజుల హస్తాలతో అయితే బావుంటుంది. కాశీ అన్నపూర్ణ, వడ్డనకే ఫేమస్, కాని వంటకు కాదుకదా!

..."హలో రామనాథం... ఏమిటి యిలా వచ్చేశావు. అరే! అరే! శ్రీమతి కమలారామనాథంకూడా వచ్చేరే!... "ఏమిటీ... ఈ పూట మా యింటో కులాసాగా భోజనంచేసి, సరదాగా మాట్నీకి వెళ్ళి...సాయంత్రం యింటికి వెళ్ళాలనా"... "మై గాడ్! మై గాడ్! నా ప్రోగ్రాం గోవిందా గోవింద!..." అబ్బే ఏంలేదు... గోవిందం వూళ్ళో వున్నాడో లేడో అని అనుకుంటున్నా... అంతే ఊహూ!... మీరు రావడం మాకేం యిబ్బందిగా లేదు!... అబ్బే నువ్వు నిన్న చెప్పకపోయినా ఫరవాలేదు. ఉయ్ ఆర్ వెరీ ప్లీజ్డ్! నిజం... శారదా...శారదా...నీ ఫ్రెండ్ కమలగారూ, నా ఫ్రెండు రామనాథం వొచ్చారు."

తెలుఁగు పలుకు

శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వరులు

౧

పంచదారకంటె పటికబెల్లముకంటె
పండియుండు చూతఫలచయంబు
రసముకంటె చెఱకురసముకంటెను చాల
తీపి గలది కలికి తెలుఁగుపలుకు

౨

వెన్నముద్దకంటె జున్నుకంటె మనోజ్ఞ
మౌ శిరీష మాలికాలికంటె
దూదికంటె హంసతూలికకంటెను
లలిత మెన్నఁ గలికి తెలుఁగుపలుకు.

౩

సన్నజాజికంటె సంపంగికంటెను
కుందసుమముకంటె కోమలమగు
మాలతి మరువంబు మందారమునకంటె
అలఘు సురభిళంబు తెలుఁగుపలుకు.

కప్పురంబుకంటెఁ గస్తూరికంటెను
అగరుపొగలకంటె అత్తరువుల
కంటెను ఘుమఘుమలు కలకాలమును (గక్కు)
పొలుపుగలది కలికి తెలుఁగుపలుకు

౫

కలముకంటె వాడిఖడ్గంబుకంటెను
శూలచయముకంటె శూరవర్య
శస్త్రవితతికంటె నణ్వస్త్రములకంటె
దివ్యబలముకలది తెలుఁగుపలుకు.

౬

అందమై నితాంత మానందకందమై
ముత్తియముల భంగి ముద్దుగులుకు
రత్నచయముపగిది రమ్యాతిరమ్యమై
వెలయుచుండుఁ గలికి తెలుఁగుపలుకు.

రాయనామచరితావళి

డా. నేలటూరు వెంకటరమణ

శ్రీ గోపాలా రాధాలోలా శితజవ పరిపాలా
ఆగమశీల సుధారసపాలా అగణిత గుణజాలా
పంకజనాభ సుధానిధే నీకిదె యంకితమిచ్చెదను
రాయనామచరితావళి యనియెడురమ్యమైన యొక కథనూ

నేలటూరు శ్రీ వెంకటరమణుని
పాదభక్తు నీ సేవకునీ
లంగీకరించి కరుణించవయ్య వన్నాదరించి కృపతోడుతనూ

దేవతా స్తోత్రము.

వినాయకునికి మ్రొక్కెదనూ
విఘ్నరాజునకు మ్రొక్కెదనూ
నారాయణునికిని నలినాక్షునకూ
పార్వతీశునికి పరమేశ్వరునకును
బ్రహ్మకు మానసపుత్రులైనయా నవ
బ్రహ్మలకు నందరకూ
లచ్చుమదేవికి సరసోతమ్మకు
కొండలరాయనికూతురికీ
అందఱికును జేమోడ్చెదనిప్పుడు
ఆదరించుడని కోరుచునూ
వాల్మీకయ్యను వ్యాసమహర్షిని
కాళిదాసుని కవితల్లజునీ
భావుక ధావుక భాసులనూ
భవభూతయ్యను పాండ్యసుందరుని
నాగార్జునులను నారాయణునీ
భట్టబాణునీ ప్రభాకరులనూ
తక్కుంగల గీర్వాణులనెల్లను
తప్పక నిట భజియింతున్॥

పంపని పొన్నని రన్నని జన్నని
బహుళంబగు కర్ణాటక కవులను
వాద్యుల పూజ్యుల నందరినీ
చింతింతు గణింతు నుతింతున్
నా కార్యము నెఱవేరుటకై

ఆంధ్రభారతిని నవనికిదెచ్చిన
వాద్యుల పూజ్యుల నందఱమూ
బినవల్లభు శ్రీవత్సగోత్రుని
విక్రమార్జున విజయ శ్రీకృతి
పంపని తమ్మని బ్రాహ్మణునీ
పులకేశి శ్రీపుణ్య వల్లభుని
సత్యాశ్రయనామాపురధారుని
పండరంగు పరమేశభక్తునీ
గుణగాంక శ్రీ విజయాదిత్యుని
అరికేసరినీ యాజిపార్థునీ
రణమర్దనునీ రాజసింహునీ
కవిరాజు శ్రీ నన్నెచోడనీ
రాజరాజు శ్రీ రాజనరేంద్రునీ
నారాయణునీ నన్నయభట్టును
తిక్కయజ్వను తిక్కరాజును
మనుమసిద్ధినీ మల్లగణకునీ
పావులూరు పురపాలకునీ
శంభుదాసుని శంకరభక్తునీ
మోమునందు ముక్కంటిని దాచిన
నాచిరాజు శ్రీ సోమనాథునీ
పాలకురికిని బసవుని భక్తుని
అల్లమ ప్రభుని యక్కాదేవిని
ప్రతాపరుద్ర ప్రతాపభూపుని
మల్లికార్జునుని మంత్రిభాస్కరుని
హుళక్కి భాస్కరు నయ్యనరాజును
అమరేశ్వరు నీ యంబనృపకృతి
పోతరాజునూ పురుషోత్తముని

శ్రీనాథుని మా సిరిగిరిరాజును
యథావాక్కుల అన్నయ్యగారలను

కవితకు బుట్టినింటి గృహపతుల
వెన్నెలకంటి విశిష్ట కవులను
తాళ్ళపాక వంశాంబుధిసోముల

అన్నమయ్యనూ చిన్నమయ్యనూ
పెద్దన్నను దిమ్మన్నను బన్నన
మాదయగారి మల్లననూ
శ్రీ ధూర్జటి కవినీ, ధూర్జటి భక్తుని

శౌర్యవదాన్య పరాక్రమములందును
విక్రమార్క శ్రీ విక్రమభోజుల
వధఃకరించిన యాంధ్రభోజుని
హిందూధర్మ సముద్ధర ధీరుని
హిందూ రాజ్య రమా శ్రీనాథుని

సమరాంగణ శ్రీ చక్రవర్తిని
కవితా పాణిన్య ఫణీశుని
నాట్య కళాదుర్వార నటేశుని
కువలయ పురుషుని కృపాంభోనిధిని
యవనాంతకుని యశోభూషణుని

నాగాంబా నరసేంద్రుల నందను
కృష్ణాంశుజానీ కృష్ణరాయలను
కీర్తింతు నుతింతు గణింతున్
రామభద్రునీ రామకృష్ణుని
రామభూషణుని రంగనరాజును

అన్నయ్యను సూరయ్యను పింగళి
రథకార రుద్రుని రాధామాధవు
నవరకులుని శ్రీ చిన్ననారణుని
రఘునాయకునీ రాజపూజితుని,
చామకూర వసలేని పసగల
వేంకటపతినీ విజయరాఘవుని

మంగాజి మన్నారుదాసులను
రంగాజీని రామాభద్రను
కృష్ణాజీని కృష్ణాధ్వరినీ
సహాజీని నానరఫోజీనీ
తక్కినటి తంజాపురి కవులను

చిరత్నాపల్లి శ్రీ రంగాంధ్రుల
చొక్కనాథుని చిక్కవిభునీ
మహారాణి ముంగమ్మగారలను
రామప్పయ్య రణరంగధీరుని
సమ్ముఖమ్ము శ్రీ వెంకటపతిని

తక్కినట్టి మన దక్షిణాంధ్రులను
మఱి యిప్పటి మన యాంధ్రకవులలో
నాటక రచనా చక్రవర్తిని
వేదవంశ విద్యా శ్రీమూర్తిని
ప్రతాపరుద్రు ప్రతాప యశముల

భాషించిన యా పురుష సరస్వతి
ధర్మవరము శ్రీ కృష్ణాచార్యుల
నూటాఱైన నాటకములనే
నాంధ్రభారతిని యలంకరించెడు
కవికోకిలలను కవిరాజులను

కవిసామ్రాట్టుల సార్వభౌములను
విశ్వనాథ శ్రీ సత్యనారనను
దేవులపల్లిని దేవరసరి సి
కృష్ణశాస్త్రి నీ కృష్ణారెడ్డినీ
రేవ్ హోపునా యనెడు జేసుభక్తునీ

గబ్బిలంబులను కాందిశీకులను
పర్యాశీ కవి పావన చరితను
రచించినట్టి యా రమ్యకవీశ్వరు
విజయాశ్వ శ్రీ విజయకృతిని
సింగళి సూర్యపరావతారునీ

శ్రీవత్స శ్రీ గోత్ర సంభవుని
వేలటూరు శ్రీవరదుని భక్తుని
కేశవార్య నామాంకధారునీ
యక్షగాన శ్రీ చక్రవర్తినీ
పిచ్చయ నామకవీశ్వరునీ

చింతింతు నుతింతు గణింతున్

యిన్నారయ్యా యీ కతనూ
కన్నారయ్యా మా యేతనూ
మధ్యయుగపు మా భారత చరితలో
వచ్చిరి తురకలు వచ్చిరయా

120 ఎప్పటనుండియో యేనాధులవలె
యనాథ ప్రేతంబులవలెను
వందలు వేలూ లక్షలు కోట్లూ
అర్బుదంబులున్యర్బుదంబులూ
ఆద్యంతంబులు యెఱుగని మూకలు

125 గుంపులు మందలు కోహళులూ
వాళ్ళుకూలెను వీళ్ళు పగిలెను
ఊళ్ళు రగిలెను పురములు పొగసెను
అగ్నిని పాలై బుగ్గి బూరలై
130 గార్ధభంబులకు తీర్థములై
బాపనాట మఱి సొగలేదయా

132 బ్రహ్మ సృజించిన భూప్రపంచమున
నపుసిరి రాజులు పొలసిరి భోజులు
సెట్లు కలసిరి మట్లోపలసూ
సూద్రురులెల్లను భూద్దరిత్రిలో
పూడిపోయిరయా పొడవడకా
పొలములు దున్నే భూమికాపులు
పత్తాలేక పాఱిపోయిరి
పొలములు యెండెను

140 పైరులు మండెను
దారిదోపిడులు తఱచైపోయెను
బందిపోటులు బలసిపోయెను
అడవులపాలై రదవదనందుచు
144 జనులును మునులును మనుగడలెఱుగక

AD. 1295

కాలయముఁడు తాఁ గటిక తురకయై
యల్లావుద్దీనైనాడూ
దేవగిరికి వచ్చాడూ
రామదేవుని కొట్టాడూ

150 భార్యాకూతుల బట్టాడూ
కమ్మాదీని కన్నాడూ
దేవల్దేని దిలకించాడూ
నారి కరగ్రహ మర్థించాడూ
దేవగిరిని కొన్నాడూ

155 దయ్యపు గొండగ జేశాడూ
అయ్యగ్లొయ్యర్పించాడూ
వేలాది బాపనోళ్ళకీ
జన్నారుల్తెగ దెంపాడూ
సొన్నపూబెండ్లీ చేశాడూ

160 బాపల్ సయ్యదులైనారూ
రాజులు షేకులైనారూ
అయ్యల్మియ్యాలైనారూ
సెట్లు సెయిటులైనారూ
అధమవర్ణులు హలాగ్ మల్కాలై
165 దక్షి తురకలైనారూ
గుళ్ళను విరుగా గొట్టారు
167 మస్జిదులుగనూ మార్చారూ

A. D. 1303

అల్లావుద్దీన్ సుల్తాన్ గా రాక
దండును దక్షిణ మంపారూ
170 తీరాంధ్రమును తెలంగాణమునూ
తక్కలిగోలుట కంపారూ
గుఱ్ఱాలు తురుపులు తుట్టెలు కట్టెలు
లెక్కలేని కోటానుకోటులు
దుమ్ముమేఘములు దుందుమారములు
యాడకాడ పొడకట్టెనవి
కాలయముణ్ణో కాల్చుకమెసవిన
మల్లిక్ ఫ్రకూద్దీన్ జూనా
వారికి నాయకుడైనాడూ
వచ్చిరయా వారందరు ఖిలమై
180 పచ్చినాటికిని చక్కగనూ

ఓరుగంటిలో నున్నాడయ్యా
కాకతీయుల కడపటిరాజా
ప్రతాపరుద్ర ప్రతాపభానుడు
తొమ్మిది లక్షల తురుపువారులకు
వీరులు శూరులు విక్రమార్కులకు
దొరవారలకు దునేదారులకు
అధినాయకుండయి యుండెరూ

* * *

తురకల్ దేశము జొచ్చిరనీ
వార్తలు వచ్చి చేరినవీ
రుద్రభూపతి కోపోజ్వలుండై
రుద్ర రూపమూ జూపాడూ
సేనానాథుడు సింగమనేడూ
సీతువరాలసింగమనేడూ
అన్నారెడ్డి పెన్నారెడ్డి
పేమారెడ్డి సోమారెడ్డి
కాటమరెడ్డి కోటమరెడ్డి
పేటలనేలే పెదారెడ్డి
కొత్తాగాలా కాటారెడ్డి
మాకారెడ్డి మేకారెడ్డి
నేయికి రేయే వచ్చారూ
తూరుపునాటి చోళరాజులూ
రాయలసీమా రాజులునూ
చంద్రవంశ చాళుక్య రాజులూ
సోమవంశపు సోమిదేవుడూ
కొటికంటి శ్రీరాఘవరాజూ
వేంగిదేశపు వెంగమరాజూ
కోనేటిపురపు కొండలరాజూ
ఏరువనేలే వెంగమరాజూ
కామరాజూ కామేశ్వరరాజూ
భవభక్తుడు శ్రీ భక్తిరాజూ
ముసునూర్నేలే ముదునర్నూ
ప్రోలయ కాపయభూపతినీడ్లు
అందఱు చేరిరి యనుమకొండకూ
ప్రతాపరుద్రుని పజ్జకునూ
ఏమి సెలవు మమ్మేలిన సామీ
తురక యెడ దూదేకేడేడా
అని గర్జించిరి యైక్యమునన్
హసించినాడూ ఆ మహరాజూ
ఉప్పరపల్లెకు ఉరకండయ్యా
ఆ తువులైనా సాయబులెల్లా
ఆడనె యోగియున్నారూ
మక్కానులలో హుక్కాల్ తాగుచు
వాగుచు వీగుచు మున్నారూ

* *

నాయకులందఱు నవ్వారూ
హరహర మహదేవన్నారూ
గజదళాలూ కదలినవీ
తురగ తరంగల్ దూకినవీ
దంచనాలూ తరలినవీ
గడలవారూ కడతలవారూ
ఈటెల్‌వారూ పోటులవారూ
విలుకాండ్రును సింగాణికాండ్రునూ
అన్నివిధాలా ఆయుధకాండ్రును
సంగరభూమికి సాగినరూ
ఆడుచు పాడుచు నవహసించుచూ
గేలిసేయుచును కేరడించుచును
గంతుల్ వేయుచు రంతులు పల్కుచు
పోలికలానికినీ పుణ్యభూమికిని
బయలువెడలిరయ పడలు పడలుగా

* *

అరదముదోలే యరుణదేవుడూ
తలచూపాడూ ధళధళమనుచూ
ఏడుగుఱ్ఱము లెగసినవీ
యేడేడు యోజనా లెగసినవీ
పురుహూతుని యిల్లాలి బొట్టునగ
కనుపించెనయా కమలమిత్రుడూ
పొడుపుకొండపై ప్రొద్దువవే
తురకదండు దూదేకే దొరలూ
అల్లాసామిని అరశారూ

అల్లకెనాంకరు అన్నారూ
రసూల్గారిని రహమత్‌గారిని
తలచి తలంచీ తరతరములుగా
మక్కావైపూ చక్కగ దిరిగీ
మోములు భువిపై మోదుచుసూ
పైగంబరువారి ప్రథమ శిష్యులము
ఫతహ్మేదే కాఫరులారా
అని గర్జించుచు యాయుధముల్గొని
కవిసిరి వా ర్కాఫరుల మీదనూ

* * *

ఈటెలు నీటెలు మీటినవీ
కత్తుల్ కత్తుల్ గలిసినవీ
గదలను గదలూ గదిసినవీ
విండ్లు విండ్లు విరుగాడినవీ
గుఱ్ఱాల్ను ఱ్ఱాల్గా డనవీ
గజాలు గజాలా గాడినవీ
ఎక్కటి లెక్కటు లగసినరూ
సంగడికాంద్రడూ సచ్చినరూ

* *

పెదు ఘోరమై పొంగినదీ
వాలు చేత గొనియు దదేవుడూ
వైరుల మీదికి దుమికీనడూ
అంగలేసులూ లంకదోడులూ
లందఱునూ గుమిగూడినరూ
భండారపు శ్రీ హరిహరదేవుడు
వచ్చిన బలిసి విలిచాడా
ఫణిహారి శ్రీ బుక్కరాయుడు
బడితకత్తిని బట్టినడూ
ఎదురె తాకిన జానాఖానుడు

యేటులూ వడీ బాల కొరిగినడా
మురకల్ మట్లూ దుమికినరూ

ఒకిపోయిలనూ అదిమినరూ
ఉం ఘుల రేకులు ఒణగినరూ
దురమున చురకల్ చూపినరూ

280 రక్తము రణమున పారినదీ
హిందూముస్లిమ్ సమ్మేళనమూ
యేకాండము ప్రవహించినదీ
వేంకటాద్రి శ్రీ వెంకట రమణుని
రాయనామ చరిత్రావళిలో

285 ఆదిపర్వమున నాశ్వాసంబూ
ప్రథమం బిది యని యెఱుగండీ
ప్రజలారా యో ప్రజలారా

288 యో జనులారా యో మనులారా

రాయనామ చరిత్రావళి - ద్వితీయాశ్వాసము

ఒక్కనాటి యా వేకువజామున

290 ఉషఃకాంత తలమెత్తినదీ
తూరుపువెస నాకాన అవిమి
తొలిసర్మార్తుల చూపినదీ
ఒరుణదేవుని యరదపుకాంతులు
ఆకసమంతట బర్వినవీ
వినిలాపగరంపు వాడలలో
నేడువిధులహాటమిలో
నప్పులవాడ యిర్కులలో
మాచర్లేవిమందిరంబున
[illegible]

300 [illegible] సభ సమకూడినదీ.

నాసిర్నాటి బాపడు మీసాలప్పయ్యగారి మేనల్లుడు పంచన గోవిం[illegible] శర్మ యుపరాధమును విచారించుటకొఱకు—ఆరేయి ప్రసరాపరు[illegible] దేవుడు మాచర్లెవి లోగిట సిద్ధించిన కారణమువల్ల నా బార సభకు సంగాసనాధిపత్యము వహించి యున్నరాసనమున గూర్చుని యున్నాడు- ఉన్నటులుండి, —

ధాం ధాంమున ధాంధాంమున ధంకా శబ్దము మ్రోగినదీ
కళి పళి కళి పళి కళి పెళి మంటూ కంచునగారా పర్కినదీ

రణమో రణమో, రణమోయంటూ రణతమ్మెట రవళించిన
అల్లహోయక్బర్ యల్లహోయక్బరుఅను చూసాయెబులారసినరు

310 అదమరచియట గూర్చుని యుండిన రుద్రుడులేచి యురికినడు

312 మాచర్లేవియు మధుమావతియు మరుగుహలలో దూరినరు
మల్లికాపూర్మరాటివాడూ—మహామేఘసన్నిభుడూ
కాలాంజనమును కారుమబ్బునూ—మరిపించే మైచాయగలాడు
మహామన్నదీని తలవాడూ—చురకదండుతో దూకాడూ

320 దాతికోటలోచాంబండలూ — రారమ్మరియంటూరచ్చపెట్టిన
స్వామి స్వయంభూనాధుని గుడిలో—కేతువు కిలకిల నవ్విన
గంటలు గణగణ మ్రోగినవి—వేదవిదులును విద్వాంసులునూ
అసద తెలియక యరమరలేక- వేదములన్నీ విప్పి విప్పి
పన్నాలన్నీ పరిపరివిధముల—బఠియించిరయా బ్రాహ్మణులూ

* * *

330 తురక దళాలూ కోట జొచ్చినవి — పేటల్నాటీకొట్టినవీ
కొల్లపుల్లట్టుక—ఫోజాలూ—కోటగోడపై గూడినరూ
అరబ్బీలు మానెగుప్తులునూ—సన్నేరియా సయ్యదులూ
పారశీకులూ బాగ్దాదీలూ—అఫ్ఘానులునూ నర్కోసియలూ
శంభునిగుడివసావుగగూర్చిరి—స్వామిస్వయంభూనాధునిగుడిపై
విమానములనూ వేదికలన్నిటి విరగద్రోసిరయవీరతురుష్కులు
వీరరుద్రుని జెఱగొనిపోవగ-రాణివాస శుద్ధాంత కాంతలలో

343 రాజును రాణియు లోడస్.

* * *

335 ఉన్నటులుండివచ్చిన తురకల-యుద్రేకమును సహింపజాలక
ఒంటరియైన ప్రతాపమహీపతి- యోలమూసగొనియొదగెను
శ్రీఘమె

శ్రీ మార్త్ర శ్రీ పాదముచెంతను—అమ్మగారు శ్రీముమ్మడమ్మతో

340 నధ్యాహారము సల్పంగన్

342 ఏమరుపాటున నెవ్వరులేక — పాపతురుష్కులపాలఁబడితివి
వెలమ నాయకులు తెలంగాదొరలూ — కాపులు గమ్మలు
గవరసెట్లునూ

కాటమరెడ్డీ కంచారెడ్డీ—కార్యానాలా గణపతిరెడ్డీ
నాయకులును సామంతరాజులూ — నాయకహస్తీస్థలాలలోమా
కాపులుగాచుచు నున్నారూ —

350 సేనాధిపతి సింగమనేడూ
సేతువరాల సింగమనేడూ
భండారి శ్రీ హరిహరూడూ
పణిహారి శ్రీ బుక్కరాయడూ
ఉంబలికలలో నున్నారూ
355 ఏమి సేయమని యాజ్ఞాపించెదో
చెప్పవె తల్లీ శీఘ్రముగ
అని వేడుచునూ యడుగులబడిన
కుమారునెత్తి కౌగలించినది
శిరమును మూర్కొని శ్రేయము గోరుచూ

360 ఎక్కినదీ వి భమమించుకలేకా
ప్రతాపరుద్రా భయపడరాదురా
ప్రాణాపదకూ పాతాదువురా
బ్రాహ్మణులున్నా ర్భయమేలనొకో
నియోగులున్నా ర్నిల్పుటకూ
పంస్థానమును జెడనీయకురా
విలువద్రొక్కుమురా నా అం, డి
అని పల్కుచు నాజ్ఞాపించెను
ఇందులూరి శ్రీ యాళ్వరయును

370 ఆతని యమజాని యన్నమదేవుని
పెంపెక్కిన పినతల్లి భర్తనూ

371 సంధికి బొమ్మని పరగువనే—
మరియు నిట్టానతిచ్చినది. 'అల్లావుద్దీన్ కలికు దురకే'—
ఇది భారతీయులందరూ నెఱిగినదే — ఈయా భాషణము
సీతెరుగనిదికాదుగదా—
అల్లావుద్దీన్ సుర త్రాణే
వసంధిర్నచ విగ్రహే
సంధౌ సర్వస్వ హరణం
విగ్రహే సర్వనిగ్రహం.
ఈ యాభాషణమును విస్మరింపకుడు.

375 రత్నాంబరములు లక్షలున్నవి
కూర్చిన ధనమునకు గొదువలేదుగద
సైన్యములున్నవి జనులున్నారూ
రాయరాజ్యము గలదుగదా

380 ఏమి యీ నగునో యిచ్చివేయకుడూ
సంస్థానమును జెడనీయకుడూ
జాగుసేయకా సరగున ఇనుడూ
ఆజ్ఞాపించి యంపినది.

* * *

నూటుకరులూ, నూటులక్షల
ధనసంచయమును దానితోడను
సీతాంబరములను పంబట్లునూ
387 స్వారాట్టుకిదగిన స్వర భూషలును
ఢిల్లీ సుల్తాన్ దేవిడికి
సతివర్య మునూ బంపుటకూ

400 ఒప్పవచ్చిరి వ ్రులనంపి
రాజమాత్య శ్రీ సన్నిదికీ
రాజమన్నను రమణాకొండిరి
మూతిజుట్టుల ముదుసద్దిలూ
సకారగుడులూ నియోగులూ
405 నెలటూరు శ్రీ వెంకటరమణుని
రాయనామ చరిత్రావళిలో

ద్వితీయ్య మగునాశ్వాసం బియ్యది
ఆదిపర్వమను ప్రథమపర్వమున
నో ప్రజలారా యో జనులారా
మహనీయాంధ్ర మహాజనులారా

రాయునావు చరితావళి
ఆదిపర్వము తృతీయాశ్వాసము

ముమ్మడమ్మ కనుమోడ్చినదీ
స్వర్గసీమకు సాగినదీ
ఆయమతోడనె యాంధ్ర స్వతంత్రము
యంతరించిపోయినదీ
కాకతీయుల కడపటి రాజా
ఢిల్లీ తురకకు నల్లాసామికి
దాసుడగుచు దలవంచెనయా
తీరాంధ్రము సింహాద్రి మొదలుగ
శ్రీహరికోట చేరువవఱకు
తురకలచేతికి దొరకెనయా
కోటల బేటల గుడ్లనుగడ్ల
పందిబావుటా పడిపోయినదీ
అరబీ తురకల యర్ధశశాంకుడు
పొడమూపెను పూర్వాంధ్రమంతటను,
సుల్తాన్‌పూరు చుట్టువట్లను
వెలుపుగొండ వీరసీమలో
నల్లగొండలో నాగార్జునమున
రాజకొండలో రహమత్పూరులో
దేవరకొండలో తెలగగూడెమున
రాజేశ్వరమున రామగిరిశిఖరి
మంథెన కాళేశ్వరమందును
ఇందూ ర్బహుధాన్య నగరములు
తెలంగాణ తీరాంధ్రమునఱకును
నర్ధశశాంకుం డాడెనయా
శ్రీకూర్మమున సింహాచలమున
విశాఖ పురమున విజయనగరిలో
బెబ్బులులకు నావాసభూమి యగు
బొబ్బిలికోటలో భువనేశ్వరమున
రాజారములో రాజమండ్రిలో
విజయవాడలో వీరేశ్వరమున
కొండపల్లిలో గొండవీటిలో
మచ్చెకంటి దర్వాజా కలిగిన
మచిలీ బందరు పట్టణంబున
స్కందనగరిలో గందనవీటిలో
ఉదయాచలమున నుప్పరిపల్లిని
సింహవిక్రమ శ్రీపట్నంబున
సింగరిరాయని కొండమీదను
ఘండికోటలో ఘనగిరితటమున
బళ్లారి పురమున బాసుగంటిలో
ఆనెగొందిలో హంపాపురమున
ఆంధ్రదేశమున నంతటనూ
హిందూరాజ్యము యేట గలసెను
దోర్దర్పముగల తురకల దౌలతు
దుర్భరమై పొడసూపెనయా
నేలటూరి శ్రీ వెంకటరమణుని
రాయనామ చరితావళిలో
నాదిపర్వమున నాశ్వాసంబూ
మూడోదింతట ముగిసెనయా
ప్రజలారా యో ప్రజలారా
జనులారా యో మునులారా

రాయునావు చరితావళి
చతుర్ధాశ్వాసము

అల్లావుద్దీన్ సుర్రతాణుడూ
అరిగెను అల్లా పదసేవకునూ
మల్లికాపూ ర్కమరాటివాడూ
మహాద్రోహమున కొడిగట్టిన
హాలాహలమును హరద్రోహితుడై
షిరాజ్‌నుండి షేకులు తెచ్చిన
షరాబను షర్బత్తున గలిపి

త్రాగనిచ్చెనయ ధైర్యముతో

470 రెండు గ్రుక్కలు త్రాగినంతటనె
రెప్పలు రెండును మూసుకొనెన్
ఆనందాబ్ధిని యల్లలనాడుచు
అల్లాపదసేవకు జనియెన్
ఉస్సుస్సురని యూపిరినిడుచుచు

475 సూర్యలోకమున కేగెనయా
హౌరీలందరు నాతని చుట్టును
మూగిరయా కడు మోదముతో
నట్టహాసముగ నాడుచు పాడుచూ
కేలుకేలను బట్టి గింజుచు

480 దేవదూతమ్మై కేలుదేవిడికి

481 దీసుకపోయిరి శీఘ్రముగా

463 బంగారు కడితమును బఱచినడూ
ఖయ్యూముత్తక్కబరుస్థానులో
నుండువచ్చును నోటమిలేక
యాజ్ఞాపించి యంపినడూ
ఇంతలోపలన యింటి ముంగిటిలో

రేగెను వెనుగల్లతొక్కటి – రిచ్చవడగనుహౌరీకన్యలు!
పెనుబొబ్బలు పేరార్పులతోడను

470 యాడ్చుకవచ్చిరిస్మావ్ంటూరులను
హిందూస్థానమునుండి –
ఇంకా వచ్చుచున్నార్లేవా
ఇసా క్ సిపాహీలు నాయకులూ
కాఫరులనూ ఖలల్లేసిరట
కాఫరీల జెలబట్టి రటా
ము రఫ్షా మూర్ఖులరోసుబి
ఖుస్రూఖాన్ గోహంతకుడూ
ఘయ్యాజుద్దీన్ ఘరోనా తురక
పిచ్చిరాజులలో బేరలవాడు

480 హామూదూ బిన్ తుగ్లాక్ షహ
ఏమియాజ్ఞయని యడిగినంతటనె
పదదు పదడూ పదడయ్యా
అల్లాసామిని యడుగుదు
అని వారందరు దోడ్కొనుచు వేగమె

485 యల్లా సన్నిధి కరిగెన్

నర్తించే చైతన్యజ్యోతి

"రాగమాలిక రఘురూప"

ఆలోచనలు కదిలే రూపం లేని జీవాలు
స్పర్శ కందని ద్రవానుభూతి నాల్గవ పరిమాణం.
నాలో నాదికాని బిందువు విశ్వానిది.
వినిపించని వింతశబ్దపుగాలి—అక్కడే-మొదటిఊపిరిపీల్చి

చుట్టూ పరిధి నతిక్రమించకుండా పాకి
మనసును మసకగా అంతరింపజేస్తుంది.

ఆత్మ అపురూపరుసుంటూ జీవంలేని చీకటిని వాటేసుకుని
అంతటినీ తాకీ ఆరని మెరుపు తృప్తిని ప్రసవించి
అందులోనే కరిగిపోతుంది –

"నర్తించే చైతన్యజ్యోతి"
నిశ్శబ్దించే అనంత భావగీతి

భాషా, ప్రాసా, సామాజిక ప్రయోజనమూ - కవిత్వంలో

శ్రీ నాగరాజు సురేంద్ర

మనో నిక్షిప్త భావాలకు మధురభాషా రూపకల్పనే కవిత్వం. భాష మధురమైనదిగా ఉండాలనేది ఇక్కడ గమనార్హం. అలా కాని పక్షాన కవిత్వం అనేది అసలు వ్యర్థమై అది కేవలం భావ వ్యక్తీకరణగా మాత్రమే మిగిలిపోయే ప్రమాదముంది. కవిత్వంకూడా ఒక రకంగా భావ వ్యక్తీకరణే అయినా భావ వ్యక్తీకరణ మాత్రమే కవిత్వం కాదనే విషయాన్ని అందరూ గుర్తించాలి. మధురమైనభాష అంటే తప్పనిసరిగా అది క్లిష్టమైన పదాలనూ, ఎక్కువ శబ్దాన్నిచ్చే మాటలనూ కలిగిఉండాలనుకోవాల్సినఅవసరం లేదు.అలాఅనిఅట్లాంటి పదాలేవీ భాషా మాధుర్యతకు కంట్రిబ్యూట్ చేయలేవని భావించడం కూడా పొరపాటే అవుతుందిమరి. నేటి కవుల్లో చాలామంది ఈ సత్యాన్ని గ్రహించకపోవడం శోచనీయం. కవిత్వానికి అవసరమైన గుణాలన్నిటిలోనూ భాషా మాధుర్యతకే ప్రయారిటీ దొరుకుతుంది.

అత్యాధునికమైన సమకాలీన వచన కవిత్వాన్ని సమగ్రంగా పరిశీలించి చూస్తే అందులో భాషా మాధుర్యత లేకపోవడం అనే లోపం కొట్టొచ్చినట్టుగా కనిపిస్తుందనేది నిశ్చితంగా నిర్వివాదాంశమే. ఈ రోజుల్లోని వచన కవిత్వం శాబ్దిక సౌందర్యానికి ప్రాధాన్యత నివ్వకపోవడంలో "మాత్రమే" అభ్యుదయ భావకవిత్వాలకు భిన్నంగా ఉండడాన్ని (అంటే మరేవిధంగానూ వాటికంటె పైచేయిని కలిగిఉండకపోవడాన్ని) ఒక ప్రత్యేకతగా భావించి నేటి కవులు దానొక గర్వకారణంగా తలపోయడం నిజంగా దురదృష్టకరమైన విషయం. భాషలో నిరాడంబరతను ప్రవేశపెట్టడానికి అవసరమైనదానికంటె ఎక్కువ ప్రాధాన్యతనివ్వడంద్వారా కవిత్వంలో సరళత్వాన్ని సాధించవచ్చుననే ఒక తప్పుడు అభిప్రాయం నేడు కవుల్లో ఎక్కువగా ప్రబలిపోతున్నది. కానీ సులభమైన భాషను సంతరించుకున్న నేటి వచన కవితలోకూడా అబ్స్క్యూరిటీ ఎక్కువగానే ఉండడం అనేది భాషా సారళ్యత ద్వారా కవిత్వంలో సరళత్వాన్ని సాధించడంయొక్క అనిశ్చితత్వాన్ని ధృవపరుస్తుంది. సులభమైన భాష కూడా కవిత్వంలో అస్పష్టత చోటుచేసుకునేందుకు దోహదకారిగా ఉన్నప్పుడు ఈ భాషా నిరాడంబరతకు ఇంతటి ప్రాముఖ్యత నివ్వవలసిన అవసరం ఉండగూడదు. కవిత్వంలో సులభత్వం ఉండడానికి అతి నిరాడంబరమైన భాషను వాడడం అనేది ఒక రూల్‌గా పరిణమించగూడదనేదే ఈ వ్యాసకర్త యొక్క అభిప్రాయం.

"శబ్దం చూపుడువేలు అనుభూతి
చంద్రుణ్ణి చూపిస్తే మూర్ఖులు
వేలినే చూస్తారు,
రసరాట్టులు రాకాశశిని అవలోకిస్తారు" అన్న అరిపిరాల

విశ్వంగారి మాటలు 'మంచి' భాషను కూడా వాగాడంబరతగా భ్రమించి ఆరోపించేవాళ్ళకు కనువిప్పు కలిగించేట్టుగా ఉన్నాయి.

"మాటలు పేర్చడమే కవిత్వం అయితే
పలుకగల ప్రతి పక్షీ కవే అవుతుంది" అని వారే చెప్పడం కూడా నేటి యువకుల్లో చాలామంది గుర్తించదగింది.

మరో దురదృష్టకరమైన విషయ మేమిటంటే వచన కవిత్వాన్ని విరివిగా రాసేస్తున్న నేటి కవుల్లో చాలామంది పద్యాన్నీ ఛందస్సునూ నిరసిస్తూ వాటి అనావశ్యకతను బలపరచడం అనేది వారికి దాన్ని అనుసరించడానికీ అర్థంచేసుకోవడానికీ గల చేతకాకపోవడాన్ని కప్పిపుచ్చుకోవడం కోసమే చేయడం జరుగుతున్నది. ఇది చాలా హాస్యాస్పదమే అవుతుంది మరి.

ఛందోబద్ధమైన కవిత్వంద్వారా కూడా వచన కవిత్వంద్వారా సాధించగలిగే సరళత్వంలాంటి ప్రతి ఉద్దేశాన్నీ అంతకంటె ఎక్కువ సంతృప్తికరంగా నెరవేర్చవచ్చుననే సత్యాన్ని గ్రహించకుండా నేటి యువ కవులు చాలామంది పద్యాన్ని నిరసిస్తున్నారు. అయితే ఛందస్సులాంటి నియమాలుండాల్సిన అవసరం లేదనేవారి ప్రతిపాదన ఎక్కువవరకు న్యాయమైనదే ఐనా పద్యం అనేది పూర్తిగా అనవసరమైనది కాదనే వాదన కూడా సరయినదే. ఆశయ సాధనలో వచన కవిత్వంతో ఏ విధంగానూ భిన్నం కాని, ఏ విషయంలోనూ తీసిపోని పద్యాలకు కూడా అనావశ్యకతను ఆపాదించడానికి కేవలం ఛందస్సు మాత్రమే కారణం కాకూడదనేదే ఇక్కడ చెప్పదలుచుకున్నది.

కవిత్వంలో ప్రాసకుండాల్సిన స్థానాన్ని గురించి కూడా తర్జన భర్జనలు ఎక్కువగానే సాగుతూ వచ్చాయి. అయితే ప్రాస ఉండడానికీ ప్రాస "మాత్రమే" ఉండడానికీ చాలా వ్యత్యాసముందనేది అందరూ గ్రహించదగింది. అంత్యప్రాస కోసం పంక్తుల్లోని ఆర్డరు లైన్సును ధ్వంసం చేసి రచనలోని నడకను పూర్తిగా వక్రగతిని పట్టించే కవుల 'వ్రాత'ల్లో ప్రాస మాత్రమే కాకుండా మరేముంటుంది? అట్లా కాకుండా మంచి కవిత్వానికి ప్రాసను ఒక అదనమైన ఉపకరణగా వాడుకోవడం ఎంతో ఉచితంగా ఉంటుందనేది ఇక్కడ సుస్పష్టం.

కవిత్వంలో సామాజిక ప్రయోజనం యొక్క ఆవశ్యకతను గురించి గత కొన్ని దశాబ్దాలుగా ఎక్కువగానే వినబడుతున్నది. కవితా రచన చేసేవాళ్ళలో ఈ రకమైన దృక్పథం పొడసూపడం నిజంగా హర్షణీయమే. కానీ ఇది సామాజిక ప్రయోజనం లేని ఏ రచనా కవిత్వం కాదనుకునేదాకా రావడం మాత్రం నిస్సంశయంగా గర్హించదగిందే. సామాజిక ప్రయోజనం ఉన్న ప్రతిదీ కవిత్వంకాదు. అట్లాగే సామాజిక ప్రయోజనం లేకపోయినంతమాత్రాన కవిత్వం కాకుండా ఉండిపోవాల్సినఅవసరంలేదు. అంటే ఒక రచన కవిత్వం కాకపోవడానికి సామాజిక ప్రయోజనం లేకపోవడం మాత్రమే ముఖ్య కారణం కాకూడదన్నమాట. ఒక్క మాటలో — కవిత్వాన్ని కొలవడానికి సామాజిక ప్రయోజనం ఒక యూనిట్ కాకూడదు. సామాజిక ప్రయోజనం అనేది కవిత్వానికి సెకండరీ మాత్రమే.

సాంఘికమైన ఉపయోగాన్ని సాధించే నిమిత్తం కవిత్వంలో క్వాలిటీ లేకపోవడాన్ని ఓవర్‌లుక్ చేయడం అనేది కవిత్వం కవిత్వం కాకుండా ఉండిపోవడానికి దారితీసేదాకా పోవడం ఎంతైనా నివారించ దగింది. ఈవిధమైన ప్రమాదాన్ని కొనితెచ్చుకోవడం అనేది కవిత్వంతో ప్రయోగం చేయడంవల్ల జరిగినంతగా మరింకేవానిలో ప్రయోగం చేయడంవల్లా జరగదు. కథ, నవల, నాటకం లాంటివి సామాజికప్రయోజనార్థమై ఎంతగా ఉపయోగించుకోబడడం జరిగినా క్వాలిటీ తగ్గిపోవడానికి అవి కవిత్వం ఇచ్చినంతగా ఆస్కారాన్నివ్వవు. పైగా సాహిత్యంద్వారా సాధ్యమయ్యే బహుకొద్ది సామాజిక ప్రయోజనంలో కథ, నవల, నాటకం మొదలైనవాటిద్వారా జరిగే ప్రయోజనంతో పోల్చిచూస్తే కవిత్వం ద్వారా లభ్యమయ్యే ప్రయోజనం ఇంకా చాలా తక్కువ. సాంఘిక ప్రయోజనానికి అంత తక్కువ అవకాశాన్నిచ్చి నాణ్యత తరిగిపోవడానికిమాత్రం ఎక్కువ ఆస్కారాన్నిచ్చే కవిత్వాన్ని సామాజిక ప్రయోజనార్థమై ప్రయోగించుకునేటప్పుడు కవిత్వంయొక్కస్థాయి దిగజారిపోకుండా జాగ్రత్తపడవలసిన బాధ్యతను మరచిపోవడం క్షమార్హం కాని నేరం.

1969లో జరిగిన అభ్యుదయ సాహిత్య సదస్సులో సామాజిక ప్రయోజనాన్ని గురించి పాలగుమ్మి పద్మరాజుగారన్న మాటలు పునశ్చరణీయాలు.

"సాహిత్యం ద్వారా సామాజిక ప్రయోజనం అనేది (ఒకవేళ) జరిగితే నా అంతగా సంతోషించేవాడుండడు. కానీ అలాంటి ప్రయోజనం జరగడం అనేది అనుమానాస్పదమే" ఇంచుమించు ఇదే విధంగా ఉండినవారి వాక్యాలు చాలావరకు సహేతుకమైనవే. మౌలికంగా సాహిత్యం ద్వారా జరిగే సామాజిక ప్రయోజనం గణనీయమైన పరిమాణంలో ఉండదనేది మాత్రం వాస్తవం. సాహిత్యంలో సామాజికతను ప్రతిబింబింపచేయడం ముదావహమనే వాదం ఎంతగా ఆమోదయోగ్యమైనదైనా సామాజికతను ప్రతిబింబింపచేయడం ద్వారా కవిత్వం గణనీయమైన సామాజిక ప్రయోజనాన్ని సాధించ గలుగుతుందనుకోవడం మాత్రం అసమంజసమైనదే. కవిత్వం చేసుకు రాగలిగే ఈ సామాజిక ప్రయోజనం యొక్క వైబిలిటీని ఒప్పుకోవడానికి నేటి చాలామంది కవులు వెనకాడుతుంటారు.

ఏది ఏమైనా ఈ సామాజిక ప్రయోజనపు పటిష్ఠతమీద సాహిత్యపు విలువలు ఇలా అంతరించడం అనేది ఎంతవరకు అభిలషించ దగిందో అందరూ ఆలోచించాలి.

సాహితీ రంగంలో రోజు రోజుకూ వెర్రితలలు వేస్తున్న ఈ పోకడలు మాయమై నాణ్యతగల రచనలు వెలువడాలని ఆశిద్దాం మరి.

వెన్నెలకుప్పలు

శ్రీ దిలావర్

వెండి నెలమేటి పులినతలం గుండెలమీద
వెల్లకిలా పడుకున్నప్పుడు—కళ్ల చదలేటి వెలుతురులో
స్నానాలు చేస్తున్నపుడు, గత చరిత్రను వెదుక్కుంటూ
పరుగులు తీశాయి జ్ఞాపకాల చకోరాలు !

ఆఫీసరకుమారులలో కేరాకూళుం
నింగి తెరల చలువ రారగిస్తున్నపుడు
అనుకున్నానా, పోలన్న మా గురించే
రాస్తాడని, గానం చేస్తాడని?

బాష్పలలు నిగనాము పెట్టి
బాల్యపు విరంలో ఆడుతూన్నప్పుడు
భావించానా, పరుస కవితా సచిత్రణం
చేయవంటి వస్తుందని?

ఉత్సాహం ఊటగా పద్యాలు పల్లె వేస్తున్నపుడు
మామిడిల పుల్లో కోతికొమ్మచ్చు లాడుతున్నపుడు
సందెల్లో పిట్టలెన్నో గుసగుసలాడుతున్నపుడు
ఎదురుచూసిన కొంటెమాపులతో

గిలిగింతలు పెట్టి కిలికించితాలకు, లంగరువేస్తున్నపుడు
యక్షుని విరహార్త సందేశాలు మోసుకుపోయే
వలాహకాల తొందర నడలవైపు
వెర్రిగా చూడటంతప్ప ఏ అనుభూతు లందుకొన్నాను?

మొయిలు చెంచిత చెవిలో
మెరుపుగోగుపూవుకోసం
అర్రులు సాచడంతప్ప, ఏ అందాల
దొంతుల్ని కొన్నాను, అనుభవించాను?

శంద్రకలశంనుంచి కుశలంగా ఒలికిన
వెన్నెలసోనలలో అందాల ఆడపిల్లలతో
అలుపెరుగక వెన్నెలకుప్ప లాడుతున్నపుడు
కించిత్తయినా భావించానా చిత్తంలో?—
చంద్రుణ్నీ తారల్నీ పుప్పొడిచేసి
సాంద్రజీవన మకరందంలో ముంచి రంగరించి
ఆ రసాయనంలో మెదిపిన వన్నెల అక్షరాలు
మనస్సుమాంజలిలో పేర్చి
వెన్నెలకుప్ప లాడతానని??

విజ్ఞాన నిలయాలుగా విద్యాలయాలు

నేటి విద్యార్థులే – రేపటి పౌరులు.

నీతి, నిజాయితీలు, క్రమశిక్షణ, పనిలో ఆసక్తి కలిగి ఉండటమే ఉత్తమ పౌరుని లక్షణం.

ఆ లక్షణాలు సిద్ధింపచేయటమే విద్యాలయాల కర్తవ్యం.

ఇప్పుడు క్రమశిక్షణ, ప్రశాంత వాతావరణం విద్యాలయాలలో నెలకొన్నవి. పరీక్షలలో అవినీతిని తొలగింపడం వలన విద్యార్థులలో విజ్ఞాన ఆసక్తి పెరిగింది! ఉపాధ్యాయుల సమస్యలను పరిష్కరించడం వలన విద్యాబోధన మెరుగయింది. విజ్ఞాన నిలయాలుగా విద్యాలయాలను రూపొందించడం దేశ ప్రగతికి సమాజ శ్రేయస్సుకి తోడ్పడడమే.

దేశం సుభిక్షంగా వుండాలనే ప్రధాని యిరవై సూత్రాల పథకం ప్రవేశపెట్టారు.

దేశంలో అన్ని రంగాలలో ప్రగతి సాధిస్తేనే సర్వ జనులకు సుఖ శాంతులను కల్గించగలం.

విద్యాలయాలు విజ్ఞాన నిలయాలుగా రూపొంది, విజ్ఞానవంతులు, ప్రతిభావంతులు తయారయి వివిధ రంగాలలో ప్రగతి సాధించ గల్గినవాడే ఇది సాధ్యం.

క్రమశిక్షణ, పనియందు ఆసక్తి, దీక్ష కలిగిన ఆదర్శవంతులైన పౌరులను తయారుచేయడమే మన లక్ష్యం.

ఈ లక్ష్య సాధనకు విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు. తల్లిదండ్రులు, మేనేజిమెంట్లు సంయుక్త కృషిచేసి విద్యాలయాలను నిర్వహించటానికి తోడ్పడడమే కర్తవ్యం.

విద్యాలయాల సక్రమ నిర్వహణకు పన్నెండు సూత్రాల పథకాన్ని అమలు జరిపి విద్యాప్రగతి సాధిద్దాం

మండలి వెంకట కృష్ణారావు,

ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యా, సాంస్కృతిక శాఖ మంత్రి.

నం. 36/DIPR/75-76.

శ్రీకాకుళం జిల్లా ముఖలింగం :

మధూకేశ్వరుని దేవి - వారాహి ?

శ్రీ జి. ఆర్. వర్మ

తెలుగు ప్రపంచ మహాసభా కార్యక్రమాలు – నేను శ్రోతనుకాను, ప్రేక్షకుడనూకాను. ఆసందర్భంలో ప్రచురితమైన వ్యాసాలు చూచాను. తెలుగు వారి శిల్పకళగూర్చిన ఒక వ్యాసంలో కళింగరాజులు గాంగులు, మధూకేశ్వరుడు, శ్రీకాకుళంజిల్లా ముఖలింగంగూర్చి కొన్ని పంక్తులున్నాయి. ముఖలింగేశ్వరుడు అనబడుచున్న మధూకేశ్వరునికి ఒక దేవి ఉన్నట్లూ, ఆ దేవి పేరు వారాహీ అని చదివి చకితుడ్నయాను.

ఈ క్షేత్రంగూర్చి వ్రాసిన సిద్ధహస్తులైన గిడుగు, జయంతి, రాళ్లభండి, భావరాజు, మారేపండ వారి భావాలేగాదు ఆమధ్య "భారతి" రెండు సంచికల్లో వేసిన నా వ్యాసాలుకూడా నవరించదగిన వనుకొంటున్నాను. అనేకులు చర్చించని నూతనాంశాలు సచిత్రంగా చూపేయత్నం నే విరమించలేదు.

ముఖలింగం వెళ్లిన రెండు సార్లూ (15 ఏళ్ల క్రితం) ఉన్నది కొన్ని గంటలు ఫొటోలు తీసుకోడంతో సరిపడినా, ఉత్తర ప్రాకారాని కంటియున్న చిరుదేవళంలో అమ్మవారిగూర్చి శ్రద్ధచేయక పోయినా, అష్టభుజ మధూ దేవునికో దేవి ఉన్నదనీ, ఆమె ఆ గుడిలో [illegible]

ఒరిస్సా వారాహి

మధుకేశ్వరాలయ వరహావతారం

అష్టభుజాదేవిలనీ, ఆమెపేరు వారాహీఅనీ అనలేదు. క్షేత్ర మహాత్మ్యంలో, సాహిత్యం, స్థానిక గాథలు, శాసనాల్లో ఆ ప్రసక్తిలేదు.

ముఖలింగం ఒకప్పుడు శాక్తేయ క్షేత్రంఅని భావించే మిత్రుడు శ్రీ పంచాది భీమేశం అష్టభుజాదేవిని మహాసరస్వతి అయ్యుండు నంటే కావచ్చు లక్షణాలన్నీ మహాసరస్వతిగా కన్నాను

చూచి చాలా కాలమైనది, ఉన్న ఫోటో అస్పష్టంగా ఉన్నది. సందేహ నివృత్తికై జరిపిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాల్లో ఎగ్జిక్యూటివు ఆఫీసరు శ్రీ జి. నారాయణరావు జాబువలన ఈ అష్టభుజాదేవిని 'కిరాత వారాహిని' అని జనులూ, 'రాజరాజేశ్వరి' అని పండితులంటు న్నట్లు తెలిసినది.

నా సందేహాలకు వారి సమాధానాలు- ఒడిలో బిడ్డ లేదు, మహిష చిహ్నంలేదు, కోరలులేవు, సూకర ముఖికాదు. సప్తమాతృకల్లో ఉన్న వారాహి పోలికల్లేవు అంటూ ఎనిమిది చేతుల్లో పైనుండి క్రిందికి ఉన్నవి. ఎడమ చేతుల్లో 1. త్రిశూలము, 2. విల్లు, 3. ఘంట, 4. డాలు; కుడిచేతుల్లో 1 ఖడ్గము, 2. చక్రము, 3. శక్తి, 4. కుడి యురువున హస్తము చాచియున్నది. పార్శ్వాన దండం లేనన్నారు.

పై లక్షణాలు వారాహివా? రాజరాజేశ్వరివా? కిరాత వారాహివా? తెలిసినవారు వ్రాయగలరు. ఉన్న ఫొటో భూతద్దంలో చూడగా ఈ అష్టభుజాదేవివద్ద సింహమున్నది, దేవి పద్మపీఠంపై ముఖాసన చేరువ మరో రెండు 'శాల్తీ'లు అస్పష్టం.

ఈ దేవిని రాజరాజేశ్వరీ అనడానికే ఆధారాలు, పోలికలులేవు. కళింగ గాంగుల్లో క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దంనుండీ రాజరాజ అనే పేరిట రాజులున్నారు. సామ్రాజ్యవాదపు కాంచీపుర చోళరాజరాజు పేరు వేంగి, కళింగరాజులు వాడుకున్నారు. కళింగగాంగుల్లో ముమ్మడి రాజరాజు ప్రశస్తి—క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దపు దేవేంద్రవర్మ లొలి రాజ రాజులు—వీరి పేర్లెరిగిన పండితులు (?) రాజరాజేశ్వరీ అంటున్నా రేమో! ముఖలింగక్షేత్రం గూర్చిన కథలూ, మహాత్మ్యాల్లో తర్లాలు, వ్యక్తులు పేర్లు వగైరా క్రీ. శ. 12వ శతాబ్దంనుండీ ఉన్న రాజులు, రాజబంధువులవిగా ఉన్నాయి.

శుంభుని జయించిన మహాసరస్వతి అష్టభుజమే గౌరి అన్నారు

పరిశోధకులు. ఈ ప్రతిమా లక్షణాలు కొన్ని పోలికల్లేకపోలేదు. మహాసరస్వతి లక్షణాలు:

"ఘంట శూల హలాని శంఖ ముసలే చక్రం ధనుః సాయకం
హస్తాబ్జై ర్దధతీం ఘనాంత విలసచ్ఛీతాంశు తుల్య ప్రభావం"

ఇవన్నీ ఈ ప్రతిమలోలేవు. ఎగ్జిక్యూటివు ఆఫీసరు అన్న 'ఉరు వుస...' వరదహస్త లేక ధ్యానముద్ర కావచ్చును. వారాహీ పద్ధైరా ఉన్న ఈ ముఖలింగ దేవీమూర్తి కుడి రెండో చేతిలో నున్నది 'చక్రం' కాదు అక్షమాల. శిల్పంలో జపమాల జారినట్లుగాక వలయాకారమున ఉండును. ఇది పురాతన మహామాతా మూర్తుల 'కడియం' మార్పు అయినా కావచ్చును.

మధూకేశ్వరాలయంలో పార్శ్వవగాని, మరేచోటగాని అయున దేవి అంటూ ఎవరూ ఏ ప్రతిమనూ పూజించలేదు — పత్నిభావమూ లేదు. పంచాయతన పద్ధతిలోఉన్న గుడి ఏనాటిదో, నిర్మాత ఎవరో తెలియదు. ముమ్మడి (మధు) కామార్ణవుడు (క్రీ.శ. 1019–38) కట్టించాడనే జనవాక్యంఉంది. అతని తర్వాత రాజా అనంతవర్మ ముమ్మడి వజ్రహస్తునినాటి నుండి ఉన్న ఆలయ శాసనాల్లో ఎక్కువగా (క్రీ. శ. 12వ శతాబ్దంనుండి ఉన్నవి. మధూకేశ్వరాలయ ప్రశస్తి వివరాలెక్కువగా ముమ్మడి వజ్రహస్తుని పౌత్రుడు అనంత వర్మ చోడగంగదేవుని శాసనాల్లో ఉన్నాయి. ఈగుడి ఒక్క రాజునాటి దనిపించదు. పరిశోధకులు క్రీ. శ. 8–10 శతాబ్దాల మధ్యదన్నారు. శిల్పంలో గుప్త, బాదామీ చాళుక్య, భువనేశ్వర పద్ధతులతోపాటు దక్షిణ కోసల గుప్తుల ఆలయాల ఛాయలూ ఉన్నవి. ఆనాటి దేవుని పేరేదో తెలియదుకాని ఇదే చోట క్రీ. శ. 6–7 శతాబ్దాలనాటి గుడి ఒకటి ఉండేదని ఋజావుచేయ యత్నిస్తున్నారు.

పంచాయతన సంప్రదాయంలో సాధారణంగా శివాలయాలలో ఉత్తర ప్రాకారాన కోటి వాయువ్య — ఈశాన్యాలకున్న ఆలయాల మధ్యగా శక్త్యాలయం ఉంటుంది. తమిళనాడు విష్ణ్వాలయాలకూ ఈపోలిక ఉందట. ఆ చిన్న గుడిలో ప్రధానదైవం పురుషుడైతే స్త్రీ, స్త్రీ అయితే పురుషుని ప్రతిమ సాధారణము. వారినే క్షేత్ర పాలకు లనుట కద్దు.

గ్రామస్తులు గుడికి ఈశాన్యంలో దూరంలోఉన్న 'రత్నగిరి' పైనున్న పద్మనాభస్వామి క్షేత్రపాలకుడంటారు. నేచూడలేదు. ముఖలింగం ఒకప్పుడు శక్తిక్షేత్రం అనుకోటం సంగతి ఏమైనా ఒకప్పుడు జైన, బౌద్ధాలకూ, గిరిజనారాధ్యదైవానికి నెలవు అవే ఆధారాలున్నవి. వీటిని శివ, విష్ణు క్షేత్రాలుగా గాంగులు మార్చారు.

శ్రీకాకుళం ప్రాంతాలు కొంతకాలం ఓఢ్రులూ పాలించారు. ఒకనాటి రత్నగిరి విహారం వజ్రయానానికి పట్టుకొమ్మ. ఆ రత్నగిరి

మధుకేశ్వరాలయ కుడ్యశిల్పం సోమేశ్వరాలయ కుడ్యశిల్పం

పేరు ముఖలింగం చేరువ కొండకిచ్చారేమో! సావి హుందాలో వజ్రయాన శిథిలాలున్నవి. ముఖలింగంలోనూ మహాసుఖవాద బౌద్ధముండేదేమో!

కళింగలో తొలిగాంగులు, కళింగ కదంబుల కులదైవం గోకర్ణేశ్వరుడు, జయంతీశ్వరుడు—వారి శాసనాల్లో దేవునికి దేవిలేదు, పరిశోధకులు గోకర్ణేశ్వరుడు మహేంద్రగిరివాడి. ఆ గిరి గంజాంజిల్లా మందసా అన్నారు. పడమటి కనుమలకు ప్రాంతీయమైన చాలాపేర్లు న్నట్లే తూర్పుకనుమలకు తెలుగునాట నల్లమల, ఎర్రమల, పాపి కొండలు, శ్రీగిరి, మహేంద్రగిరి అనేపేర్లు. మందసా కనుపర్తి వినట్లే మహేంద్రగిరి ముఖలింగానికీవర్తించును. స్థల, ప్రాంతీయ శాసనాల్లో మధుకేశ్వరుడన్నది మలిగాంగులు. వీరి శాసనాల్లోకూడా మధూకేశ్వరునికి దేవిలేదు. వారాహీ మధుకేశ్వరుని పత్ని అనడానికి ఆధారం ఏమిటో?

చిన్నగుడిలో పద్మపీఠంపై ఉన్న దేవి సుందరమూర్తి. ఆయుధాలు లవీ ఉన్నా సౌమ్యరూపి. ఈమెకు వారాహీ, రాజరాజేశ్వరి లక్షణాల్లేవు.

వారాహీ లక్షణాలు సర్వజన విదితము. కుడ్యశిల్పాలలో సప్తమాతృకలున్నారు. అందులో వారాహీ ఉన్నది. అంతటా ఉన్నట్లే కృష్ణవర్ణ, సూకరవదన, పాలిండ్లు పెద్దవి, బొజ్జఉన్నది. బహుపురాతన కాలంనుండీ ఇతరదేశాల్లోకూడా సూకరం సారంలో బుతుసూచకమూ, ఇలపై భాగ్యదేవత, సస్యాధిష్ఠాన దేవి. ఉర్వరతంత్ర (ఫెర్టిలిటీ) సందర్భంగా ఎలుకవలె పంది సంతానంకూడా ఎక్కువ. ఇతరదేశాల్లోకూడా త్రిగుణాత్మక రూపాల్లో మూర్తి శీర్షాని కిరువై

వృషా సింహ, సూకర వదనాలున్నవి. అమ్మవార్లగూర్చి "మైలార దేవ, గుడి గుంపా" రెండు పుస్తకాల్లో వివరించాను. పందులు బురదగిలించిన నేల దున్నకుండా సాగుచేయడం ఒకనాటి వ్యవసాయ పద్ధతి.

శ్రీకాకుళం జిల్లా సాలిహుండా (సాలిపేటక) బౌద్ధక్షేత్రంలో తాంత్రిక బౌద్ధ వారశక్తి మరీచి ప్రతిష్ఠ. ఈమె రథాన్ని లాగేవి సప్త వ్యాలు. ఇదే దేవతరథం లాగేవి టిబెట్‌లో సప్తసూకరాలట. సాలిహుండా మరీచి ముఖాలు పోల్చలేనంతగా పాడైనవి. శైవ, వైష్ణవాల్లోనూ సూకర ప్రసక్తి ఉన్నది.

అలాగు శిల్పాల్లో వారాహి సప్తమాతృకలతో ఉండుట సర్వసాధారణము. శక్తిపీఠాల్లో ఒకటైన ఉజ్జయినిలో ఉన్న వారాహి వివరాలు తెలియవలెను.

క్రీ. శ. 12వ శతాబ్దంనుండి కళింగ గాంగులు పరమ భాగవతులు. [illegible] నగరికటకం గ్రామాన ఉన్నాయి. ముఖలింగ గ్రామాన వైష్ణవ, బౌద్ధ శిథిలాలున్నవి. ఉన్న మూడూ శివాలయాలు. నగరకటక-ముఖలింగ గ్రామాలు పరిసరాలు ఒకనాటి [illegible] గాంగుల రాజధాని కళింగనగరి, నగరికటకము.

ఆలయాల్లో సాధారణ సంప్రదాయము-శివశక్తులు. గుడిలో లింగమూర్తి [illegible] యోగశక్తి సాంకేతిక రూపము. ఈ [illegible] సాంకేతికరూపం వలిరే శివపార్వతి అనంతరతి

ప్రతి సింహవాహినీదేవి చొడగంగుశాసనంలో భగవతియా?

శిల్పము-మధూకేశ్వరాలయ ప్రాకారంపై గుడికెదురుగా గుప్తసాంప్రదాయపు అనంతమైధున శిల్పమున్నది. వారు ఆది దంపతులు, చరాచర సృష్టికర్తలనే విశ్వాసమేగాని అశ్లీల భావంకాదు. మధూకేశ్వరుని గుడిలో ఈ భోగశక్తి భావానికి రూపకల్పనకాదు- మరో సాంకేతిక రూపమా అనిపించే చిహ్నాలు మధూకేశ్వరమూర్తి కున్నాయి. శివుని భోగశక్తి శివలింగ పార్శ్వాన నిలచిఉంటే ద్విభుజ, ఆసీన భంగిమైతే చతుర్భుజ-మధుకేశ్వరుని చేరువలో భోగశక్తిలేదు. ఉత్తర ప్రాకారానికంటె వేరుగా చిన్నగుడిలోఉంటే క్షేత్రపాలికేగాదు శివుని వీరశక్తి బహుభుజగా ఆమెనే శివుని భోగశక్తి అన్నారు. గుడి ఉత్తర ప్రాకారానికున్న అష్టభుజాదేవి శివుని వీర-భోగశక్తి-పత్ని అంటే శక్త్యాలయాల్లో భైరవుడు భర్తఅన్నట్లుగా-ఆక్షేపణ ఉండదు. మధూకేశ్వర-శివపత్ని వారాహి ఆధారం ఏమిటీ అని ప్రశ్న.

అష్టభుజామూర్తులు, పేర్లూ చాలా ఉన్నాయి. వారి చేతుల్లో ఉన్నవాటిబట్టి ఫలానా అనే నమ్మకము-ఆ నమ్మకాల్లో (ఆగమ) అసలు తాంత్రిక బౌద్ధాలఅవే పరిశోధకాభిప్రాయం ఒప్పుకుంటాను.

గుడిలో అష్టభుజాదేవి చేతుల్లో వీరలక్ష్మి కుండాల్సివ పాశ, అంకుశ, అక్షమాల, అభయ, వరద, గదా, పద్మ, పానపాత్రలు. కాబట్టి ఈమె వీరలక్ష్మికాదు (శాక్తేయ) మహాసరస్వతికాదు. అష్టభుజాదేవిలు అనేకులున్నారు. దుర్గ, మహాలక్ష్మి, చాముండా, కాళికి వగైరా. ముఖలింగం గుడిశిల్పాల్లో ఈ ఉత్తర ప్రాకారానికంటియున్న గుడిలోనేగాక ఇతరంగా అష్టభుజామూర్తులున్నారు. కాళికిక్కూడా సింహలాంఛనమున్నది. "హరివంశ" అప్యాయా దుర్గ-శబర, పుళిందాదుల ఆరాధ్యదేవత. శబర, పుళిందాదుల సంబంధం ముఖలింగానికీ ఉన్నది. సముద్రగుప్తుడు విష్ణువి దౌహిత్రుడని సగర్వంగా ప్రకటించుటలో జారీ చేసిన నాణెములపై బొమ్మఒకటి శ్రీ-లక్ష్మి-సింహ లాంఛనీ. మధూకేశ్వరాలయ శిల్పాల్లో మరో అష్టభుజామూర్తి (ఉత్తర ప్రాకారపు గుడి గూటిలో) బగళా (ముండమాలిని)చాముండ మరో రూపం-మధుకేశ్వరాలయం కెదురుగా ప్రాకారంపై మరో అష్టభుజాదేవి సింహవాహిని ఉన్నది. ఈమెను "కళింగదేశచరిత్ర"లో రచయితలు జైన చక్రేశ్వరి అనడం సరికాదు. మధుకేశ్వరాలయ కుడ్యశిల్పంలో (తూర్పుగా) మరో అష్టభుజాదేవి పల్లవశిల్పం పోలికల్లో మహిషమర్దని ఉన్నది. కర్నాటకమున చాముండియే మహిషమర్దని. ఈమె కామరూపిణి, బహురూపిణి.

'దేవీ మృగవాహిని' శీర్షికలో ఈ దేవతలగూర్చి "ఆంధ్రపత్రిక" ఉగాది సంచికలో వ్రాసియున్నాను.

వారాహి సప్తమాతృకల్లో ఒకామె ప్రాణా (ఆయురి)ధిష్ఠాన దేవి, దక్షిణ దిక్పాలికి/రక్షకి. వరాహ వదన, కృష్ణవర్ణ మహిషలాంఛని

పీనోదరీ, పీనకుచా ఒడిలో బిడ్డ - మహామాతాలక్షణాలు. యమాంశ యమీ యమ్యా అన్నారు. చాముండ యమస్వభగినీ. మహారాష్ట్ర వెలూరక విహార బౌద్ధక్షేత్రంలో పిమ్మటివారు నిర్మించిన ఏకవీర (రేణుక) సుందరి నీ యమాయి అన్నారు మరాఠీ, అయి మాతృ భావం పోలికలు ఇతర దేశాల పేర్లు "గుడిగుంపా" పుస్తకంలో వివరించాను.

సప్తమాతృకల్లో చాముండ (షష్ఠీదేవి) కువట, కౌమారికి ఉదుంబర, వైష్ణవికి పిప్పల, ఇంద్రాణికి కల్ప దుమ రక్ష్యాన దేవత రేణుక అంటువ్యాధుల దేవతగా భగవతికి నింబవతనే వారాహికి కానుగ (కరంజ) చెట్టు పవిత్రము.

వారాహినిని యమ్యా అన్న హేమాద్రి ఆమె కపాలపాణి, దండపాణి, జగన్మాత అన్నాడు. ఒరిస్సా భువనేశ్వర్ మ్యూజియంలో యమి వారాహి లక్షణాలే. వరాహ ప్రమేయం అంతటా వారాహి కున్నది. దండనాథ వారాహి స్వర్ణ పద్మపీఠంపై అష్టభుజాదేవి. ఐతే పార్శ్వంలో రాడచిహ్నమైన దండముండమును. ముఖలింగ 'వారాహి, కిరాతవారాహి'కి పద్మపీఠం ఉన్నదేగాని వారాహి లక్షణాలు సూకరవదన, పీనోదరపయోధరాలులేవు. సుందరి, సింహమధ్యగా ఉన్నది. స్వప్నవారాహి చతుర్భుజ, సూకరముఖి లేక వరాహ దంష్ట్ర కానిలాంఛనం లక్ష్యం. ఉగ్ర వారాహి చతుర్భుజ, సూకర దంష్ట్ర.

పొప్పూరి భట్టాళీ శాస్త్రీయ వారాహికి చాలా పోలికలున్నవట. భట్టాళి పేర్ల నాకేమీ తెలియదు. నేపాళ వారాహి రక్తవర్ణ, దిగంబరి, రుధిరాసక్త, ముక్తకేశి, త్రిలోచని, ప్రత్యాలీఢ పాద, ముండమాలిని, ఖట్వాంగ/వరపాణి, పాదాల క్రింద కాళరాత్రి, భైరవుడుంటాడట- ఈ పోలికలు ముఖలింగం దేవికిలేవు. తాంత్రిక బౌద్ధ ప్రతిమాలక్షణ తెలిసినవారు వివరించవలసినది. వజ్రవారాహి చిహ్నాలు ముఖలింగం అసలు దేవతకులేవు. వజ్రవారాహి ఆసనభంగి మున్నదా?

ముఖలింగం - మధుకేశ్వరాలయం వివిధ కాలాల్లో నిర్మితము. మధుకేశ్వరుని కులదైవంగా చెప్పుకున్న కళింగరాజులు మంగాంగుల శాసనాల్లోనాడా ఆయనతో దేవి ఉన్నట్టు చెప్పుకోలేదు.

మిత్రులు శ్రీ భీమేశం సేకరించిన ముఖలింగం రాగిరేకు శకవర్ష 999 నాటివి. క్రీ. శ. 1077/8 లో అనంతవర్మ చోడ గంగదేవుడు పట్టాభిషిక్తుడైన సంవత్సరంలో జారీ అయిన దాన శాసనం – ఈరాజు శాసనాల్లో – కొర్ని శాసనం పిమ్మటికాలానివి. (క్రీ. శ. 12 వ శతాబ్దం) వాటిలో ద్వితీయ కామార్ణవుని నాటి రాజధాని నగరి (ముఖలింగ నగరి కటక) లో మధుకేశ్వరు డున్నట్టున్నది. ఇప్పటివట్టు సంబంధమున్నది. ముఖలింగ (శక. 999) శాసనంలో చోడగంగు రాజ్యరక్షక దేవతను పేర్కొన్నాడు ... భగవతి నగర పుర వాటికా...గంగస్వయం వ్యాధి దేవతా.. అన్నాడు భగవతి

సప్తమాతృకలు దాక్షారామ

సాధారణంగా దుర్గ. కళింగ పట్నం సముద్రతీరాన్ని చూచినప్పుడు దీక్షాసి భగవతిని (వనపతి శాసనంలో భగవతి) మర్చిపోయాను.

సౌర-సృష్టి- వ్యవసాయభావాల్లో వరాహముండినట్లే అనేక దేశాల్లో పద్మమున్నది. దీనికి సంకేతము. వెరవ దైవంలో కొలాల్లో పద్మాలుతెచ్చి కలిపివేయుట అచారం ఉండేది. వంటసరి పద్మం శాకేయానిది-ఉద్వర తంత్రనుండి ఏర్పడిన పవిత్ర్యం- ఇతరదేశాల్లోనేకాదు మనదేశాన శాక్తేయు, బౌద్ధ, వైష్ణవాల్లో పద్మమున్నది- శైవంలో అరుదు -

ముఖలింగం శివక్షేత్రం మధుకేశ్వరాలయం ఉత్తర ప్రాకారపు గుడిలో అష్టభుజాదేవి, సుందరి పద్మస్థానా ఉన్నది.

శబరాది గిరిజన ప్రదేశం అనుకోవడంలో 'కిరాతవారాహి' అన్నారా ? శ్రీకాకుళంజిల్లా ముఖలింగ ప్రాంతం పూర్వం కోలు వర్తని, వరాహ వర్తని ప్రాదేశిక నామము. ఆధారం (వంశధార నది) లో శతాబ్దాలనుండి వ్యవసాయక భూములున్న ప్రాంతం వరాహ వర్తని – కాబట్టి దేవి వారాహి (వ్యవసాయం) అన్నారా ?

ఏ శాసనంలోనూ మధుకేశ్వర పత్ని ప్రసక్తి లేదు. ఉత్తర ప్రాకారపు గుడిలో పద్మపీఠంపైనున్న ప్రతిమలో సూకర ప్రసక్తి లేదు – మధుకేశ్వరుని కో దేవి, ఆమె పేరు వారాహి అనడం ఆధారాలు – తెలిసినవారు వ్రాయగలరు.

ఈ చిన్నగుడిలో ఉన్న పద్మపీఠస్థ అష్టభుజాదేవికి ప్రతి మాలక్షణకులూ, పరిశోధకులూ ప్రాంగిపు మధ్య ఇంకా ఉన్నవి.

అనేకు భీమేశ్వరాలయ క గోడలో, నిలిపియున్న అమ్మవారి చేతిలో అక్షమాల ఉన్నది. తలపై పాము పడగలున్నవి

ఉద్యోగ కల్పనా కేంద్రాల (విధిగా ఖాళీల ప్రకటన) చట్టం, 1959 ప్రకారం

1. ఉద్యోగ పరిస్థితికి సంబంధించిన త్రైమాసిక నివేదికను సకాలంలో పంపించాలి.

2. మీకు సంబంధించిన ఉద్యోగ కల్పనా కేంద్రానికి మీ సంస్థలోని ఖాళీలను తెలియపరచాలి.

3. ఉద్యోగ పరిస్థితికి సంబంధించిన ఏ సమాచారాన్నైనా అడిగినప్పుడు అందచేయాలి.

చట్ట ప్రకారం నడుచుకుంటే శిక్షలుండవు !

వివరాలకు

మీ దగ్గర్లో వున్న ఉపాధి కల్పనా కేంద్రానికి వెళ్లి సంప్రదించండి.

ఉపాధి కల్పన శిక్షణ డైరెక్టరు, ఆంధ్రప్రదేశ్, హైదరాబాద్.

స పా సం. శాఖ నెం 37/75-76.

కన్పటు చున్నారు. ఇందులో గోదావరీ ప్రాంత పాలకు డైన అన్నలదేవు డెవరని ప్రశ్న.

ఆంధ్రసర్వస్వములోని అన్నలరెడ్డి 1300 వరకే యున్నట్లు చెప్పబడినది. గాని మిగిలిన వివరము లేమియు లభ్యమగుటలేదు. రెండవ ప్రతాపరుద్రుని కాలములో లేడు.

రెడ్డి సంచికలోని అన్నలదేవుడు—రెండవ ప్రతాపరుద్రునిచే జయింపబడినవాడు. కాని ప్రతాపరుద్రునికి—అన్నలదేవునికి విరోధ మున్నట్లు చరిత్ర లభ్యముకాలేదు. వీరుకాక—సివిరి అన్నయమంత్రి ప్రతాపరుద్రుని సోదరుడు. అన్నలదేవుడు—పలివెల కొప్పేశ్వరస్వామి ఆలయ శాసనములో నుదాహరింపబడిన కాకతీయ ప్రతాపరుద్రదేవ మహారాజులు ప్రధాన మంత్రి అన్నయ్యప్రగడ-ప్రతాపరుద్రుని సేనానాయకుడు—అన్నలరెడ్డి-వీరెవరును గోదావరీప్రాంత పాలకులు కారు కాన వీరుకారు...

గోదావరికి వంతెన నిర్మాత—అన్నలదేవుడు. ఆ అన్నలదేవుడు... ఇందులూరి అన్నయమంత్రియే—

కొలని రుద్రుని శివయోగసారములో —

1 కాకతిరుద్రాంబ గాదిలిసుతయైన

2 రుయ్యాంబ పెండ్లాడి రూఢికెక్కి

అని వర్ణింపబడుటవలన ఇతడే కాకతి గణపతిదేవుని పుత్రిక-రుద్రాంబ—చాళుక్య వీరభద్రుల కుమార్తె—రుయ్యాంబ భర్త—ఈతని ప్రతాపము.

వేపి తురకల గెలిచి ప్రతాపరుద్ర
మనుజ నాయకుకోట నేమరక కాచె
ననుచు బొగడంగ నెగడె నియ్యవని నిందు
లూరి యన్నయదేవు డనూనబలుడు—అని వర్ణింపబడినది.

ఈ అన్నలదేవుడే పాల్కురికి సోమన శిష్యుడగు సోమనాథు కోరికమీద ప్రతాపరుద్రునికి చెప్పి వైపులను దోకిపఱ్ఱు అను గ్రామమును అగ్రహారముగా ఇప్పించెనని పిడపర్తి సోమనాథుని బసవ పురాణములో గలదు.

చ॥ అకుపిత రుద్రమాంబకు నా బొగడొందు ముమ్మడ
మ్మకు మహదేవరాజునకు నాత్మజుడైన ప్రతాపరుద్రుడా
సకల మహీధరంబును వెసన్ దనయంత వహించి దాల్చె నా
యక మహిమంబులన్ దీరిచె యన్నయదేవుడు రుద్రదేవుడు

ఇందులూరి అన్నయమంత్రియే కాకతి గణపతిదేవుని కాలములోను, రుద్రదేవుని కాలములోను, రెండవ ప్రతాపరుద్రుని కాలము లోను కాకతీయులకు దక్షిణ భుజమువలె సహాయపడినట్లు వెల్లడి యగుచున్నది. ఈ అన్నలదేవుని కాలములోనే మహమ్మదీయులు ఓరుగల్లుపై మూడుసార్లు దండెత్తి ఓడిపోయిరని చెప్పబడినది.

ఇట్లుండ రెండవ ప్రతాపరుద్రుడు గోదావరీ తీరప్రాంత మగు రాజమహేంద్రవరమును-కోరుకొండను-కాకతీయ సామ్రాజ్యమును కళింగుల యొత్తిడినుండి సంరక్షించుచున్న-దక్షిణ కళింగాధిపతియగు అన్నలదేవుని చరిత్రకారులు నుడివినట్లు జయించి ఏల తన రాజ్యములో కలుపుకొనెనో వెల్లడికాకున్నది.

అన్నలదేవుడు, ప్రతాపరుద్రుడు బాంధవ్యములు కలవారు. అన్నలదేవుడు కాకతీయ సామ్రాజ్యహితైషి. విశ్వాసపాత్రుడు, తురకల గెలిచి ప్రతాపరుద్ర మనుజనాయకు కోట నేమరక రక్షించినవాడు. ఈ విషయమునే కోరుకొండ—శ్రీ లక్ష్మీనృసింహస్వామివారి దిగువ కళ్యాణ మండపస్తంభమునందలి శిలాశాసనమును బట్టి—

శ్రీ శకవరుషంబులు 1244 క్రీ. శ. 1322 అగునేంటి

దుందుభి సం. పుష్య శుద్ధ ౧౦ గు/ స్వస్తి శ్రీమన్మహామండలేశ్వర కాకతియ్య ప్రతాపరుద్రదేవ మహారాజులు గోదావరి తూర్పునను—కోసమాడలుగాను—అన్నలదేవని యేలిన దేశములకు ఇచ్చిన......

అన్నలదేవని నుండి చూపగను

అని చెప్పబడి యుండుటంబట్టి 1322వరకు ప్రతాపరుద్ర—అన్నదేవులకు వైరములేదనియే స్పష్టమగుచున్నది. రుద్రమదేవి యనంతరము ప్రతాపరుద్రుడు సామ్రాజ్యమున పరిపాలనా భారము వహించి నంతనే తన యాధిపత్యమును వెల్లడించుటకు దేశసంచారముగావించుచు గోదావరీ తీరమును చేరియుండ దండయాత్రగా భావించి అన్నలదేవుని యోడించి వెళ్ళగొట్టినట్లు భ్రమపడియుందురు. అంతేగాని రుద్రమదేవి అన్నలదేవుని సంహారసంకల్పితంపులతో ప్రతాపరుద్రుని సింహాసమెక్కించియుండ అన్నలదేవుడు విరోధము వహించుట కాని ప్రతాపరుద్రుడు దండెత్తి జయించుట గాని జరిగియుండదు పై ఆధారవములనుబట్టి కోరుకొండలోని అన్నలదేవుడు, ఇందులూరి అన్నల దేవుడనియే భావింపవలసి వచ్చుచున్నది.

— శ్రీ పుండు విఘ్నేశ్వరం శాస్త్రి

లేఖలు

శ్రీ సున్దర పాణ్డ్య కృతి

ఆర్యా,

'సిరి ద్విషష్టిక' అను పేరున—శ్రీ రామకృష్ణకవిగారు తొలిసారిగ 1928లో సాహిత్య సహృదయులకు పరిచయము చేసిరి. దీనికే 'ఆర్యాద్విషష్టిక' అనియు నామాంతరము కలదు. తిరువనంతపుర వ్రాత ప్రతి గ్రంథాలయమున గల తాళ్ళపత్రిలో ౧౨౯ ఆర్యలున్నవి. ఆ ప్రతిలో దానిపేరు 'ఆర్యావళి'. దీని కర్త 'సున్దర పాణ్డ్యరాజు.

ఈ 'పరమ సుందరకృతి' సంస్కృత—ఆంధ్ర సాహిత్య రసలోలుపులకు ఎరిగియు మననములకు కనిపించదు. కొంతమందికి దీని ఉనికి తెలిసియున్నను ఔదాసీన్యము వహించుట చిత్రము. 1970లో శ్రీ రా. అనంతకృష్ణశర్మగారు మాత్రమే, తమ సహజశైలీ విన్యాణముతో దీనిని వెనిగించిరి.

దీని కర్తయగు 'సున్దరపాణ్డ్య' క్షితీశుడు దాక్షిణాత్యుడగు ద్రావిడరాజు కానోపు. ఇతనికాల మనుపూర్వ అనిశ్చితమే. పండ్రెండవశతాబ్దివాడగు సూర్యపండితుడు 'కులశేఖర సూక్తిరత్నహారము' అను సంకలన గ్రంథమున ఇందలి ఆర్యలను కొన్ని సంగ్రహించి, సుందర పాండ్య కృత మనియే తెల్పెను.

క్రీ. శ. ఐదవ శతాబ్దినాటి వాడగు విష్ణుశర్మ తన పంచతంత్రమున మూడు ఆర్యలను స్వీకరించుటవలన, మన కవి ఇంకను ప్రాచీనుడని తోచుచున్నది. పండెండవశతాబ్దివాడగు కృష్ణలీలా శుకకవి 'దైవవ్యాకరణము'నకు పురుషకార వ్యాఖ్య వ్రాసి అందు సుందర పాండ్యుని అన్యత్ర శ్లోకమును పేర్కొనెను.

శ్రీమాన్ సుందరపాండ్యుని శ్రీ ఆదిశంకరులును కుమారిల భట్టును, ఉంబెకాచార్యులును పేర్కొనుటచేత—ఇతడు గొప్ప దార్శనికుడును కూడ ఐ యుండనోపు. తన తొలి ఆర్యయందే 'శ్రుతి స్మృతి ప్రస్తుత సత్పదార్థజ్ఞః' అని చెప్పుకొని శ్రోతల్బుద్ధిని వృద్ధి చేయుదునని పల్కుట గమనించ తగ్గది.

ఈ లఘుకృతి నీతికోశము. ముఖ్యముగ సజ్జన—దుర్జన వివక్షత స్పష్టముగ నిర్వహించుట గమనించగలము. ఉపదేశ మను కొనువారు దీనిని కడగంటయైనను చూడరాదు. సార్వకాలిక సత్యములు చిక్కని భాషలో ఆర్ద్రముగను, ఆర్తముగను సరితా సౌరభమున పొదిగి మనకు ప్రసాదించినాడు.

రజనికరః ఖలు శీతో,
రజనికరా చ్చన్దనో మహాశీతః
రజనికర చన్దనాభ్యాం
సజ్జన వచనాని శీతాని.

అని స్పష్టపఱచినాడు. చందనము కన్న మిగుల చల్లనిదియు, సుమములకన్న పరిమళించు ప్రియము అగు ఇతని పదుక్తులు సహృదయ మనోరంజకములు అగుగాక.

ఈ కవి 'సుహృదో రసాయనం జీవలోకస్య'—అని తీర్మానించెను. ఇతని దృష్టిలో మహర్షి ఎటువంటివాడో గమనించండి. ''హీనం యస్తు క్షమతే స మహర్షి సమో సరో జ్ఞేయః''. లోకమందు విద్వత్తు దుర్లభమట. అందుచేత విద్వయందు పూన్కి వెలయింప మని ఈతని అనుశాసనము (ఆర్యా ౧౫)

మృదువుమాట మాట అని అనిపించుకొనదు. విద్యావ్యాకారి పెక్కులు పల్కడు. ఋతము, హితము, గుణము చెప్పువాడు దుర్లభము (ఆర్యా ౯౬). యాచకుల కియ్యని ధనము నిష్ఫలము. అంతే కాదు లోభివాని సంపద 'కన్యారత్న మివ గృహే...' వంటిది. అది పరుల కొఱకే అని సున్దర పాండ్యుని గాథ సమ్మతము (ఆర్యా ౫౮) ఇంకొక చక్కని సూక్తిని పరికింపుడు.

కోఽన్ధో యో న వినీతః
కో బధిరో యశ్శృణోతి న హితాని

కో మూర్ఖః కాలే యః
ప్రియాతిథిం నైవ జానాతి

చెప్పవలసినది మాటిగను, సంగ్రహముగను చెప్పుట సుందరపాండ్యుని రచనా విధానము.

ఇందలి భావములు కవిసార్వభౌమ శ్రీనాథునివంటి వారలకు ప్రీతికరము అగుటయే చాలును. ఇర్కావికీర్తికి.

కటు రటతి నికటవర్తీ
వాచాట శిక్షితో యతస్తస్మాత్
అపసరణ మేవ యుక్తం
మౌనం వా రాజహంసస్య.

భీమేశ్వర పురాణావతారికయందు శ్రీనాథ కవిరాజు తన నైసర్గిక ప్రౌఢిమలో ఇలా అనువదించినాడు —

నికటమున నుండి శ్రుతిపుట నిష్ఠురముగ
నదరి కాకులు బిట్టు పెద్దఱచినప్డు
ఉడిగి రాయంచ యూరక యుంట లెస్స
సైచరాకున్న నెందేని జనుటయొప్పు.

ఇది యాదృచ్ఛికమయినను కావచ్చును. లేక శ్రీనాథుని అపార సంస్కృత కావ్య ప్రపంచపు పరిచయమునందలి భావ మైనను కావచ్చును.

'కేయూరబాహు' కావ్యకర్తయును మంచెనయు ఒక ఆర్యను తెనిగించి తన ప్రబంధమునందు చొప్పించిన తీరును గమనించండి. ఇది అర్థానువాదముగాక భావము ఛాయానువాదముగ గ్రహింప బడినది.

పాషాణేష్వివ రేఖా
మూర్ఖే వైరం ధృతం చిరం భవతి
జలమధ్యేష్వివ రేఖా
ప్రాజ్ఞే న చిరం భవతి వైరం.

మంచెనకవి అనుకరణ —

చెలిమి శిలాక్షర మెప్పుడు
నలుక జలాక్షరము సుజను లగువారలకున్
చెలిమి జలాక్షర మెప్పుడు
నలుక శిలాక్షరము కుజను లగువారలకున్. 3—86.

సక్రమమగు జీవన మార్గమునకు నీత్యుపదేశకము రాచబాట. జీవితము కట్టుదిట్టములులేక పట్టు పగ్గములు లేక ఇష్ట మెచ్చిన రీతిని నడపుట అంత సంభావ్యమైనదికాదు. ఎంతటి విశృంఖల మయిన జీవనమునకైనను మితిని నేర్పునది నీతి. క్రింది ఆర్యయందు ఉత్తమ, మధ్యమ, అధముల గూర్చిన ఉపమానము నైసర్గికము. కవికి ప్రకృతి ప్రతీక కావచ్చు.

పనస స్రామ పాటల సమాః
స్యురి హోత్తమ మధ్యమాధమాః పురుషాః
ఫల సుమఫల సుమనిచయైః
కర్మ వచః కర్మ వాక్ప్రచయైః (ఆర్యా 82)

పై ఆర్యను సకల నీతి కథానిదానము కర్త కూచిరాజు ఎఱ్ఱన (క్రీ. శ. 1500) ఇలా విస్తరించి తెనిగించెను.

పనస, రసాల పాటలుల
పోలిగ నుత్తమ మధ్యమాధముల్
వినబడు చుంద్రు పూయక ఫ
లించియు, బూచి ఫలంబునొందియున్,
పనిచి ఫలంబుఁ బూనక వి
నాశముఁ బొందిన యటి పాటిసన్
మను ఫలమిచ్చి, పూచి, ఫల
ముల్లటించియుఁ బూచి పండకన్. 4 104

ఇట్టి లోకోత్తర లఘునీతికావ్యమునకు సుగృహీత నామధేయులు ఆచార్య రాఘవన్‌గారు సంశోధిత ముద్రణ వెలయించనున్నారు. వారి విపుల వ్యాఖ్యలో ఎన్నియో విషయములుండుట లభ్యము. కావున వారి ముద్రణను నిరీక్షించుచు ఇంతటితో విరమించు చున్నాను

— శ్రీ వి. యస్. బాబా

* * *

"నవ్వులెప్పుడూ ఆనుదరురే" అన్న శ్రీ తిరుమల రామచంద్ర గారి వ్యాసం చదివిన పిమ్మట నేనీ మాటలు చెప్పదలిచాను. సహృదయంలో పరిశీలించగలరు.

మార్పు లేవిధంగా జరిగినా, సంఘం కోరుకొనేదెప్పుడూ చైతన్యం. ఈ చైతన్యం అనేక పద్ధతుల ద్వారా కల్గుతుంది. దార్శనికుడు తన ఆచరణతో ప్రజలను ఆంగీకరింపచేసి మార్గ దర్శకుడౌతాడు. కొందరికి ఏ విధానం నచ్చదు. తమ అంతరాలను కదిలించ గలిగేలా తెలియ జెప్పాలి. కవికి నిజమైన అర్థం, రూపం శ్రీ రామ

చంద్రగారు పరిగణనలోకి తీసుకొన్నవారు కారు. కవి కల్పనలో జీవిస్తాడు. సంఘాన్ని సంస్కరించుదామనే కోర్కె, తపన అతనివి కావు. వారి కాపాడించే విమర్శకులవి.

కవిత్వం కవిలోనున్న స్పందనలకు ప్రతిరూపం. దార్శనికుడు దూరదృష్టితో పరిణామాలను పరిశీలించే జ్ఞాని అని రామచంద్ర గారంటే, కవి లందనిదానికై అర్రులుచాచే ఆశాజీవి, యుగాంతరాలలోకి తొంగిచూచే మేధావి, తానను భవించిన, అనుభవిస్తూన్న స్పందనలను తెలియచెప్పే తపస్వి అని నేనంటాను. నిజానికి ఇవి రెండూ పాక్షికమైన ఆలోచనలే!

కవి, దార్శనికుడూ-వీరిరువురూ ఒకే విషయాన్ని రెండు దృక్కోణాలలోంచి చూచే వ్యక్తులు. కవి ఎంత కల్పనలో జీవించినా సమకాలిక సంఘటనల చిహ్నాలు ప్రతిఫలిస్తూనే వుంటాయి. దార్శనికుడు ఎంత సంఘాన్ని సంస్కరిద్దామనుకున్నా, స్వార్థాన్నిమాత్రం మరచిపోడు. దార్శనికుని దృష్టి, కేవలం సంఘ పరిణామాలకే పరిమితం. అది హ్రస్వం. కవి దృష్టి అనంతం. అవధులూ, పరిణామాలు, పరిధులూ-శూన్యం. పిట్టో కృష్ణని అందం అతి సుందరంగా కనుపడినదన్న కవిఅనుభవం కాదనటానికి ఏ దార్శనికునికీ, శాస్త్రజ్ఞునికీ-ఎవ్వరికీ, అధికారం లేదు. కారణం అది అతని అనుభవం కావటమే.

గాంధీజీని రామచంద్రగారు ద్రష్టయైన మహాజ్ఞాని అని అంటే, పూర్తి అవకాశవాది, స్వార్థపరుడు-అన్నవ్యక్తులూ లేక పోలేదు. నిజమైన నిజాన్ని తెల్సుకోవాలంటే, నిష్పాక్షికాలోచన కావాలి. దార్శనికులూ, రాజులూ, అధికారులూ, కవిని కొంత పరిధిని దాటి పైకి రానివ్వరు. తమ ప్రత్యేకతను, గుర్తింపును నిలబెట్టుకోవటంకోసం-కవులను తమ స్వార్థాలకు వాడుకుంటారు. గతిలేని కవులు వారిని పొగడక తప్పదు, బలవంతపు కవిత్వం వ్రాయక తప్పదు. అది బలవంతం మూలంగా కల్గిన బలహీనత-హీనత మాత్రంకాదు శ్రీ రామచంద్రగారివంటి పెద్దల విమర్శనాపటిమను ఈ విధంగా హ్రస్వం, సంకుచితం చేసుకోవలదని మనవి.

— శ్రీ విద్యా చక్రవర్తి.

* * *

అర్యా!

మార్చి "భారతి" లో "బాలవ్యాకరణము - త్రిలింగలక్షణ శేషము" అను నా వ్యాసమున (పుట 30)

"ఆ ఘంటాపథ వ్యాఖ్యాతయే అన్వాదుల కించుక్కు పరంబగు నపుడు పుగాగమంబగు; మానునకు విభాషనగు" నను సూత్రమును వివరించుచు "అను మొదలగు ధాతువుల కించుగాగమము పరమగుచో పుగాగమము విభాష నగు" నని యర్థము చెప్పిరి.

యని ముద్రిత మయ్యెను. వివరించుచు—అనుదాని తరువాతనున్న వాక్య మసంపూర్ణము. అది

"అను మొదలగు ధాతువుల కించుగాగమము పరమగుచో పుగాగమము నిత్యముగ నగును; మాను ధాతువునకు ఇంచుగాగమము పరమగుచో పుగాగమము విభాషనగు" నని యుండవలయును. అసంపూర్ణముగా "భారతి" లో అచ్చయిన వాక్యము ఆ సందర్భమున వెలితిగా నుండుటయేకాక నాయాశయమునకు విరుద్ధముగా నుండును. వ్యాఖ్యాతృ నభిప్రాయమునకు వికృతరూప మగును.

"క్రోధాత్ భవతి స్సమ్మోహః"

అని యున్నదేమో యని భ్రాంతిపడుట కవకాశ మున్నది, ఆ శ్లోకపాదము "క్రోధాద్ భవతి సమ్మోహః" అని యుండవలయును.

— శ్రీ నాగళ్ల గురుప్రసాదరావు.

బుచ్చయ్య పంతులు

సంఘసంస్కర్త అయిన కందుకూరి వీరేశలింగంగారి సమకాలికుడై బ్రహ్మసమాజ సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేయడంలో ప్రముఖ పాత్ర వహించిన బుచ్చయ్య పంతులుగారి జీవితవిశేషముల పైన నాకు, వివరణ కావలెను. దక్షిణ దేశ సంఘసంస్కర్తలు (South Indian Social reformer's) అన్న నా పరిశోధన నిమిత్తము పై వివరణ కావలెను. తెలిసిన విజ్ఞులు, భారతీ పత్రిక ద్వారా నాకు తెలిపిన, నేనెంతో కృతజ్ఞుడను.

— డా॥ మానూర్ మురళీధర్.

రిసర్చ్ ఎసోసియేట్, డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ సివిక్స్ అండ్ పాలిటిక్స్, యూనివర్సిటీ ఆఫ్ బొంబే, కలీనా, సాంతాక్రుజ్ బొంబాయి.

గ్రంథ విమర్శలు

శ్రీ విష్ణుసహస్రనామ స్తోత్రమ్

శ్రీ శంకరభగవత్పాద భాష్యానువాద సహితము. అనువాదకులు : శ్రీ పాతూరి సీతారామాంజనేయులు, ఎం. ఏ. డెమ్మీసైజు 160 పుటలు. వెల రూ. 5-60.

వ్యాసమహర్షి ప్రోక్తమైన విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రం సుప్రసిద్ధమై బహుళ ప్రచారంలో ఉన్నది. చాలామంది ఆస్తికులకు ఇది కంఠస్థం కూడాను. చాలామంది దీనిని నిత్యం పారాయణ చేస్తారు. దీనికి శ్రీ శంకర భగవత్పాదులు రచించిన భాష్యం కూడా ఉన్నది. ఈ స్తోత్రం సహస్రనామాల అర్థంతో కూడా ఇదివరలోనే కొందరు విద్వాంసులు ప్రకటించారుగాని, శంకరభాష్యానువాదంతో సహా ఎవరూ ప్రకటించినట్లు లేదు.

శ్రీ శంకరభగవత్పాదుల ప్రస్థానత్రయభాష్యాలు బ్రహ్మైక్య సిద్ధాంతాలన్నీ, నిర్గుణోపాసనను ప్రతిపాదిస్తున్నవి. నిర్గుణోపాసన అందరికీ సులభసాధ్యం కాదు. సులభమైన సగుణోపాసనకే జనులలో ఆదరం ఎక్కువ. సగుణోపాసనద్వారా నిర్గుణోపాసనకు దోహదం కూర్చాలనే ఉద్దేశం శ్రీ శంకరులకు ఉండడంవల్లనే ఆయన సగుణోపాసకులకు ప్రధానమైన విష్ణుసహస్రనామస్తుతికి భాష్యం రచించారు. సంస్కృత భాషలో ఉన్న ఆ భాష్యం సంస్కృతభాషానభిజ్ఞులు తెలుసుకొనలేరు. వారి ఉపయోగార్థము శ్రీ సీతారామాంజనేయులు గారు దాన్ని తెలుగులోనికి అనువదించి ప్రకటిస్తున్నారు.

అనువాదకులు సంస్కృతాంధ్రాలలో సమర్థులైన విద్వాంసులు. ఆంగ్లభాషాభిజ్ఞులు. ఎం. ఏ. పట్టం సంపాదించినవారు. విశేషించి అద్వైతసిద్ధాంతంపట్ల అభినివేశం ఉన్నవారు. ఆయన తీరిక వేళల్లో చిత్తశాంతికోసం ఈ స్తోత్రాన్నీ, ఏతద్భాష్యాన్నీ చదువుకొనేటప్పుడు కలిగిన అనుభూతిని నలుగురిలో పంచుకొని ఆనందించాలనే ఆశయం ప్రేరేపించగా ఈ గ్రంథాన్ని రచించినట్లు తెలుస్తున్నది

అనువాద పద్ధతి కుదాహృతి—

"విష్ణుః; వేవేష్టి: వ్యాపించియుండును; వ్యాప్తి యనునర్థము గల 'విష్ల్'ధాతువునకు 'నుక్' ప్రత్యయము చేరగా 'విష్ణు' అగును. దేశకాల వస్తువు లనెడి మూడు విధములగు విభాగములును లేనివాడు; ఈ దేశమునందు ఈ కాలమందు ఈ వస్తురూపములో నున్నాడని నిర్ణయింపరానివాడు; 'వ్యాప్య మే రోదసీ పార్థ! కాంతిశ్చాభ్యధికా మమ, క్రమణాచ్చాప్యహం పార్థ విష్ణురి త్యభిసంజ్ఞితః' అని మహాభారతము; శాంతి 341-42 43 'యచ్చ కించిజ్జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేఽపి వా, అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణః స్థితః' ఈ మొదలగు శ్రుతి బృహన్నారాయణోపనిషత్తునందు గలదు. (13-1-2); 'సర్వభూతస్థ మేకం నారాయణం కారణపురుష మకారణం పరం బ్రహ్మ శోకమోహ వినిర్ముక్తం విష్ణుం ధ్యాయన్ న సీదతి' అని ఆత్మబోధోపనిషత్తునందు గలదు; లేదా విశ—ప్రవేశనే అను ధాతువునకు నుక్ ప్రత్యయము చేరగా 'విష్ణుః' అను రూపమగును. 'యస్మాద్విష్ట మిదం సర్వం తస్య శక్త్యా మహాత్మనః, తస్మాదేవోచ్యతే విష్ణు ర్విశేర్ధాతోః ప్రవేశనాత్' అని విష్ణుపురాణము—3-1-45." (పుట 36)

"ఇది విష్ణుశబ్ద వివరణముగా ఉన్నది. కొన్ని నామములకు విపులమైన వివరణమూ ఉన్నది. మూలమైన శంకరభాష్యంలో ఆ యా శబ్దాలకు వివరించిన అర్థాలకు ప్రమాణాలుగా పెద్ద గ్రంథాలనుండి భాగాలు చూపబడినవి, వాటిని పండితులు మాత్రం అర్థంచేసుకోగలరు. వాటికిన్నీ అనువాదం ఉంటే జిజ్ఞాసువులగు ఇతరులకు కూడా ఎంతో ఉపయోగంగా ఉంటుంది. గ్రంథవిస్తర భీతిచే అనువాదకులు వాటిని అనువదించక విడిచిపెట్టారేమో! కొంత సంస్కారం ఉన్నవారు అర్థం చేసుకుంటారని అభిప్రాయపడి ఉండవచ్చును.

ఆస్తిక మహాజనుల ద్రవ్యసహాయంలో ఇది ముద్రించబడింది. ఆస్తికు లందరూ చదువతగిన గ్రంథం యిది.

దీని ప్రతులకు 'శ్రీ పాతూరి—శ్రీధరబాబు, ఇంటి నెంబరు 11-449-1; ఆదోని, కర్నూలు జిల్లా' అనే చిరునామాకు వ్రాయవలెను.

— "అంగీరస"

శ్రీ విమలానంద భారతీస్వామి

లేఖ

వైదికధర్మ వైశిష్ట్యము

విమలానంద భారతీ గ్రంథమాల పంచమపుష్పము. రచన. శ్రీ కారుమంచి-కొండలరావు, బి. ఏ. బి ఇడి. డెమ్మీసైజు 140 పేజీలు. వెల 4 రూ. ప్రతులకు—శ్రీ కె. కొండలరావు, సంపాద

కుడు, విమలానందభారతి, బావాజీపేట విజయవాడ-3 లేక త్రివేణీ పబ్లిషర్సు, బుట్టాయపేట, మచిలీపట్టణము.

తమిళనాడులోని తిరునల్వేలి జిల్లా కురాలంలో శ్రీ మౌన స్వాములవారు స్థాపించిన సిద్ధేశ్వరీ పీఠానికి మొదటి అధిపతులైన శ్రీ విమలానందభారతీస్వాములవారి సంగ్రహ జీవిత చరిత్రం యిది. శ్రీ స్వామివారు 1950 జనవరి 25వ తేదీనే సిద్ధిపొందారు. వారిని గురించిన యావద్విషయాలనూ బాగుగా ఎరిగిన రచయిత 1969లోనే దీనిని రచించారు. గ్రంథప్రకటన 1975లో జరిగింది.

రచించిన తర్వాత దీనిని ముద్రించడ మెలాగ? అనే సమస్య ఏర్పడగా రచయితమిత్రులు కొందరు 'ఒక పత్రికను ప్రారంభించి దానిలో దీనిని సీరియల్‌గా ప్రకటించడం' మంచిదని సలహా యిచ్చారు. ఆ సలహా ప్రకారం రచయిత 'విమలానందభారతి' అనే పత్రికను ప్రారంభించి అందులో దీనిని ప్రకటించారు. గ్రంథప్రకటనకయి పత్రికను ప్రారంభించడం సామాన్యమైనపనికాదు. కొండలరావుగారు ధైర్యసాహసాలతో పత్రికను ప్రారంభించి కృతకృత్యులు కావడం హర్షింపదగినది. వారు దీన్ని పత్రికలో ప్రకటిస్తూ, ఈ గ్రంథాన్ని ప్రత్యేకంగా వెలువరచగలిగారు.

విమర్శకొరకు పంపబడిన యీ పుస్తకాన్ని చదవడానికి మొదట ఉత్సాహం కలిగలేదు. ఎవరో ఒక స్వాములవారి చరిత్ర అని అందులో వారి మహత్తులు వర్ణింపబడి ఉంటాయని మనస్సుకు తోచింది. ముద్రణ కూడా పాఠకులను నిరుత్సాహపరిచే రీతిలోనే ఉన్నది. అందువల్ల నాలుగైదు రోజులు పుస్తకాన్ని చదవలేదు.

విమర్శ వ్రాయక తప్పదుగదా, అందుకు పుస్తకము చదివి తీరవలెనుగదా! అని చదువుటకు ప్రారంభించాను. నే ననుకొన్నట్లు అద్భుతశక్తులు కల మహాయోగి చరిత్రను ఈ పుస్తకం చెప్పలేదనీ, సామాన్యసంసారిగా ఉండి ఆత్మపరిశీలనవలననూ, తననిశితబుద్ధివల్లనూ గ్రంథపర్యవేక్షణవల్లనూ, ఆత్మను గురించిన జిజ్ఞాసవల్లనూ, ఆధ్యాత్మికంగా అత్యున్నతస్థితికి వచ్చిన ఆదర్శయోగిపురుషుని జీవిత చరిత్రను చెప్పుతున్నదనీ గ్రహించాను.

మహత్తుగల యోగిపురుషుల చరిత్రలనుబట్టి, వారి గొప్పతనమే వ్యక్తమవుతుంది. సామాన్యులకు వానివల్ల కలిగే ప్రయోజనం చాలా తక్కువ. అట్టి మహనీయుల అనుగ్రహంవల్ల కొందరికి కొంత ప్రయోజనం కలిగితే కలగవచ్చును. వైదిక ధర్మాలపట్లనూ, ప్రాచీనాచారాలపట్లనూ సామాన్య ప్రజలకు ఉండే సందేహాలను తీర్చి వారికి దృఢమైన విశ్వాసం కలిగించేటట్లు ఉండే గ్రంథాలు దుర్లభంగావే ఉన్నవి.

శ్రీ విమలానందభారతి స్వామివారు పూర్వాశ్రమంలో కానుకొలను త్రివిక్రమ రామారావుగారు. సామాన్య కుటుంబానికి చెందినవారు. నిశితమైన ప్రజ్ఞాధురంధరులు. కొంతవరకూ విద్యనభ్యసించి, గృహనిర్వహణంకోసం ఉద్యోగం చేస్తూనే, స్వయంకృషివల్లనే పట్టభద్రులయి కవిత్వం చెప్పగలిగి న్యాయశాస్త్రం చదివినా కళాశాలలోనే ఉపన్యాసకులుగా చేరి పెక్కుమంది విద్యార్థుల ఆదర, గౌరవాలను చూరగొన్నారు. ఆత్మవిద్యను గురించిన గ్రంథాలను విరామంలేకుండా పఠించి, విద్వత్సభలలో వాదోపవాదాలలో పాల్గొని మహనీయుల మెప్పు పొందారు.

తను తాను ప్రశ్నించుకుని సందేహాలు తీర్చుకుని తృప్తిపడి యితరులు వేసిన ప్రశ్నలకు సంతృప్తికరంగా సమాధానం చెప్పడంలో వీరికి వీరే సాటి. ఎట్టి చిక్కుప్రశ్నయినా సులభ పద్ధతిలో తగిన సమాధానం చెప్పగల సమర్థులు వీరు. తన్ను ప్రశ్నించిన వారిచేతనే తమ ప్రశ్నలమూలంగా సమాధానం చెప్పించే నేర్పు కలవారు. వీరి వంటివారు చాలా అరుదు.

సభలకు వీరిని ఆహ్వానించి అవమానించ దలచినవారికీ, ప్రసిద్ధమైన గడ్డుప్రశ్నలు వేసి చిక్కులు పెట్టదలచిన వారికీ శృంగభంగం అవుతూనే ఉండేది. 'విత్తు ముందా? చెట్టు ముందా?' అనే ప్రశ్నకూ, రామాయణాన్ని గురించిన సందేహాలకూ, స్త్రీలకు పురుషులతో సమానత్వం ఉండాలా?' అన్న ప్రశ్నకు మతాంతరులు వేసిన ప్రశ్నలకూ వీ రిచ్చిన సమాధానాలు వీరి యుక్తికీ, నిశితదృష్టికీ నిదర్శనాలు. మన ప్రాచీనాచారాలను, వైదిక ధర్మాచరణనూ సమర్థిస్తూ శ్రీ స్వామి చెప్పిన విషయాలు అందరూ అంగీకరించదగి ఉన్నవి.

రచయిత ఈ గ్రంథానికి 'వైదికధర్మవైశిష్ట్యము' అనే నామాంతరం ఉండడం సబబుగానే ఉన్నది. శ్రీ స్వామిచరిత్రను చదువుతూ ఉంటే వైదికధర్మాలు, వాని విశిష్టత—చరిత్రతోపాటు మనస్సుకు ఎక్కుతూ ఉంటుంది. అక్కడక్కడ ఇచ్చిన స్వామివారి పద్యాలు రసవంతంగా ఉన్నవి.

ఇందులో మతాంతరాలను గురించి కూడా ఉన్నందున సర్వమతస్థులూ దీనిని చదవడం అవసరం. ఇట్టి గ్రంథాన్ని రచించి ప్రకటించిన శ్రీ కొండలరావుగారు అభినందనీయులు. దీనిని ముద్రించేటప్పుడు చక్కగా ముద్రిస్తే ఎక్కువ ప్రచారానికి అవకాశం ఉంటుంది.

— శ్రీ బులుసు వేంకటరమణయ్య

లండన్‌లో ఒక రాత్రి

[క్రీ॥ శే॥ సజ్జాద్ జహీర్; అనువాదం: ముద్దసాని రాంరెడ్డి; ప్రచురణ: విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్: ఏలూరురోడ్డు; విజయవాడ-2; 136 పేజీలు; వెల: 4-50]

అభ్యుదయ సాహిత్యోద్యమంతో సంబంధమున్నవారందరికీ సజ్జాద్ జహీర్ అప్తుడు. మిత్రులకు 'బన్నేభాయ్'. కిషన్ చందర్, అహమ్మద్ అబ్బాస్, ముఖ్దూం, ఫైజ్ అహమ్మద్ ఫైజ్, శ్రీశ్రీ వంటి అభ్యుదయోద్యమ నేతలలో సజ్జాద్ జహీర్ ముఖ్యుడు. అంతేకాక అభ్యుదయోద్యమ చరిత్రను 'రోష్నాయ్' అనే పేరుతో సజ్జాద్ జహీర్ రచించారు. "'రోష్నాయ్' అనేది ఫార్సీపదం. దీనికి రెండర్థాలు. ఒకటి 'కాంతి', రెండు 'సిరా'." వివిధ సాహితీ ప్రక్రియలలో జహీర్‌కు అభినివేశంఉన్నా ప్రధానంగా ఆయన కవి. 'పిఘ్లానీలం' (కరిగిన ఇంద్రనీలం) ఆయన రచించిన ఉర్దూకావ్యం.

విద్యార్థిగా లండన్‌లో ఉన్నప్పుడు సజ్జాద్ జహీర్ అభ్యుదయ రచయితల సంఘాన్ని అక్కడకూడ పాదుకొల్పారు. లండన్‌లో విద్యార్థిగా గడిపిన జీవితానుభవాలను రంగరించి 'లండన్‌లో ఒక రాత్రి' అనే పుస్తకాన్ని రచించారు. అక్షర తోరణాన్ని రచించిన శ్రీ దాశరథి "దీన్ని నవల అనడంగానీ, పెద్దకథ అనడంగానీ ఎంతవరకు సమంజసమో చెప్పలేదు" అంటున్నారు. ఈమాట యథార్థం. లండన్‌లోఉండి ఐ. సి. యస్. పరీక్షకు చదివే భారతీయ విద్యార్థుల జీవిత చిత్రణ మిందులో వుంది. దీనిని శ్రీ ముద్దసాని రాంరెడ్డి అనువాదం చేశారు. శ్రీ రాంరెడ్డి ఒక దురదృష్టకరమైన ఏక్సిడెంటు వలన వికలాంగుడైపోయి, సాహిత్యాభిమానాన్ని మాత్రం విడిచిపెట్టక, రచనలు చేస్తున్న విశిష్ట వ్యక్తి. శ్రీ సజ్జాద్ జహీర్ రచనలు ఎన్నో ఉండగా లఘురచన అని చెప్పదగిన దీనిని [illegible] గారి అనారోగ్యంవలన తేలికపాటి రచననే ఎంచుకున్నారేమో తెలియదు. ఈ పుస్తకం మాత్రమే చదివిన వారికి శ్రీ సజ్జాద్ జహీర్ గొప్పదనం అంతగా గోచరించదు.

'ఆజమ్' అనే యువకుడు 'జీన్' అనే తన ప్రియురాలికోసం పడే ఆవేదన, ఆమె అతడికి అందీ అందక దూరం కావటమూ ఒక విధమైన కథ. సారాయి కొట్లలో విద్యార్థులు కలుసుకొని వివిధ విషయాలను మాట్లాడుకొనేవారి జీవిత చిత్రణ మరొకవైపు సాగింది. ఆనాడు భారతదేశంలో ఎందరో స్వాతంత్ర్యోద్యమపు రథచక్రాలక్రింద పడి నలిగిపోతూ వుండగా తాము విలాసమయజీవితాన్ని గడపటానికి ఇష్టపడక ఏవిధంగానైనా తమ దేశీయులకు తోడ్పడాలనుకునే కొందరు విద్యార్థుల ఆరాటాన్ని రచయిత బాగా వర్ణించారు. భారతీయ విద్యార్థులను చూసి, వాళ్లను రెచ్చగొట్టే విధంగా, సారాయికొట్లలో భారతీయుల్ని నిందించే తాగుబోతుల ప్రవర్తనను చక్కగా ప్రదర్శించారు. ఎవరో ఒక విద్యార్థి గదిలో కలుసుకొని, కబుర్లతో, తాగుడుతో, పాటలతో, డాన్సులతో కాలాన్ని వ్యయం చేయటాన్నికూడ నేర్పుగా రచించారు. రాత్రిజీవితాన్ని గడపటంలోని రమ్యత్వానికి అలవాటుపడి నిరర్థకమైన జీవితాలను వెళ్లదీసే యువతీ యువకుల కథే 'లండన్‌లో ఒకరాత్రి'.

1935 ప్రాంతాలలో భారతీయ విద్యార్థులు లండన్‌లో ఏవిధంగా మెలిగిందీ, ఏ ఆశలతో, ప్రేమలతో, వ్యసనాలతో, నిర్లిప్తతలతో, ఆందోళనలతో, జీవించినదీ వర్ణించటంలో రచయిత కృతకృత్యులయ్యారు. అంతకు మించిన ప్రయోజనాన్ని రచయిత ఉద్దేశించినట్లు లేదు. ఇది చదివాక కథనుగాని, నవలనుగాని చదివిన అనుభూతి కలుగదు. పాతసంగతులను, ఆనాడు లండన్‌చేరిన యువకుల జీవనవిధానాన్ని తెలుసుకున్న సంతృప్తిమాత్రం మిగులుతుంది. శ్రీ రాంరెడ్డి అనువాదం సరళంగా సాగి చదివించేదిగా వున్నది.

లైఫ్ ఇన్ ఎ కాలేజ్

[రచయిత: నవీన్; ప్రచురణ: విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్; ఏలూరు రోడ్డు; విజయవాడ-2; 279 పేజీలు; వెల: 9 రూ.]

పత్రికలలో కథలు చదివేవారికి 'నవీన్' పేరు పరిచితమైనదే. 'అంపశయ్య' అనే నవల చైతన్య స్రవంతి' పద్ధతిలో వ్రాసి ప్రసిద్ధి పొందారు. వివిధ పత్రికలలో వచ్చిన 13 కథలు 'లైఫ్ ఇన్ ఎ కాలేజ్' అనే సంపుటంగా ప్రచురించారు. కాలక్షేపానికి మాత్రమే పత్రికలు

చదివేవారి సంగతెలా ఉన్నా, కథానిక రూపురేఖలను పరికించేవారికి శ్రీ నవీన్ కథన శిల్పం మరొక్కసారి చూడాలనిపిస్తుంది. సీరియస్‌గా కథలను గురించి ఆలోచించేవారికి నవీన్ చేస్తున్న జీవిత వ్యాఖ్యానాలు పరిపూర్ణమైనవిగా తోచవు. కడలిగంభీర మైన జీవితాన్ని నవీన్ కథలు తెలియ చెప్పవు. కాని చదివించే గుణం శ్రీ నవీన్ రచనల్లో ఉన్నది. అది కొన్నిచోట్ల పేలవంగానూ, అవసరంలేనంత పొడవుగా సాగి, శిల్పదృష్ట్యా కి లోపంగానూ తోస్తుంది.

ఈ సంపుటంలో 'కసి', 'పేదవాడి పెళ్ళాం'; 'వేట', 'క్లబ్బు'; 'హత్య' కథలు చెప్పుకోదగ్గదిగా ఉన్నాయి. 'కసి' కథలో త్రాగుబోతు తండ్రి చేస్తున్న అగడాలు భరించలేక, తండ్రిని చంపేద్దామన్న కోపం వస్తుంది ఒక రిక్షాలాగే యువకుడికి. త్రాగుబోతు తన భార్య తల పగలగొడ్తాడు. కొడుకు తండ్రిదుర్మార్గం భరించలేక అన్నంలో 'ఎండ్రిన్' కలిపి, తండ్రి దానిని తిని చచ్చిపోతాడని ఎదురుచూస్తుంటాడు. తండ్రి నిజంగానే ఎండ్రిన్‌వల్లనే చచ్చిపోతాడు. ఐతే అది కొడుకు అన్నంలోకలిపిన ఎండ్రిన్‌వల్లకాదు. తన భార్యను కొట్టిన తరువాత, డబ్బుబలవంతంగా తీసుకుపోయి సారాదుకాణంలోయిచ్చి, సారా పొయ్యమంటే, దుకాణంవాడు ఆదంతా పాతబాకీకింద చెల్లుబెట్టుకొని, ఎదురు తిరిగినందుకు వాడి మనుషులతో తన్నించి చెత్తకుండీలో పారేయిస్తాడు. తన జీవిత మేమిటో గ్రహించిన తరువాత అతడు స్వయముగానే ఎండ్రిన్ తాగి చచ్చిపోతాడు. అతని చావుకు కారణం స్వయంకృతమా? త్రాగుడా? కాదు, ఈ పరిస్థితులే, యీ సమాజమే — ఇవి మారితే అటువంటి చావు లుండవని 'నవీన్' యీ కథలో నేర్పుగా సూచించారు.

'పేదవాడి పెళ్ళాం' కథలో ఒక ఆఫీసర్ తన దగ్గర పనిచేసే రంగడి భార్య రాధితో అక్రమ సంబంధం పెట్టుకుంటాడు. రంగడు తన కన్యాయం చెయ్యొద్దని భార్యను బతిమాలుకొంటాడు. తన నెదిరించ వచ్చిన రంగణ్ణి తన్నిస్తాడు ఆఫీసర్. కిరసనాయిల్ పోసుకొని తననూ, ఇంటినీ తగులబెట్టుకొంటాడు రంగడు. అవినీతిపరుడైన ఆఫీసర్ ప్రవర్తన అసహజం కాదు కాని యీ కథలో శిల్ప లోపం బాగా కన్పిస్తున్నది. ప్యూన్ భార్యపేరు రాధి అని ఉండటం అసంభవంకాదు కాని వింతగాఉంది. కొత్తగా కథలు వ్రాయటం మొదలుపెట్టినవారి శైలిలాగ ఉంది కథ.

భార్యను అనుమానించేవాడికి అంతకన్నా శిక్ష ఇంకేమి అక్కరలేదు. తల్లి ఎవరితోనో లేచిపోతే, తండ్రి స్త్రీ లంటే విరక్తిచెంది "ఆడదాన్ని-ముఖ్యంగా అందమైన ఆడదాన్ని చచ్చినా నమ్మకు" అని సందేశమిచ్చి చచ్చిపోతాడు. కథకుడు తన భార్యను నమ్మలేక చీటికి మాటికి అనుమానించి, ఆమెను చిత్రహింసపెట్టి తానూ చి[illegible] హింస అనుభవిస్తాడు. చివరకు భార్య రంకులాడి కావటానికి [illegible] కారకుడౌతాడు." ఆయనఅమ్మ ఎవడితోనో లేచిపోయిందిట...అం[illegible] కని లోకంలో ప్రతి ఆడది అమ్మలాంటిదే ననుకుంటాడు" అని [illegible] అతని భార్య తెగింపు చేస్తుంది. భార్యను హత్యచేసి పోలీసు[illegible] లొంగిపోతాడు. దయనీయమైన ఒకవ్యక్తి మనస్తత్వాన్ని 'వే[illegible]' కథలో చక్కగా చిత్రించారు శ్రీ నవీన్.

శ్రీ శ్రీ గారి కోనేటిరావుకు నకలు గుమాస్తా గురవయ[illegible] కలల జీవి. తన ఆలోచనలలో ఆఫీసర్‌ను అనేక విధాల హింసిస్తా[illegible] 'హార్ట్ ఎటాక్'తో చచ్చిపోయిన 'ఆఫీసర్'ను తానె చంపాననుకు[illegible]టాడు. కథ కొత్తది కాకపోయినా కథనంలో శ్రీ నవీన్ తగిన[illegible] నేర్పు చూపారు 'హత్య'కథలో.

'క్లబ్బు' కథ ఒక మంచి ప్రయత్నం. కాని క్లబ్బు వాతా[illegible]ణాన్ని నిశితంగా పరిశీలించినట్లు లేదు. సినిమాలు చూసి, ఊహి[illegible] వ్రాసినట్లుందేగాని సహజంగా లేదు. కేవల వర్ణనే కథకు ప్రాణ[illegible] కారాదు. కథగా చెప్పుకోదగింది దీనిలో పెద్దగా లేదు. ఏ పాత్ర[illegible] స్ఫుటంగా చదువరుల మనస్సులలో మెదలదు.

'లైఫ్ ఇన్ ఎ కాలేజీ' కూడ కాలేజి పరిస్థితులను సహజంగ[illegible] కళాత్మకంగా ప్రదర్శించటంలేదు. ఊహామాత్రంగా ఉన్నదేగాని చది[illegible] వారి కెటువంటి అనుభూతిని కలిగించదు. 'అనగా అనగా' పద్ధతి[illegible] కథనం చప్పగా వుంది. 35 పేజీల కథలో కాలేజివాతావరణ[illegible] ఏమాత్రం సహజంగా లేదు. సంక్షిప్తత కవితకే కాదు కథానికకు అవసరమే. ప్రతి సంఘటనను వివరంగా ఏకరువు పెట్టటంవల[illegible] చదువరికి ఆనందం కలుగదు.

ఈ పుస్తకానికి 'ముక్తాసుషంగం' అని శ్రీ రాంభట్ల కృష్ణ[illegible]మూర్తి విపులమైన పీఠిక రచించారు. మనస్తత్వ విశ్లేషణ, చైత[illegible] ప్రవంతి, ఆబ్‌స్ట్రాక్ట్ కవిత్వం, ఆధునికత, మార్క్సిజం, మొ[illegible]లైన పెక్కు విషయాలను ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదృష్టితో సమన్వయం చేశారు. నవీన్ కథలలోని చైతన్య ప్రవంతి గురించి వివరించారు.

నాలుగు కాలాలపాటు చెప్పుకో దగిన కథ ఏదీ యీ సంపుటంలో లేకపోయినా శ్రీ నవీన్ సామాజిక స్పృహ ఉన్న రచయిత. చేతనా ప్రవంతినుండి, భౌతికవాదానికి ప్రయాణిస్తున్న శ్రీ నవీన్ సమాజాన్ని ప్రతిబింబించే ఆనందం కలిగించే కథలు వ్రాయగలరని ఆశించవచ్చు.

—శ్రీ రామమోహనరాయ్

Printed and Published for Nageswara Rao Estates (Private) Ltd., by S. Radhakrishna at the Andhra Patrika Press, Gandhinagar, Vijayawada-3. Editor : S. Radhakrishna. Vijayawada. Phones : 75667 & 75226.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్

75 సంవత్సరాల పైగా గృహౌషధములు తయారుచేస్తున్నారు!

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్

